

Beretning

om

Det syvende aarlige Synodemøde

af

Den norske Synode

af den Amerikanske Evangelist
Lutherske Kirke

Afholdt i

Jerico Lutherske Menighed ved New Hampton, Ja.

fra den 19de til 25de Juni, 1924

THE LUTHERAN FREE CHURCH PUBLISHING CO., PRINT., MINNEAPOLIS

Beretning

om

Bet syvende aarlige Synodemøde

af

Den norske Synode

af den Amerikanske Evangelisk
Lutheriske Kirke

Afholdt i

Jeriko Lutheriske Menighed ved New Hampton, Ja.

fra den 19de til 25de Juni, 1924

Synodens ordning og medlemmer

Den norske Synode af den Amerikanske Evangelisch Lutheriske Kirke holdt sit syvende aarlige møde fra 19de til 25de juni 1924 i Verico Lutherske menigheds kirke, pastor H. M. Tjernagels kald.

Mødet aabnedes med gudstjeneste paa formiddag, og pastor O. M. Gullerud prædikede over teksten: „Sandheden tro i kjærlighed,” Ef. 4, 15.

Efter endt gudstjeneste udtalte pastor Tjernagel sin egen og menighedens glæde over at have synodemødet i sin midte og bød forsamlingen hjertelig velkommen. Formand G. A. Gullixon takkede for velkomsthilsen og udnevnte følgende midlertidige fuldmagtssomite, som senere gjordes permanent: pastorerne A. J. Torgerson og P. A. Widvey samt hr. C. N. Edwards. Tiden før eftermiddagsmøde sattes fra 2:30 til 5.

Tilstede værende medlemmer af Synoden:

a) Stemmeberettigede: Chr. Anderson, O. M. Gullerud, L. Guttebø, Emil Hansen, John Hendricks, L. P. Jensen, J. A. Moldstad, C. A. Moldstad, G. Guldborg, K. L. Guttebø, B. Harstad, H. Ingebritson, M. J. Wommesen, C. N. Peterson, H. A. Preus, C. J. Quill, S. Sande, J. J. Strand, J. E. Thoen, H. M. Tjernagel, A. J. Torgerson, Jos. B. Unseth og S. C. Ulvisaker.

b) Raadgivende: P. C. Jorseth, Oliver Harstad, O. Leverson, G. E. Müller, D. B. Overn, P. A. Widvey og J. Blækfan.

Fraværende: G. P. Nesseth, (stemmeberettiget); O. H. Alaberg, H. Alanstad, C. H. Haye, B. Hovde, J. Johansen, Geo. O. Lillegaard, O. A. Sauer, J. A. Thorsen, M. Jr. Wiese.

Repræsentanter:

Chr. Andersens kald: Thomas S. Heller og prof. Oliver Harstad.

O. M. Gulleruds kald: L. W. Thompson.

G. A. Gullixsons kald: O. Olson.

L. S. Guttebøs kald: Andrew Rein, C. O. Fjelland.

Emil Hansens kald: Louis Storby, K. J. Holstad, Center mgh.; A. J. Martinson, H. N. Sande, Scarville mgh.; Gilbert Myhre, C. P. Kloster, Forest City mgh.

B. Harstads kald: O. G. Storaarsli.

H. Ingebritsons kald: N. O. Roalkvam, Joel Dahle, Lime Creek mgh.; S. S. Hjuso, Pete Peterson, Lake Mills mgh.

C. N. Petersens kald: Hans Strøm.

C. J. Quills kald: O. B. Selstad, Albert Lea; Anton O. Severts, Gayfield.

J. J. Strands kald: Ole N. Strand, John Anerstad.

J. E. Thoens kald: Johannes Berg, N. J. Uberg.

H. M. Tjernagels kald: C. Ellingson, John Leisson, Saude mgh.; Andrew Robinson, Nils Andersen, Jerico mgh.

A. J. Torgersons kald: J. Copperstad, R. L. Hagen, Somber mgh.; C. G. Wellem, Lewy Holm, Shell Rock mgh.; Herman Tjernagel, Morris Henderson, Bethania mgh.

Jos. B. Unseths kald: Haakon Quamme, Mount Sterling mgh.; John M. Anderson, Vestre Paint Creek mgh.; P. S. Narum, D. H. Monserud, Østre Paint Creek mgh.

Stephen Sandes kald: Alfred Monson, Ole Rugroden.

S. C. Ulvisakers kald: C. N. Edwards, G. Torgerson.

Raadgivende medlemmer af dette møde:

Laurits Schøneman, Richland mgh. Ingebritsons kald, J. A. Oppedahl, Bricelyn mgh. Hansens kald; Arthur Mortenson, Manchester mgh. Sandes kald; Sophus Lee og Adolf Harstad. Theol. studenter, Concordia Seminar, St. Louis, Mo.; Rev. D. C. Durr, Fredericksburg, Iowa. (Mis. Synode). Ole Reierson, Wittenberg, Wis.

Optagelser i Synoden:

Past. C. J. Quill, præst for Vor Frelsers mgh., Albert Lea og Gayfield mgh., Minn.

Pastor J. J. Strands kald: Nicolett N. E. mgh.

Pastor J. B. Unseths kald: West Paint Creek mgh.

Pastor C. A. Moldstads kald: Boston N. E. mgh.

Undskyldninger.

Følgende kald undskyldtes for ikke at have repræsentant: H. A. Preus's, G. Guldbergs, R. L. Guttebøs, L. P. Jensens, J. A. Moldstads og J. Hendricks'.

Pastorerne Mommesen, Møller og Guldberg undskyldtes for sen ankomst. Pastor G. P. Nesseth tilskrives af sekretæren.

Gæster:

Fairview mgh., Minneapolis: Mrs. Ella M. Lee, Mrs. C. S. Heller, Mrs. D. J. Joosmark, Mrs. J. Ferber, Mrs. C. Bergquist, Miss Edna H. Johnson, Miss Diderikke, Hilda og Hartwig Anderson, Mr. A. E. Arnold, St. Paul, Minn. Past. Gulleruds kald: Mr. og Mrs. A. Anderson, Mr. og Mrs. M. Branteson, Mr. og Mrs. M. Johnson, Mrs. Anna Nelson, Mrs. Rev. D. M. Gullerud, Miss Ida Ingebritson, Monrad Gullerud, C. A. Thyssen, Mr. og Mrs. Oscar Ødegaard og N. J. Nelson. Ulvisakers kald: Mrs. Rob. Nelson, Mrs. C. N. Edwards, Mrs. G. A. Torgerson, Mrs. Rev. S. C. Ulvisaker, Mrs. A. Quisling, Mr. og Mrs. C. J. Onstad, Mrs. John Melasas, Miss H. Nestestuen, Miss Carrie Strandham, Miss Elsa Onstad. Quills kald: Mrs. Rev. C. J. Quill, Idella, Stella, Mervel og Grant Quill, Nels Spangelo og

hustru, Miss Anna Spangelo, Mr. og Mrs. J. G. Sime, Doris Smedal, Mrs. Rev. A. G. H. Overn, Anette, Olga og A. B. Overn, Mr. og Mrs. Hans Gulbrandsen, Edmund Gulbrandsen, E. O. Bangen, Sverre Lien. Torgersons kild, Kensem: Mr. og Mrs. A. M. Hansen, Leonora Hanson, North ood: Mrs. Dina Torgerson, Mrs. Rev. N. Pedersen, (Anaheim, Cal.), Mrs. Rev. A. J. Torgerson, Mrs. Berthine Ingebritson, Mrs. J. Hopperstad, Miss Dagny og Naomi Torgerson, Reuben Torgerson, Mr. og Mrs. A. J. Anderson, Mr. og Mrs. Theo. Estenson, Mrs. S. B. Holm, Mr. og Mrs. H. Levorson. Ingebritsons kild, Emmens, Minn.: C. H. Hanson, Palma, Ida og Katherine Hanson; Miss Anna Thysen, C. S. Stene, Martin Stene, Sarah Stene, Lake Mills, Ia.; Mrs. Rev. P. C. Forseth og Christine, L. Levorson, Ingvald og Helene Levorson, Mrs. A. Hagen, Marie og Elma Hagen, Miss Amanda Huso, Martin Ludvig, Inga og Nilsine Ludvig, Adella Pettersen, Martha Rasmussen, Carrie Peterson, Silma Buttler, Stella Trulson, Story City, Ia: Nehemias, Herman, Erling, Olaf, Elizabeth og Martha Ejernagel, Radcliffe, Ia.: Oscar Broland, Somber, Ia. Mr. og Mrs. A. M. Hansen, Glenora Hansen, Lake Mills, Ia. Mrs. Julia Hanson og Ingeborg Hanson, Mrs. Rev. H. Ingebritson, Margaret og Carl W. Hanson. Past. Hauns kild, Scarville, Ia.: Mrs. Rev. E. Hansen, Julia Martinson, Clara Brudvig, Agnes Nygaard, Haldor, Morris og Agnes Dale, Erik og Nette Brudvig, Blue Earth, Minn. Dr. S. Nygaard, Bricelyn, Minn. Mrs. Ole Anderson, Oscar, Tilda og Inger Anderson, Leeland, Ia. Mrs. Erik Matteson, Mrs. P. A. Weberg, Mrs. Lyon Storby, Elmer og Selma Storby, Mrs. Gilbert Olson, Gehart, Clara og Tena Olson, Forest City, Ia. Sam. Hønef, L. G. Kloster, Grant Kloster. Unseths kild: Ola Storla, Mrs. O. Storla, Thor og Olga Storla, Mr. og Mrs. S. Dehli, Hannah, Magdalene og Palmer Dehli, Mrs. P. S. Narum, Miss Amy Anderson, Miss Palma Unseth, L. A. Grønna, Waucon, Ia. Pauline Vandsværk, Mt. Sterling, Wis. Kristen Crogan, Mahville, N. D. Mrs. Stella Narhus, Dundas, Minn. Albert Ellingson, Faribault, Minn. Mr. og Mrs. L. Ellingson, Glenwood, Minn. B. H. Twit, E. A. Thurner, Harmony, Minn. Mr. og Mrs. Stephensrud, Miss Chenora og Therese Gregerson, St. Peter, Minn. Mr. og Mrs. Jens Anerstad, Miss Constance Svendson og Ruth Pearson, Morris Svendson, Christian Olson, Mrs. D. L. Olson, Belview, Minn. Mrs. Rev. M. J. Mommesen, Paul Gerhardt og Merlyn Julia Mommesen, Ossian, Ia: Miss Thora E. Halvorson, Decorah, Ia. Miss Hannah Ottejen, Mr. C. N. Bolding, Alma Bolding, Mr. og Mrs. H. H. Lovestuen, Mary Bif, Ragna Johnson, Mr. og Mrs. J. J. Hopperstad, N. A. Evensrud, Elma, Ia. Omar Miller, Holton, Mich. Mrs. Rev. A. L. Guttebø. L. S. Guttebos kild: Mrs. Rev. L. S. Guttebø, Miss Emma Tweten, Hellen Guttebø, Laura Ingebritson, N. P. Larson,

Formandens synodaltale og indberetning

Kjære fædre og brødre i Herren!

Med taknemmelig erindring om Guds rige velsignalse over vores hidtil agholdte aarsmøder samles vi efter med glade forhaabninger til vort syvende synodemøde.

Over al forventning har Gud ladet det lykkes for os at fortælle vor gjerning som samfund paa grundlag af hans hellige ord i overensstemmelse med vor lutheriske kirkes kriftelser. Paa denne grund har han givet os naade til at virke med en god samvittighed og et helligt mod.

Vi er vist alle enige i, at vort maal med dette som med alle vores møder bør være at forhandle om vores fælles anliggender i den aand, som finder sit udtryk i apostelen Paulus's ord, Ef. 3, 20. 21: „Men ham, som formaar at gjøre over alle ting, langt overflodigere, end hvad vi bede eller forstaa, efter den magt, som ter sig kraftig i os, ham være cære i menigheden ved Kristus Jesus gjennem alle slechter i al evighed! Amen.”

Jo dybere vor kristelige erfjendelse er, desto klarere vil det staar for os paa dette vort møde som ellers altid, at vort høieste maal bør være at give Gud cære, som har formaet at gjøre over alle ting langt overflodigere for os, end hvad vi bede og forstaa. „Ham være cære i menigheden ved Kristus Jesus gjennem alle slechter i al evighed!” siger apostelen Paulus. Som bibel-kristne, jænde lutheranere, vil vi istemme den apostoliske lovprisning og raabe og synge paany det gamle lojen: **Gud alene æren for alt!**

Gud skyldes al cære; thi han er himmelmens og jordens sande Gud. Ham, den treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand, og ham alene bør vi love og priise fra slegt til slegt, ja, til evig tid. Guds hørn paa jorden og i himmelen har intet høiere kald end at give den eneste sande Gud tilbedelse og cære evindelig.

Gud skyldes alene al cære og tilbedelse paa grund af hans fuldkommenhed, hans evige guddommelige majestæt, hans almagt, hans allestedsnærværelse, alvidenhed, hellighed, retfærdighed, naade, fjærlighed og barmhjertighed, o. s. v.

Han bør altid prises og cæres for sine velgjerninger — i skabelsen — i gjenløsningen og helliggjørelsen.

Hvad er der hos Gud, som ikke bør loves, prises og cæres af al skabningen? Alt, hvad han er og hvad han bestemmer, forbliver uforanderligt. Gud kræver, som den allerhøieste, som alle ting op-havsmænd, som den egentlige filde til alt godt, med rette, al hyldest og cære af alle skabninger.

At han kræver dette, ser vi af hans hellige ord.

Baade i det gamle og i det nye testamente findes utallige steder, hvori han fremstiller dette krav.

I femte Mosebog 32, 3. 4 synger Moses: „Thi Herrens navn

vil jeg forkynde! Giver vor Gud være! Klippen! Guldkommen er hans gjerning; thi alle hans veie er ret; en trofast Gud og uden svig, retfærdig og retvis er han."

Og kong David, efterat han havde ført pagtens ark op til Zion og sat den paa dens sted, lod ved Asaf og hans brødre synge Herren lov saalhydende: „Lover Herren, paakalder hans navn, kundgjør blandt folkene hans store gjerninger! Synger for ham; lovesynger ham, grunder paa alle hans undergjerninger! Røjer eder af hans hellige navn! Deres hjerter glæde sig, som søger Herren!“ 1 Krøn. 16, 8 flg.

Fremdeles synger David i den 72de Salme, 18de vers. „Lovet være Gud Herren, Israels Gud, som alene gjør undergjerninger! Og Lovet være hans hærligheds navn til evig tid, og al jorden vorde fuld af hans hærlighed! Amen. Amen.“ og i Ps. 7. „Giver Herren, folkeslechter, giver Herren være og magt!“

Ikke mindre møder en mængde opfordringer os i det nye testamente til at være Gud og hellige hans navn.

I den første bøn af Faderbor beder vi jo: „Helliget vorde dit navn.“ Heri har vor Herre Jesus lært os at anse det som vort høieste maal som kristne at hellige hans navn, altsaa at være ham som den sande Gud, og hele Faderboret skal vi bede med bevidsthed om, at den, vi anraabe i denne bøn, har riget og magten og øeren i al evighed.

I Romerbrevets 11te kap. udraaber apostelen Paulus i hellig tilbedelse: „Thi af ham og ved ham og til ham er alle ting; ham være være i evighed! Amen.“ Og i 1. Tim. 1, 17: „Men den evige Konge, den usforkrænkelige, usynlige, alene vise Gud være pris og være i al evighed! Amen.“

I første Petri brev 5, 10 læser vi: „Men al naades Gud, som har kaldet os efter en kort tids lidelse til sin evige hærlighed i Kristus Jesus, han selv berede, styrke, bekræfte, grundfæste eder! Ham være øren og magten i al evighed! Amen.“

Vi kommer ogsaa englenes lovesang ihu. Der de saa Guds hærligheds under, deri, at han gav sin enbaarne søn som den syndige menneskeheds frelser og forløser, sang de: „Ere være Gud i det høieste!“ Og apostelen Johannes blev det forundt at skue ind i himmelen og at høre englenes lovprisning. Han skriver: „Og jeg saa og hørte en røst af mange engle omkring troen og dyrne og de celdste, og deres tal var titusinde gange titusinde, og tusind gange tusinde, og de sagde med høi røst: Lammet, som er slagtet, er værdigt til at annamme magt og rigdom og visdom og styrke og pris og være og velsignelse.“

Heraf ser vi, hvorledes Guds erd formaner alle mennesker til at give Gud alene al være og pris. Ja, ogsaa de uformulerte skabninger erer skaber. Saaledes i den 19de Salme fortælles det, at „Himlene fortælle Guds være, og hvælvlingen forkynder hans hænders gjerning.“ I Salme 148 opfordres alle skabninger til at love

Herrnen, at de nemlig ved sin tilværelse, sin nytte, sin styrked, skønhed og ved sin vise indretning, i alle henseender skulle give anledning til skaberens pris.

Men hvorledes staar det nu til med de fornuftige skabninger paa jorden, med os mennesker? De skabninger, som blandt alle skabninger paa jorden skulle være Gud mest, de ører ham mindst, ja, for den største del ører de ham slet ikke.

Siden syndafaldets ubeskrivelige og rædselsfulde begivenhed, som førte ulykke og nød og død over menneskeheden, er mennesket blevet Guds feinde, efter naturen nægter det at give Gud alene øren. Det vil tilrane sig selv øren eller i det mindste dele øren med Gud.

Ja, desværre, denne saa fordommelige tilbøjelighed hænger ved os alle, saa at vi ikke giver Gud alene øren, men vil gjerne have øre og berømmelse selv.

Og saalænge et menneske ikke er gjenfødt af Gud til et nyt aandeligt liv, bliver al gudsdyrkelse idel hykleri og i grunden en selftilbedelse; thi man tilbeder ikke den sande Gud, men danner sig selv afguder efter egne tanke og falske indbildninger. Og den hele gudsdyrkelse bliver da en fornugtelse af den sande Gud og et udtryk for ubwillighed til at give den treenige Gud øren.

Men er vi blevne Guds børn — sande kristne, da bliver intet mere magtpaaghængende for os end at give den store og naadige Gud al øre og pris. Ligesom kompassets magnetnaal altid vender sig sjælvende mod sin pol, saa vender det troende hjerte sig i hellig tilbedelse mod den treenige Gud, og for et saadant hjerte — i levende bevidsthed om Guds underbare naade i skabelen, gjenløsningen og helliggjørelsen — vil det falde let at give Gud øren for alt. En saadan sjæl finder ingen vanskelighed i at give Gud øre, for sin tilværelse, sin forløsning, sin helliggjørelse, ja ogsaa sin udvalgelse til salighed. Dersor vil ogsaa en sand kristen altid lade det være sit høieste maal at give Gud øren for alt. Derom vil han bede, for det vil han virke med kraft og iver. O, at dette maatte kunne siges med sandhed om os alle!

Vort haab er jo at naa frem til saligheden i himmelen, for der med alle engle og alle de udvalgte at prise Gud evindelig. Vi skulle derfor allerede her begynde at prise ham og gjøre en beghyndelse og glæde os over at vi ved Guds naade kan vokse dag fra dag i denne de kristnes kunst. Dertil er vi kaldte. Deri har Gud givet os en herlig opdragelse ved fordums fromme prester og lædere. Dette er jo ingen ny tale for os. Det lød jo som grundtonen i al forkyndelse og i al undervisning og al tale hos vores fædre, som stiftede den Norske Synode. Ikke som et tomt mundheld, men som udtryk for sand apostolisk kristendom, ja som en frugt af sand luthersk theologi. Vi beder Gud bevare dette i vores hjerter fremdeles som vor lutherske kirkes løsen og at give os naade til at vedblive at være os denne sandhed fuldt bevidst fra slegt til slegt.

Guds ord og al sand bibelsk theologi lærer, at alt, som læres og udføres i kirken, som ikke giver Gud alene øren, er mafverk og fusk, ja værre, det er djævelens bedrag, lige meget hvor sjælt det kan afmales for menneskenes øje.

Se, derfor bliver det os saa vigtig at kunne bevare det spørgsmaal rettelig: **Hvorledes kan vi ved Guds naade give Gud al øre?**

Luther har givet os igjen forteligt Guds ords svar paa dette spørgsmaal i sin fortræffelige forklaring over den første bøn i Faderbø.

Guds navn bliver helliget hos os, „naar Guds ord læres rent og ret, og vi lever helligt derefter som Guds børn. Dertil hjælpe os hjære himmelske fader!“

Naar Guds ord læres rent og ret, og vi lever helligt derefter, da gives Gud al øre — da helliges hans navn iblandt os.

Hvad er Guds ords rene og rette lære andet end lov, øre og pris til Gud? Og hvad er denne læres frugt andet end Guds lovprisning? spørger en fordums troesbroder.

Lovens rette forkyndelse ører Guds hellighed og retfærdighed, og evangeliets fulde og klare forkyndelse lovpriser hans kjærlighed, naade og harmhjertighed.

Luther siger: „Man kan ikke høiere love Gud eller prise og øre ham mere, end, naar vi befjender, at han af idel naade og harmhjertighed tager fra os synd, død og helvede, og at han har givet os sin enbaarne søn og med ham alle goder. Saadan er-fjendelse maa give ham alene al øre.“

Naar vi antager og tror Guds ord i hjertelig oprigtighed, da giver vi Gud sjælens indre hyldest og øre. Og naar vi i ord og gjerning forkynder Guds ord i dets renhed, da beviser vi Gud den rette øre og pris for menneskenne.

Paa begge disse maader — med hjertets tro paa Guds ord og med mundens befjendelse for vores medmennesker — skal vi altid øre den sande Gud. Det skal være vort maal — vort hjertes længsel og inderlige hensigt. Og dette skal vi med glæde altid gjøre og aldrig blive trætte. Dette skal vi gjøre, det koste hvad det vil af fors og smerte. Og det er vor hellige pligt, at ordne vort liv saaledes, at vi ikke i vor høje handlinger og forbindelser fornegter, hvad vi med munnen befjender.

Se, derfor er vi et samfund, som idag angribes og spottes som et fanatisk samfund, der ingen ret har til at eksistere. Det har altid været saa, at det samfund, som hævdede denne sandhed og i det høje vilde være konsekvent i tale og handling, maatte være forset. Vi kunde have undgaaet den spot, som nu overlegert øses over os af fordums troesbrødre, havde vi været villige med mange af dem til at befjende med muniden, at Gud alene skal have øren for alt — og saa i vor handling i lighed med dem gaact med i den høje sammenslutning og saaledes gjort os delagtig i fremmede synder. Dette vilde have været at fornachte i vort liv, hvad vi med munnen

befjendte. Det kunde vi ikke efter Guds ord med god samvittighed gjøre.

Helliger vi Guds navn ved at forkynde hans ords rene og rette lære med munden, da maa vi i vort liv og i vores forbindelser vise, at vi tror denne lære og er villige til at høre det fors, som denne befjendelse fører med sig, saa har vores tro fædre gjort før.

Der var en tid lige efter Luthers død, da alle hans medarbejdere i Wittenberg med Philip Melanchton i spidsen faldt fra den rene og rette lære. Luther forudsaa dette frafald, og med skarpe ord advarede han sine brødre i embedet mod denne store fare, han lagttog det, som vilde føre til et saadant frafald.

Jeg vil få lov til at citere paa engelsk fra „Concordia Triglotta,” side 94:

“Sortly before his last journey to Eisleben, he invited them —(Melanchthon, Bugenhagen, Cruciger Eber, and Major) to his house, where he addressed to them the following solemn words of warning: They should remain steadfast in the Gospel; ‘For I see that soon after my death the most prominent brethren will fall away. I am not afraid of the papists,’ he added ‘for most of them are coarse, unlearned asses and Epicurians; but *our brethren* will inflict the damage on the Gospel; for ‘they went out from us, but they were not of us. 1 John 2, 19; they will give the Gospel a harder blow than did the papists.’”

When Luther declared, ‘Our Professors are to be examined on the Lord’s supper,’ Major inquired what these words signified. Luther answered: ‘The meaning of these words is precisely what you read and what they say; and when you and I shall have returned, an examination will have to be held, to which you as well as others will be cited.’ Major protested that he was not addicted to any false doctrine. Luther answered: ‘It is by your silence and your cloaking that you cast suspicion upon yourself. If you believe as you declare in my presence, then speak so also in the church, in public lectures, in sermons and in private conversations, and strengthen your brethren and lead the erring back to the right path, and contradict the contumacious spirits. Otherwise your confession is sham pure and simple, and worth nothing. Whoever really regards his doctrine, faith, and confession as true, right and certain cannot remain in the same stall with such as teach, or adhere to false doctrine; nor can he keep on giving friendly words to Satan and his minions. A teacher who remains silent when errors are taught, and, nevertheless, pretends to be a true teacher, is worse than an open fanatic, and by his hypocrisy does greater damage than a heretic. Nor can he be trusted. He is a wolf and a fox, a hireling and a servant of his belly, and ready to despise and to sacrifice doctrine, Word, faith, Sacrament, churches, and schools. He is either a secret bedfellow of the enemies, or a skeptic and a weather vane,

waiting to see whether Christ or the devil will prove victorious; or he has no convictions of his own whatever, and is not worthy to be called a pupil, let alone a teacher; nor does he want to offend anybody, or say a word in favor of Christ, or hurt the devil and the world.'"

Saaledes taler Luther om ja og nei teologi og om „gjensidig broderlig anerkjendelse,” hvor der ingen enhed i læren foreligger.

Hvorledes gif det nu med Luthers forudsigelse om frafald? Det samme aar Luther døde begyndte keiseren den smaldfaldske krig, som endte med, at mange af de tyske steder og lande blev keiseren underlagte. Mange tro lutheriske prester blev afsatte, landsforviste eller fastet i fængsel. Johan Agnicoa blev det sjældne compromis dokument, fjendt under navnet Augsburg Interimet, hvori han endog gif paa aksord med pavekirken i læren om en synders retfærdiggjørelse. Han udelod i læren om retfærdiggjørelsen ordene: „Alene ved troen,” og antog, at retfærdiggjørelsen indebefatter ogsaa fornyelsen og helliggjørelsen. De katolske ceremonier skulde gjenindføres, pavens overhøjhed skulde anerkjendes. Han paastod, at nu var paven blevet omvendt og keiseren var blævet en lutheraner.

Melanchthon var i begyndelsen grundig uenig med dette kompromis. Alle saa hen til ham som den logiske forfæmper for Guds ords sandhed; men hvad skede? Melanchthon tiede, han var bange for at angribe offentlig dette sjældne dokument. Bønfaldende skrev Aquila til ham:

“Thou holy man, answer and come to our assistance, defend the word and name of Christ and His honor (which is the highest good on earth) against that virulent sycophant Agricola who is an imposter.” (Trig. p. 98).

“But Melanchthon, intimidated by threats of the emperor and fearing for his safety, turned a deaf ear to these entreaties. While the captive elector (John Fredrik) was determined to die rather than submit to the *Interim*, and while hundreds of Lutheran ministers were deposed, banished, imprisoned, and some of them even executed because of their devotion to the truth. Melanchthon was unwilling to expose himself to the anger of the emperor. And before long his fear to confess and his refusal to give public testimony to the truth, was followed by open denial.” (Trig. p. 98). At the behest of Elector Maurice he consented to elaborate as a substitute for the Augsburg Interim, a compromise document—the so-called Leipzig Interim.” (ibid.)

Just one more citation which shows the danger of silence and compromise in doctrinal matters for temporal advantage. “The Leipzig Interim was a unionistic document sacrificing Lutheranism doctrinally as well as practically. The obnoxious features of the Augsburg Interim had not been eliminated, but merely toned down. Throughout, the controverted doctrines were treated in *ambiguous* or *false formulas*. Tschackert is correct

in maintaining that, in the articles of justification and of the church, "the fundamental thoughts of the Reformation were catholicized" by the Leipzig Interim. Even the Lutheran sola fide, (by *faith alone*) is omitted in the article of justification.— — Faith is coordinated with other virtues, and good works are declared to be necessary to salvation. "Justification by faith," says Schmank, "is there (in the Leipzig Interim) so changed as to mean that man is renewed by the Holy Spirit, and can fulfil, righteousness with his works, and that God will, for His Son's sake, accept in believers this weak beginning of obedience in this miserable frail nature." (Trig. p. 99).

Og hvorledes opførte de tro lutheranere sig lige overfor Melanchton og de øvrige af hans efterfølgere. At de blev dybt bedrøvet, var jo selvagt. Det er rørende at læse i historien, hvorledes de led under dette frafald. Men de tæde ikke, de stilte sig ud fra Wittenbergtheologerne og Leipzig facultetet, angreb dem, vidnede oprigtig og ærlig imod dem. Menigheder, som var blevne indsvorlivet i de guddommelige sandheder, negtede at gaa til firkerne og høre de lejebunde, som blev sendt dem som prester isteden for de tro lutherske lærere. En menighed sendte et brev med et ilbud tilhest hvori den erklaerede til sin præst, som var tilstede ved mødet i Leipzig, at dersom han underskrev disse uguadelige artikler, da skulle han ikke vende tilbage til dem mere.

Tillad mig endnu at citere fra historien de tro lutheraneres angreb paa de væflende theologer i Wittenberg og Leipzig, som forsvarede „Interimet“:

"Furthermore, when the Wittenberg and Leipzig theologians maintained that, in preferring the lesser evil (the Roman ceremonies) to the greater (the persecution), they had merely listened to, and followed the voice of true wisdom, the Lutherans replied that moral evils must not be placed on a level with physical evils, nor guilt be incurred in order to avert dangers by sins, nor are they removed or diminished in this way, but rather superinduced and increased. It is better to take upon oneself punishments and great dangers than to offend God and to provoke His wrath by such offense. It is better and easier to bear many evils and to undergo many dangers than to be unfaithful in the least commandment of God, and burden oneself with the guilt of even a single sin. Our paramount duty is not to escape persecution, but to retain a good conscience, obey the Lord, and await His help! Trig. p. 111.

But our Wittenberg school will be closed, our churches will be desolated, and our preachers will be banished, exclaimed the faint-hearted Wittenbergers. The Lutherans answered: It is our duty to confess the truth regardless of consequences, and, at the same time, to look to God for the protection of His church. Trig. p. 111.

As to the Wittenberg school, Flacius said: "It would certainly be better that the school were closed not one, but many years, than that we, by avoiding confession, extremely weaken our own religion as well as strengthen the one opposed to it." (Trig. p. 111).

Listen now to the confession of John Fredrick, the Elector of Saxony, who was brought up in the lap of the Reformation. He lost his electorate by the perfidy of his nephew Moritz, who secretly joined the emperor to secure his uncle's office.

John Frederick was cast into prison, and was condemned to be beheaded. Special efforts were made to induce him to sign the Augsburg Interim. He answered: 'I will rather lose my head and permit Wittenberg to be battered down than submit to a demand that violates my conscience.'

In a written answer to the emperor the ex-elector declared, boldly confessing his faith: 'I cannot refrain from informing Your Majesty that since the days of my youth I have been instructed and taught by the servants of God's Word, and by diligently searching the prophetic and apostolic scriptures I have also learned to know, and (this I testify as in the sight of God) unswervingly to adhere in my conscience to this, that the articles composing the Augsburg confession and whatever is connected therewith, are the correct, true, Christian pure doctrine, confirmed by, and founded in, the writings of the holy prophets and apostles, and of the teachers who follow in their footsteps, in such a manner that no substantial objection can be raised against it.... Since now in my conscience I am firmly persuaded of this, I owe this gratefulness and obedience to God, who has shown me such unspeakable grace, that, as I desire to obtain eternal salvation and escape eternal damnation, I do not fall away from the truth of His almighty will which His Word has revealed to me, and which I know to be the truth. For such is the comforting and also the terrible word of God: "Whosoever therefore shall confess me before men, him will I confess before my Father which is in heaven. But whosoever shall deny Me before men, him will I also deny before my Father which is in heaven. If I should acknowledge and adopt the Interim as Christian and godly, I would have to condemn and deny against my own conscience, knowingly and maliciously, the Augsburg Confession, and whatever I have heretofore held and believed concerning the Gospel of Christ, and approve with my mouth what I regard in my heart and conscience altogether contrary to the holy and divine Scriptures."

This, O my God in heaven, would indeed be misusing and cruelly blaspheming Thy holy name, — — — for which I would have to pay all too dearly with my soul. For this is truly the sin against the Holy Ghost concerning which Christ says that it shall

never be forgiven, neither in this nor in the world to come, in eternity.' Trig. p. 97.

The cowardly emperor deprived him of the Bible and Luther's books, but he said, 'their contents he cannot take from my heart.'

Jeg har citeret disse historiske fakta, fordi de viser hvor let det er endog for store mænd at bane Guds navn ved afvigelser i lære og tillige for at bevise, hvorledes deres hjerter, som er græbne af Guds ords sandhed ikke for noget i verder vil gaa ind paa falske eller twetydige lærefremstillinger, men vil heller miste alt i livet, ja livet selv end bevidst at laa af paa Guds ords lære. Thi derved øres Guds navn iblandt os.

Falsf lære kan nok vinde gunst og cere for os iblandt forblinde mennesker, men aldrig bringer den Gud cere.

Men vil Gud, at vi skal være saa stridige og stivsindede, naar det gjælder hans ords rette lære? Han har befalet, at vi skal holde hans ord. Han har sagt, at „dersom I holder mit ord, er I mine disciple i sandhed, og I skulle kjende sandheden, og sandheden skal frigjøre eder." I Esaias' bog 43, 21 siger Herren: „Det folk, jeg har dannet mig, de skulle fortælle min pris!" Den rene og rette lære giver Gud alene al cere. Derfor skal vi sky al vildfarende og twetydig lære og beslitte os paa altid at blive befestede i Guds ords sandhed, saa at vi taler som Guds ord og befinder i voit liv og virke det saliggjørende evangeliums rette lære. Da har vi Guds løfte om velsignelse.

Vistno! skal vi ogsaa beslitte os paa gode gjerninger, og efter Guds ord, som hans børn og som grene paa det sande vintræ, Kristus, bære meien frugt, forat hans navn ogsaa derved maa forhørliges. Men vi maa altid komme ihu, at Guds ords rette lære staar langt, langt over livet, fordi vort haab om evig salighed ikke grunder sig paa vort liv og vore gjerninger, men alene paa det saliggjørende evangeliums rette lære.

Men kan det nytte noget at fortsætte med vore vidnesbyrd? Nyttede det noget, at de tro lutheriske fødre vidnede imod Melanchton og Wittenberg-theologerne, da de i de adiaforistiske og synkristiske firdigheder afvæg fra Guds crds rette lære?

Jo, taffet være Gud, deres vidnesbyrd blev til den allerstørste velsignelse. Det saa ud, som om det ikke nyttede en tid; thi i Sachsen og paa andre steder i sydtyskland fif synkrististerne og synkretisterne fuldstændig overhaand, saa at enhver modstand blev dæmpet, og mange retroende prester blev fordrevet fra kirken og fra disse lande. Men saa blev synkrististers og synkretisters fust aabenbaret. Kurfyrst Augustin, som vilde være en bestyrt af sand lutherdom, men som ved falske raadgiveres indflydelse blev bevæget til at afsætte mange af de mest trofaste lutheriske prester, til sine ønde opladte, saa han saa synkrististers og synkretisters falsched i lære og praksis. Han angret bitterlig hvad han havde gjort, og fra den tid af antog han som sine raadgivere, saadanne mænd

som Andreæ, Chemnitz og Selnecker. Fra nu af blev han den begejstrede, selvopofrende og loyale leder i den mere vidstrakte bevægelse for at opnaa sand troesenhed inden den lutheriske kirke. Denne bevægelse endte med antagelsen af Concordiaformelen, hvorved alle papister, calvinister og synergistiske lærebegreber blev forfæstede, og den sande bibelske-lutheriske lære hævdet og forkyndt — Guds store navn til øre.

Jeg har tilladt mig at anføre lidt af vor kirkes historie, for at vi derved bedre kan forstaa vor egen stilling i vor kamp for den gammel-lutheriske læres bevarelse og forat hævde principet, at Gud alene skal have øren for alt i vor jørkhyndelse. Ved mindet om disse begivenheder hør vi ogsaa fatte mere mod i vor kamp for sandhedens bevarelse iblandt os.

Skræflagne blev vi og mange andre lutheranere med os, da vi saa, at i „Opgjør“ anerkjendes uforbeholdent ved siden af den bibelske og lutheriske lære, fremstillet i den ellevte artikel af Concordiaformelen, en lære om naadevalget, som ikke er Guds ord's lære, og som ikke er vores lutheriske befjendelsesstrifters lære. Iffe mindre blev vi forbausede, da vi saa, at, forat opnaa sammenlætningen af de tre norske lutheriske samfund, var det nødvendig at udelade ti paragrafer af den 11te artikel af Concordiaformelen, for at den lære, som skulle sideordnes med befjendelsesstrifternes lære, kunde faa en mere fremskudt plads ved siden af den bibelske lære.

Vort folk skulde dog tro, at dette kom fra Herren, og det blev fremstillet for vort folk, som om der nu var opnaaet en enighed i læren, som kunde berettige en sammenlætning. Fuss er der i opgjørets sammensætning, og fuss benyttes i at drive forening af de tre samfund igjennem. Det vil fremgaa af andre referater ved dette møde.

Utro imod vort fald som lutheriske kristne vilde vi være, og utro imod Gud, hvis lære kun fremmes ved hans ord's rene lære, dersom vi tier til saadant. Utro imod vores fordums brødre, dersom vi ikke med vort vidnesbyrd søgte at vække deres samvittigheder ligeoverfor den hellige pligt ikke at taale nogen tilscætning til Guds ord's rene lære. Heller ikke at taale den fraske unionisme, som har facet hævd haade i beslutninger i den norske lutheriske kirke og i dens forbindelse med „National Lutheran Council,“ saavel som deltagelse i offentlige gudstjenester med reformerte sektcr, loger og andre anderledes troende. Den forbindelse, som nu synes at være kommet i stand med kirken i Norge i den vekslig af udsendinger, som foregaar, saalenge kirken i Norge staar paa dens nuværende lærebasis, tjener ikke til Guds navns lære og den lutheriske kirkes grundfæstelse i Guds ord's lære.

Mod alt dette maa vi vidne med haab og bøn om, at Gud i naade vil vække haade hos læg og lerd i det sammensluttede kirkesamfund ejerlighed til sand lutherisk lære, som til sidst vil føre vores

norske lutheranere tilbage til uforbeholdent at befjende sig til den lutheriske kirkes befjendelseskrifter.

Naar formanden for den norske lutheriske kirke siger om os i sin synodaltale 1923: „Vort hjerte kan blø, naar vi tænker paa, at disse, som vi saa gjerne vil være brødre med, kan inta et standpunkt der kun kan betegnes som udtryk for fanatisme,” saa mindes vi derved filipisternes kræsse angreb mod og dom over de ret-troende lutheranere, som vidnede imod dem.

Saadan tale viser kun, hvor fuldstændig han har funnet gleme-i foreningsrusset, hvad han engang stod for, nemlig ubrødelig trofæb mod Guds ords lære og den lutheriske kirkes befjendelses-krifter.

Og naar vi betænker med hvilken knusende koldblodighed han funde være med at afføjøre de broderbaand, som var knyttet i hjertelig troesenhed mellem fædre og brødre i den gamle norske synode og brødrerne i synodalkonferensen, da mister saadan tale sin vægt og betydning. Dersom formanden havde virket saa ivrig for at få det samfund, han nu repræsenterer, til at forstaa og blive staaende paa gammel-lutherisk grund i lighed med synodalkonferensen, som han har virket for at oprette forbindelser med de mest liberale lutheriske samfund hertillands og i al verden, vilde han have gjort sig ganske anderledes fortjent som lutherisk theolog.

I det standpunkt vi indtager som saadanne, der vil give Gud alene ære for alt i vor frelses sag, og kun befjende Guds ords saliggjørende lære som regel og rettejnor for tro, lære og liv, venter vi ikke at opnaa ære eller anerkjendelse hos lunfine unionister og indifferente lutheranere. Men vi venter at de blandt vort folk, som deler med os den rette kjærlighed, skal mande sig op og vidne med os til Kristi navns ære. Ja, at de skal indrette sit liv og sine forbindelser i kirken saaledes, at de ikke modsiger i sit liv, hvad de befjender med munnen. Især, at deres samvittigheder skal straffe dem for deres taushed i denne tid.

Vi beder Gud give os alle naade til at sætte pris paa, at vort samfund er grundet i Guds ords rene og rette lære, saa at vi vogter os for saadanne forbindelser, som fører til fornugtesse af Kristi saliggjørende evangelium. Særlig mås vi vogte os for forbindelser i verdslige foreninger og loger, hvor verdens aand hersker, og hvor Kristi navn fornugtes. Ved saadanne forbindelser vanceres Guds navn, kirken — Guds rige — fordøerves, og dyrefejbte sjæle forvildes og gaar fortalte.

Gud give os i naade visdom og mod til altid at hellige hans navn ved ret lære og kristelig vandel for Jesu Kristi skyld! Amen.

Formandens indberetning

Om min embedsførsel har jeg kun lidet at berette. Glædeligt er det at kunne berette, at vore menigheder og præster arbeider i god forstaelse for det store maal.

Kun de vigtigste møder har jeg funnet overvære udenfor min egen menighedskreds.

Ved vor fælleskonferens i Albert Lea, Minn., prædikede jeg ved høimessgudstjenesten paa norsk. Ved Madison og Chicago special konferens forrettede jeg ved aftensgudstjenesten paa engelsk. Ved et møde af menigheden i nærheden af Amherst, Wis., i anledning faldelse af præst, var jeg tilstede, og senere i samme menighed holdt jeg missionsgudstjeneste.

I Nicollet menighed i pastor Strands kald forrettede jeg ved en missionsfest i oktober, og senere var jeg tilstede ved et møde i samme menighed som blev foranlediget ved en protest af en minoritet mod menighedens beslutning om at slutte sig til vor Synode.

I Kilbourn, Wis., hvor de norsk lutheriske menigheder nu betjenes af en præst fra Missourisynoden, var jeg tilstede ved et kreds-møde og indledede samtalen over temaet: *Frelsen ved Guds naade alene.*

Af missionskomiteens møder har jeg været tilstede ved tre. Ogsaa med komiteen for høiere læreanstalter har jeg deltaget i tre møder ved Concordia College, St. Paul, Minn.

To af vore præster har fristet den store sorg at miste ved døden sine kjære hustruer, nemlig præsterne J. B. Unseth og P. A. Widbey. Ved disse begravelses forrettede jeg.

Med glæde kan jeg berette, at der er tilsendt mig ansøgelse om optagelse i Synoden fra Boston norsk lutheriske menighed, pastor C. A. Moldstads kald. Og fra West Paint Creek Norwegian Evangelical Lutheran Congregation of Allamakee, Ia. — Pastor J. B. Unseths kald. De paakrævede dokumenter foreligger. Jeg er ogsaa underrettet ved pastor H. M. Tjernagel, at Synodens konstitution er antaget af begge menigheder i hans kald. Derved er Sande og Terico ev. luth. menigheder, efter bestemmelse fra synoden mødet ijjor optagne i Synoden.

Tillige er det en glæde at kunne melde, at Nicollet norsk ev. lutheriske menighed, nær St. Peter, Minn., pastor J. J. Strands kald, har besluttet at ansøge om optagelse i Synoden.

Parochialrapporter fra alle samfundets præster undtagen fire er indsendte, og de viser, at foruden de fire kald tæller nu samfundet sesssti menigheder og missionssteder, som betjenes af samfundets præster.

Det rapporterede sjæleantal er 6326. De kald som ikke har rapporteret, indbefatter syv menigheder og en mission.

Det forekommer mig, at alle rapporter er meget konservativt anlagte, med hensyn til eiendomsværdi og sjæleantal.

Det bør kræbes, at alle rapporter af prester og staaende komiteer indsendes til formanden itid og uden undtagelse.

Vort samfund har nydt stor velsignelse i det forløbne aar med hensyn til oprettelse af menigheds-skoler. To nye skoler, nemlig i Vestre Koskconong menighed, pastor L. S. Guttebøs kald og i Vor Frelzers menighed ved Princeton, Minn., pastor Q. M. Gulleruds kald, og har været igang gjennem hele det forløbne skoleaar.

De øvrige menigheds-skoler har fortsat med held den velsignede gjerning at opdrage de unge i Guds ords tugt og formaning.

Denne sag bliver behandlet ved en dags session under dette møde.

Fraflyttelse af prester: Pastor C. J. Quill har antaget kald til Vor Frelzers næst lutheriske menighed, Albert Lea, Minn.

Pastor J. E. Thoen har antaget kald til Vor Frelzers næst luth. menighed ved Umherst, Wis. Han betjener fremdeles menigheden ved Oklee, Minn.

Pastor F. Hendricks har overtaget betjeningen af de øvrige missionssteder før betjent af pastor Thoen. Menigheden ved Storm City, Iowa, betjenes nu af pastor N. J. Torgerson. Pastor G. G. Möller er kaldt til missionsprest i Alberta, Canada.

Gud velsigne vort møde!

G. A. Gullison, formand.

Guds ords kraft

(Bed past. Chr. Andersson.)

Gud har i naade forbarmet sig over os arme syndere. Han har beredt frelse fra synd og død, og han kommer selv og gjør os delagtige i denne frelse.

Men Gud har i sin uransagelige visdom ikke fundet det tjenligt at meddele os frelsen uden ved visse af ham selv forordnede midler. Disse midler er Guds ord og de to sakramenter, daaben og Herrens nadverd. Af disse naadens midler indtager Guds ord en særtilling, ikke alene fordi dets brug er mest almindelig, men ogsaa fordi sakramenterne bliver kjendt og til nutte for os gjennem ordet. Ved ordet fører Gud os til erfjendelse af vor syndeflyld, saa vi kan blive os vor store nød og træng til frelse bevidst. Ordet aabenbarer han sig for os som vor frelses Gud, og dette samme ord bruger han som middel til at gjøre os delagtige i frelsen og fører os ind i den evige salighed.

Hvilken vidunderlig kraft kommer ikke derfor Guds ord til at udøve i verden! „Kristi evangelium er en Guds kraft til salighed for hver den, som tror“ (Rom. 1, 16). Hvor vigtig er det ikke derfor, at vi kan komme til forståelse af denne Guds ords store betydning, saa vi kan lære at bruge det ret og høste velsignelse deraf!

Vi skal i det følgende betragte Guds ord's store kraft efter vores fromme fødres anvisning, grundet paa Guds ord selv, under følgende punkter: *

I.

Med Guds ord menes her det ord, som Gud selv har ladt nedtegne i den hellige skrift eller bibelen.

II.

Dette Guds ord er levende og kraftigt, det frelser arme syn-dere. Det oplyser og omvender menneskene, gjenfører, opholder dem i troen og fører dem ind i den evige salighed. Ved dette ord bygges Guds kirke paa jord; ved det opholdes kirken indtil døgenes ende.

III.

Guds ord har kraft til at virke alt dette, fordi Gud selv har talt det. Gennem dette ord virker den Hellige Aaland paa menneskene og gjør dem delagtige i frelsens goder.

IV.

Guds ord har altid denne kraft, omend den kun er virksom til velsignelse for dem, som bruger det ret.

V.

Guds ord viser sig levende og kraftigt paa alle dem, som hører og læser det. For dem, der modsetter sig ordets naadevirking, bliver det en dødsens lugt til død; men for dem, som antager det, bliver det en livsens lugt til liv.

VI.

Det er dersør af den største vigtighed at bevare Guds ord purt og rent, flittig forkynde, høre og lære det.

I.

Med Guds ord menes her det ord, som Gud selv har ladt nedtegne i den hellige skrift eller bibelen.

Når vi her taler om Guds ord, mener vi det ord, som Gud har ladt nedtegne i bibelen. Gud har ikke paa anden maade givet os sit ord. Men den hellige skrift er Guds eget ord til os mennesker.

1) Det gjør bibelen selv kraft paa at være. 2. Tim. 3, 16: „Den hele skrift er indblaaest af Gud, og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettelse, til optugtelse i retsfærdighed, forat det Guds menneske måa være fuldkomment, dygtiggjort til al god gjerning.“ Her siger

*) Disse satser er væsentlig de samme, som er benyttet af prof. G. Stoechhardt i et referat over temaet, „Guds ord's kraft og virksomhed,” som findes i Veretningen om Missourisynodens Vejlige distrikts møde i 1892. I udarbejdelsen af de enkelte punkter har referenten tildels fulgt fremstillingen i hint fortællelige referat.

apostelen Paulus om hele skriften (det gamle testamente, som det forelaa dengang), at den er indblaest af Gud. „Det er en overordentlig handling af Gud, hvorved han har drevet disse mænd til at skrive, meddelt dem de høje tanker, de rene følelser, og de udtryksfulde ord, som opbevares i bibelens bøger, og bevaret ned-skriberne deraf fra feiltagelser.“ De høje ting, som indeholdes i skriften, er af en saadan art, at de umulig kunde opkommet hos menneskene selv. Dersor siger apostelen Peter: „Thi ingenfinde er nogen profeti fremført af menneskelig vilje, men de hellige Guds mænd talte drevne af den Hellige Land.“ 2 Pet. 1, 21. De var drevne af den Hellige Land til at tale det, som vi finder i deres skrifter. Heb. 1, 1: „Efterat Gud fordum har talt mange gange og paa mange maader til fædrene ved profeterne, har han i disse sidste dage talt til os ved Sønnen.“ Her siges det, at Gud har talt ved profeterne, ligesaavel som ved Sønnen.

Forfatterne af det gamle testamentes skrifter gjør ogsaa selv fordring paa at tale Guds ord. Moses siger: „Saa siger Herren,“ og, „Disse ord, som Herren har beslægt, at I skal gjøre dem.“ David siger: „Herrens Land talte ved mig, og hans tale skede ved min tunge.“ 2 Sam. 23, 2. Esaias begynder sin bog med at opfordre himmelen og jorden til at høre; thi Herren har talt. Jeremiah siger: „Herren udrakte sin haand og rørte ved min mund, og Herren sagde til mig: Se jeg har lagt mine ord i din mund.“ 1, 9. Og hos Ezechiel heder det: „Og han sagde til mig: Du menneskesøn! Gaf! Kom hen til Israels hus, og du skal tale mine ord til dem. Alle mine ord, som jeg taler til dig, annam dem i dit hjerte, og hør dem med dine øren. Og gaf, kom til de bortførte, til dit folks børn, og du skal tale til dem og sige til dem: Saa siger den Herre, Herre.“ 3, 4. 10. 11. Hoseas begynder sin bog saaledes: „Herrens ord, som kom til Hoseas,“ og „Da Herren begyndte at tale til Hoseas.“ Dette er nogle faa eksempler paa, hvad profeterne siger om det, som de selv taler og skriver. Og naar der i det nye testamente citeres steder fra det gamle testamente, heder det ikke blot, „Skriften siger,“ „Der er skrevet,“ men „Gud siger,“ „Herren siger,“ „Den Hellige Land vidner.“ Dette er sagt særlig om det gamle testamente.

Ogsaa det nye testamente gjør krav paa at være Guds ord. Apostelen Paulus siger om sig selv og de andre apostle, 1 Kor. 2, 13: „Hvad vi og taler, ikke med ord, som menneskelig visdom lærer, men med ord, som den Hellige Land lærer, idet vi tolker aandelige ting med aandelige ord.“ 1 Kor. 14, 37: „Derjom nogen tylkes, han er en profet eller en aandelig, han erkjende, at det jeg skriver til eder, er Herrens bud.“ Gal. 1, 11. 12: „Men jeg kundgjør eder, hvad, at det evangelium, som er prediket af mig, er ikke menneskelære; thi heller ikke jeg har onnammet eller lært det af noget menneske, men ved Jesu Kristi aabenbarelse.“ 1 Thes. 2, 13: „Dersor taffer ogsaa vi Gud uafladelig, fordi I, da I modtog det

Guds ord, som blev forkyndt af os, annammede det ikke som meneffers ord, men (hvaed det sandelig er) som Guds ord, hvilket ogsaa er virksomt i eder, som tror."

Ikke bare indholdet har de saaet af Landen, men endog selve ordene. Apostelen Peter siger, 2 Pet. 3, 2: „Forat J skal komme det ord ihu, som forud er sagt af de hellige profeter, og vort bud, vi, som er Herrens og Fræserens apostle.“ Her stiller han apostlernes ord lige med profeternes. Og i det 15de og 16de vers stiller han Paulus's breve i klasse med de gammel testamentlige skrifter. Kristus selv siger om apostlerne: „Men naar de overgiver eder, da sørger ikke for, hvorledes eller hvad J skal tale. Thi det skal gives eder i den samme time, hvad J skal tale. Thi det er ikke eder, som tale, men det er eders Faders Land, som taler i eder.“ Matt. 10, 19. Jesus lovede sine disciple, at han vilde sende dem til Talsmanden, den Hellige Land, som skulde veilede dem til al sandhed.

Den hele skrift gjør saaledes trav paa at være Guds eget ord. Det er derfor en fuldkommen paalidelig rettesnor, som vi trygt kan følge til opnagelse af sand lykke her og hisset. Det er grundvolden, hvorpaa Guds kirke opbygges i verden — som apostelen Paulus siger om menigheden i Efesus, 2, 20 — „Opbyggede paa apostlernes og profeternes grundvold, idet Jesus Kristus selv er hovedhjørnestenen.“

2) Men at disse bibelens vidnesbyrd om sig selv ikke er bare tonnic udsagn, kan vi se af mange forsikellige ting.

Først af skriftens hele karakter. Bibelen indeholder mange ting, som umulig kunde opkommet hos nogen menneskelig forfatter. Der findes ingen anden bog i verden, som er den lig. Ikke engang vor tid, som roser sig saa af sin oplysning, kan vise noget sidestykke til den. Hvorledes kunde da noget saadant opståa i den graa oldtid? Hvorledes kunde jøderne frembringe noget saa enestaaende, et folk, som ellers ikke har gjort sig bemerket i videnfabelig eller kulturel henseende? Den indeholder mange forudsigelser om tilkommende begivenheder, der er gaaet bogstavelig i opfyldelse aarhundreder, efterat de var nedskrevne. Den indeholder en morallære saa ophøjet, at den er bleven filde og mønster for al sand moral i verden. Den beretter ellers om ting, der er af saadan art, at menneskesornuft aldrig kunde udteinkt dem. Kun naar vi antager bibelens eget vidnesbyrd om sin guddommelige oprindelse, kan vi faa en tilfredsstillende forklaring over, hvorledes en saadan bog kunde komme i stand.

Dernæst taler bibelens merkelige bevarelse og udbredelse nockom om dens guddommelige oprindelse. Hvor er de skrifter, som blev til hos verdens kulturfolk paa den tid, da de fleste gammeltestamentlige skrifter blev styrvne? De fleste af dem er gaaet tabt og er glemt. Nogle brudstykker er fra tid til anden blevet opgravet mellem de gamle ruiner, og disse har ikke nogen særlig betydning, uden at de indeholder en del historiske optegnelser. Og mange af dem stadfæster usigagtig bibelens historiske beretninger. Er det ikke

da høist merkeligt, at det uanseedede og ofte fortrykte jødiske folks hellige oldtidskrispter i uforandret skikkelse er opbevaret indtil vore dage, uagtet saavel høde vold, som videnstabens væaben er blevet anvendte for at tilintetgjøre dem? Bibelen har til alle tider været modtagt af mange. Den ene efter den anden har ment at kunne tilintetgjøre alle bibelens præstende. De har talt haanligt om den og spaet, at denne bog snart vilde blive henlagt blandt andre oldtidsminder, som ikke har nogen betydning nu længer. Dog har bibelen holdt sig. Fornegeterne er døde, og deres præstende er forlængst gaaet i glemmebogen, medens den hellige skrift over sin indflydelse over flere mennesker nu end nogensinde før. Ænget bog i verden er blevet oversat til saa mange sprog eller tryft i saa store opdrag, som bibelen er den dag idag.

Endelig skal vi merke os den overordentlige store indflydelse, som denne bog har øvet over menneskene. Hele verdens historie viser, hvilken magt den har været til at fremme menneskelig civilisation, saa at de folkeslag, som længst har nydt godt af kristendommens lys, er uden sammenligning de mest oplyste folk. Hos dem har den høieste og reneste moral udviklet sig. Hvor meget de vanlig end kan have at sige imod bibelen, saa maa de dog alle indrømme, at de, som virkelig lever efter denne bogs forskrifter, de er ærlige, gode og paalidelige mennesker.

Disse ting er uigjendrivelige beviser for at bibelen er Guds ord. Dog til fuld overbevisning om bibelens sandhed vil vi komme først da, naar vi ved selv at hengive os til og følge dens lære har erfaret dens store indflydelse paa vor egen sjæl. Som Kristus figer: „Der som nogen vil adlyde ordet, skal han fående, om læren er af Gud, eller om jeg taler af mig selv.“

II.

Dette Guds ord er levende og kraftigt, det frejser arme syndere; det ephysier og ombender menneskene, gjenfører, opholder dem i trøen og fører dem ind i den evige salighed. Ved dette ord bygges Guds kirke paa jord; ved det opholders kirken indtil dagenes ende.

Hvem kan beskrive den kraft, som Guds ord udøver i verden! Hvormegen kraft ligger der ikke bare i ord, som udtales af et stropheligt, syndigt menneske? Hvorledes kan ikke ofte en taler, som selv er fyldt af begeistring for en sag, formaa at rive tilhørerne med sig og hylde dem med lignende begeistring? Hvorledes har ikke ansættede ofte med sin appel ligesom sat nyt liv i sine soldater og der ved ledet dem til herlige seire? Hvorledes er ikke mangen ugjerning blevet forebygget derved, at menneskene er blevne gjort opmerksom paa dens hæssighed og advaret mod dens skæffelige følger? Selv i rent menneskelige ord ligger der derfor en overbevisningens kraft, som formaar mere end nogen anden magt i verden. Med rette er det derfor blevet sagt: „Pennen er mægtigere end sværdet.“ Menneskelige ord talte og skrevet opnaar mere end nogen anden menneskelig magt i verden.

Men kan dette siges med sandhed om usfuldkomne, ifrøbelige menneskers ord, hvor meget mere gjælder det ikke da den almægtige levende Guds ord? Jo mere visdom og skarpsindighed et menneske eier, desto bedre kan han forståa at bælægge sine ord, saa at de formaar at overbevise menneskene og bæve dem baade til det gode og til det onde. Hvilkens uendelig større kraft maa ikke da de ord eie, som er talt af den fuldkomne, alvise og almægtige Gud? Heb. 4, 12 siger om hans ord: „Guds ord er levende og kraftigt og sørpere end noget tweegget sverd og trænger igjennem, indtil det adfyller baade sjæl og aand, baade ledemod og marv, og det dømmer over hjertets tanker og raad.“ I dette billedlige sted fremholdes det, hvorledes Gud, for hvilis sine „alle ting er blottede og udspændte“, ved sit ord formaar at blotstille menneskehjertets inderste og at dømme over dets sjælste tanker og raad. Med en saadan evne er det klart, at Gud med sit ord kan øve den mest indgaaende indflydelse paa menneskene i alle deres forholde.

Guds ord kaldes i Skriften „livets ord“ (Jil. 2, 16), fordi det skaber liv i menneskene. Det kaldes „sandheds ord“, som „bærer frugt i den hele verden.“ Kol. 1, 6. Og videre heder det: „Korsets ord er for os, som bliver salige, en „Guds kraft.“ 1. Kor. 1, 18. Apostelen siger, at Guds ord er „virkjamt i eder, som tror.“ 1. Thes. 2, 13. Han formauer Titus at holde fast ved ordet, for at han kan være „dygtig baade til at formane ved den sunde lære og at overbevise dem, som siger imod.“ Tit. 1, 9. En Herrens tjenner hør derfor med flid studere Guds ord for derved at dygtiggjøres til at undervise andre i den frelsende sandhed og til at formane og straffe dem, som modsigter sandheden. Dette ord har kraft til at overvinde den modstand, som det møder i menneskehjertet. Det er alen ved ordets forhåtte forkynELSE, at de, som modsetter sig, kan frelses. Dette fremholdes aller flarest i det bekjendte sted, 2. Tim. 3, 16. 17: „Den hele skrift er indblaest af Gud og nyttig til lærdom til overbevisning, til rettelse, til optugtelse i rettsindighed, forat det Guds menneske maa være fuldkomment, dygtiggjort til al god gjerning.“ Dette sted beskriver Guds ords virkning. Guds ord lærer os det, som er det allervigtigste for os. Det overbeviser os om denne læres sandhed og om, hvor høilig vi trenger til den frelse, som ordet bringer os. Det fører os til rette, naar vi er kommet paa afveie, tugter os, naar vi synner, leder os paa de rette veie, saa vi kan blive fuldkomne og dygtiggjorte til al god gjerning.

Her er maaden antvist, hvorpaa ordet udøver sin kraft paa menneskene. Med sin lærdom oplyser ordet menneskets forstand, saa det lærer at erkjende den sandhed, som Gud aabenbarer. Mennesket lærer at kjende sin synenden og den frelse, som Gud har beredet. Dernæst øver ordet sin indflydelse paa menneskets vilje, saa det behynder at se med affly paa sin syn og syndes med længsel efter den frelse, som Gud har beredet. Endelig renser det menneskets sind og hjerte, de onde begjærligheder overvinDES, og en ny lyft til det gode

opstaar og bliver det bestemmende for menneskets liv. Den gamle lutheriske teolog Huelsemann siger: „Guds ord udøver sin guddommelige kraft og indflydelse paa mennesket, ikke ved fysisk kraft, ved ydre berørelse, ligesom opium, rhabarber, gift, ild o. s. v. virker fysisk paa gjenstande; men det virker paa moralisk vis, idet det oplyser forstanden, bevirger viljen — vender mennesket fra det onde til det gode — og renser følelseslivet og begjæringerne.“

Hør at kunne paavise nærmere, hvorledes Guds ord udøver sin kraft, maa vi merke os vel forskjellen mellem lov og evangelium. Guds ord indeholder to forskellige lærdomme, loven og evangeliet. Disse to lærdomme har forskelligt indhold og virker paa forskellig maade. Det er vigtigt, at vi skjerner vel mellem disse lærdomme og holder den: nøje ud fra hinanden, dersom vi vil faa den nyttie af ordet, som Gud vil berede os derved.

Skriften beskriver lovens kraft og virksomhed saaledes: „Bud loven konimer syndens erkjeendelse.“ Rom. 3, 30. Ved loven lærer Gud os, hvad han vil, at vi skal gjøre og lade. Æ den stiller han sine retfærdige krav til os; naar loven lyder til os, kan vi ikke undgaa at se, hvorledes vi er konumet tilfort — at vi har overtraadt Guds bud og har derved fortjent den straf, som han i loven truer med at paaføre overtræderne. Men loven giver os ikke nogen lyft til at holde den; den skaber ille nogen evne til at opfylde dens krav. „Loven virker vrede.“ Rom. 4, 15. Loven viser menneskene, at de staar som redningsløst fortalte syndere for Gud. Dette øgger dem kun til modstand og vrede mod Gud istedetfor til kærlighed, hvor ved Guds lov alene kan opfyldes. Og under denne kamp som ved lovens forkyndelse opstaar mellem Gud og menneskene, maa mennesket tilhidsligge under. Mennesket drives til at erkjende, at det er fortalt. Derfor siger apostelen: „Bogstaven“ — det er loven — ihjelslaar. 2. Kor. 3, 6. Ved loven bringes menneskene til erkendelse af sin store syndeafhæld. De lærer derved at se sig selv som fortalte og fordomte til død og evig fordommelse. Dette er lovens virkuing. Dersom vi derfor vedbliver med enfoldig at forkynde Guds lov for den ligegyldige og trodsige synder, vil Gud selv dermed røre hans samvittighed, saa at han begynder at erkjende sine overtrædelser og syldes med angst og skæm for Guds vrede over synden.

Men loven giver ikke synderen nogen lyft eller evne til at forbedre sig og blive frelst fra synden. Det kan evangeliet alene udrette. Æ 2. Kor. 3, 6 heder det: „Bogstaven ihjelslaar, men Manden levendegjør.“ Med Manden menes her evangeliet, saaledes som det bliver forkyndt nu i det nye testamente, efterat Kristus har fuldendt sit frellessværk. Dette evangelium har kraft til at skabe myt liv i det i synden døde menneske, til at retfærdiggjøre og føre det ind i det evige liv. „Kristi evangelium er en Guds kraft til salighed for hver den, som tror.“ Rom. 1, 16. Naar vi taler om Guds ordes store kraft, tænker vi derfor fornemlig paa den underfulde kraft, som evangeliet udøver i de hjerter, som ved loven er sønder-

brudte og sønderknuste. Evangeliet indbyder venlig den fortalte synder, som har lært at se sin elendighed. Det siger til ham: „Kommer, thi alle ting er beredte.“ „Kommer hid til mig alle I, som arbeider og er besværet, jeg vil give eder hvile.“ „Han har kaldt os med et helligt kald.“ 2. Tim. 1, 9. Ved evangeliet falder Gud os, indbyder os at komme og få del i frelsen fra synd, død og evig fordommelse, som han har beredt for os i Kristus Jesus.

Dernæst har Guds ord kraft til at omvende syndere. Herren siger ved profeten Jeremias: „Er ikke mit ord som en ild, siger Herren, og som en hammer, der sønderlaaer flipper?“ 23, 29. Guds ord er ligesom en ild, der fortærer menneskehjertets torner og tidslør, renser og lutrer det fra syndens urenhed. Ligesom med tunge hammer slag sønderknuser ordet det haarde menneskehjerte, som trodser og motstætter sig Gud og hans vilje.

Hvorledes Gud udøver sin magt over det trodsige menneskehjerte, ser vi af beretningen om Paulus's omvendelse, Ap. gj. 9, 3. 4. Saul havde haardnakket sat sig imod evangeliets forkyndelse og ihærdig forfulgt de troende. Men paa veien til Damaskus, hvorhen han var dragen med fuldmagt fra ypperstpresten til at fængsele de troende der, blev han pludselig omfæralet af et lys fra himmelen. En røst lød, der sagde til ham: „Saul! Saul! hvil forfølger du mig?“ „Jeg er Jesus, som Du forfølger.“ Ved at høre disse ord gik det med ett op for ham, hvor stammelig han havde handlet, og hvilken skyld han dermed havde pådraget sig. Hans haarde hjerte blev sønderknust. Dog var han ikke redningsløst fortapt; thi den, som talte til ham, var Jesus, Frelseren, der var kommen til verden for at gjøre syndere salige. Længsel efter denne frelse vakte hos Saul, og ved Guds forbarmende kjærlighed blev han ogsaa delagtiggjort i denne frelse. Han, som før under Satans førelse havde forfulgt Guds menighed, blev nu omvendt fra Satans magt til ikke alene selv at nyde frelsen i Kristus, men han blev det ypperligste redskab i Guds hånd til at bringe denne frelse til andre. Vi stnok aabenbarede Herren sig for Saul paa en underfuld maade; dog var det de ord af Herren, som han hørte, der bragte ham til erkjendelse af sin synd og vakte længselen efter frelse i hans hjerte. Det var disse Herrens ord, som omvendte ham fra at være Satans villige tjener til at blive Herrens trofaste vidne.

Noget lignende ses med enhver synder, som bliver omvendt. Vi stnok høres sædvanligvis ikke nogen røst fra himmelen. Men Guds ord har, selv om det lyder fra sfrøbelige, syndige menneskers mund, den samme kraft. Dette Guds ord overbeviser mennesket om synd, viser ham hans vildfarelser og fylder hjertet med angst og gru for den almægtiges dom. Men ordet bringer ogsaa budskab om ham, som har frelst os fra vores synder, og det trøster den cengstede synder med forvissning om, at alle hans synder er udslettet og forladt for Kristi døds og blods skyld. Guds ord forsirer den arme, elendige synder om, at Gud har taget ham til næade og

gjort ham til sit fjære barn, og det vækker hos ham lyst til at tjene den Herre, som har beredt ham en saadan hellig frølse. Saaledes formaar Guds ord at omvende og overførte den arme synder fra mørket til lyset, fra Satans magt til Gud.

Vi vil erindre, hvilken underfuld magt ordet øvede paa den første pinselfest. Da de store farer kom sammen foran det hus, hvor apostlerne sad, talte Peter til dem om deres synd, at de havde taget Jesus af Nazareth, og forsæfæstet ham med uretfærdige hænder og slaaet ham ihjel. Men han vidnede tillige om, hvorledes Gud paa den tredie dag opreste Jesus fra de døde og satte ham ved sin høire haand i himmelen og gjorde ham til Herre og Kristus. Da de hørte dette, „gik det dem som et sting gjennem hjertet,” og de var straks villige at lade sig døbe. Saaledes gaar Guds ord ogsaa nu syndere til hjerte og virker bod og omvendelse.

Bed omvendelsen kommer et menneske til troen, hvorved vi alene kan komme i samfund med Kristus og blive delagtig i hans frølse. Vi bekjender, at vi ikke af egen fornuft eller kraft kan komme til troen paa Kristus, men det er den Helligaands gjerning. Ved Guds ord vækker den Helligaand troen i vores hjerter. Derfor figer Skriften, at Guds ord, og særlig evangeliet, virker troen hos os. I Joh. 1, 7 figes det om Johannes den Døber: „Denne kom til et vidnesbyrd, forat han skulde vidne om lyset, forat alle skulle tro ved ham.“ Johannes skulde altsaa vidne, for med dette sit vidnesbyrd at føre dem, der hørte ham, til troen. Han vidnede det, som Gud gav ham i sinde; hans vidnesbyrd var derfor Guds ord.

I sin højestepræstelige bøn siger Jesus: „Men jeg beder ikke for disse alene, men ogsaa for dem, som ved deres ord skal tro paa mig.“ Joh. 17, 20. Ved apostlernes ord, som de talte og skrev drevne af den Helligaand, skulde mange komme til troen. I Rom. 10, 17 heder det: „Altsaa kommer troen derved, at man hører, men at man hører ikke ved Guds ord.“ Vi kommer til troen ved at høre Guds ord forknyt. Ordet tegner et billede af den forsæfæste og gjenopstandne frølse for vores øje. Ved at betragte dette billede opstaar der længsel i vores hjerter efter at faa del i hans frølse, og denne længsel vokser omsider til at blive et levende bifald og fortrøstning til Guds naade i Kristus. I 1. Kor. 3, 5 kalder apostelen Paulus sig selv og sine medarbejdere, „tjenere, ved hvem jeg er blevne troende.“ Ved ordets tjeneste har de vaft troen hos sine tilhørere. Og i 2. Tim. 3, 15 taler han til Timoteus om „den hellige skrift, som kan gjøre dig vis til salighed ved troen paa Jesus Kristus.“ Skriften kan gjøre vis til salighed ved at vække troen, det middel, hvormed vi tager imod saligheden. I den øetiopiske kammerbend, som evangelisten Filip mødte paa veien, har vi et eksempel paa, hvorledes Gud virker troen i hjertet. Da spaadommene om Kristus blev fortalt for ham, aflægger han denne bekjendelse: „Jeg tror, at Jesus Kristus er Guds søn.“ Ap. gj. 8, 37.

Skriften vidner saaledes klart og tydelig, at Guds ord virker

troen i menneskehjertet. Vor befjendelse siger herfor: „Forat vi skal komme til denne tro, er det embede, at lære evangeliet og meddele sakramenterne indstiftet.“ Augs. Konf. Art. 5. Og Luther siger: „Da ser du også klart, at denne vor tro paa Kristus kommer af evangeliets prediken, som St. Paulus siger, Rom. 10, 17: „Alttsaa kommer troen derved, at man hører, men at man hører, før ved Guds ord.“ Da deri ligger frasten: Af Guds ord, ikke af menneskeord; Guds ord gør det.“ St. L. XI, 1969. Og paa et andet sted siger han: „Saa er der nu ingen anden vej eller noget andet middel, hvorved vi kommer til troen, end ved at høre, lære og betragte evangeliet. Dersom man ikke forsøgte det mundtlige ord, men holde det høit, stort, fjært og værdifuldt.“ Erl. 45, 360—361.

Den hellige skrift beskriver de troende som fødte påam og eller gjenfødte. Joh. 1, 12, 13: „Men saa mange, som ham annammede, dem har han givet magt til at blive Guds børn, dem, som tror paa hans navn, hvilke ikke er fødte af blod, ei heller af fjøds vilje, ei heller af mands vilje, men af Gud.“ Her læren vi, at de, som tror, er fødte af Gud. Jesus siger til Nikodemus: „Uden at nogen bliver født påam, kan han ikke se Guds rige.“ Joh. 3, 3. Saml. Heb. 11, 6: „Men uden tro er det umulig at behage Gud.“ Alttsaa ved gjenfødselsen skabes troen, hvorved vi alene kan behage Gud og komme i hans rige. Og gjenfødselsen virkes ifølge Skriften ved Guds ord. Apostelen Paulus skriver til de kristne i Korint: „J Kristus Jesus har jeg avlet eder ved evangeliet.“ 1. Kor. 4, 15. Og til galaterne siger han: „Mine børn, som jeg efter føder med smerte, indtil Kristus faar sin stikkelse i eder.“ Gal. 4, 19. Ved de alvorlige ord, som han skrev i dette brev fødte apostelen dem efter, d. v. f. han førte efter til troen dem, som var frafaldne. Jak. 1, 18: „Efter sin beslutning har han født os ved sandheds ord, forat vi skal være en førstegrøde af hans skabninger.“ Og 1. Pet. 1, 23: „J, som er gjenfødt, ikke af forkrænklig, men af uforkränklig fød, ved Guds ord, som lever og bliver evindelig.“ Og lige efter tilspøies (v. 25): „Men dette er det ord, som ved evangeliet er forkyndt eder.“ Guds ord er en uforkränklig fød, som falder i menneskehjertet; det vokser op og virker troen og et nytt liv. Luther siger: „Ved den legemlige fødsel gaar det saaledes til: Maar føden er modtaget, hvilket den forvandlet, saa den ikke mere er fød. Men denne — nemlig Guds ord — er en fød, som ikke kan forvandles, den bliver i evighed. Men den forvandler mig, saa jeg i den bliver forandret, og det, som er ondt i min natur, det forgaar aldeles.“ „Da bliver der et ganske andet menneske, andre tanker, andre ord og gjerninger.“

Ordet skaffer næring for det nye menneske, som blev skabt ved gjenfødselsen. Det opholder os i troen, det dygtiggjør og driver det gjenfødte menneske til at leve et nytt liv. 1. Pet. 2, 2: „Higer som nyfødte børn efter den aandelige, uforfalskede mælf, forat J kan

vøfse ved den." Denne melf, som vi formanes til at bruge til vor aandelige vækst, er Guds ord, som apostelen lige forud har talt om. Ved dette ord dygtiggjøres vi til at afslægge den gamle Adams gjerninger. V. 1: „Aflægger deraf al ondska og al svig og hykleri og avind og al bagtalelse.“ Ved at bruge Guds ord bliver vi sat i stand til at afslægge disse onde gjerninger. 1. Peter 1, 22: „Renser eders sjæle i sandhedens lydighed ved Landen til usfrømtet broder-fjærighed, og elsker hverandre inderlig af et rent hjerte.“ „I sandhedens lydighed“ — ved at være lydig mod sandhedens ord kan vi rense vores sjæle og øve os i de kristelige dyder, hvortil Gud ved ordet har ståbt os.

Apostelen Paulus skriver (Rom. 15, 4): „Thi hvad som helst tilforn er skrevet, er tilforn skrevet os til lærdom, forat vi skal have haab ved den taalmodighed og trøst, som Skriften giver.“ Skriften giver saaledes taalmodighed og trøst, som vi saa høilig trenger til for at blive bestandige i troen og haabet. 2. Tim. 3, 15—17 siger, at den hellige skrift er nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettelse, til optugtelse i retsfærdighed; den gjør dei Guds menneske fuldkomment, dygtiggjort til al god gierung. Skriften dygtiggjør den kristne, den giver ham lyft og kraft til alle gode gjerninger.

I 1 Kor. 1, 6. 7. viser apostelen, at korintierne ikke flettes nogen nædegave, fordi Kristi vidnesbyrd er blevet befæstet i dem. De er vel underviste i Kristi evangelium, og det skænker dem disse nædegaver. Sal. 1 sammenligner den, som „har sin lyft i Herrens lov og grunder paa den dag og nat,“ med et „træ plantet ved vandsætte, som giver sin frugt i sin tid.“ Ild af Herrens lov, Guds ord, henter han stadig næring til at vøfse og udfolde sig og bære frugt til Guds øre. Luther siger: „Ordet er purt og rent, retsfæffent, helligt og vist; deraf bliver ogsaa den sjæl, som hænger ved det, af samme art, som ordet, pur og ren, vis, retsfæffen og hellig. Ligesom fullet er fort, men kommer det i ilden, bliver det rødt og antager sig alle ildens egen slaber. Saaledes gjør ogsaa troen, at sjælen bliver ganske forenet med ordet, gjennemvarmet og fyldt af den Helligaand (Durchgottet), saa at den faar den samme natur, som ordet.“ S. Q. XI, 2357. Paa et andet sted siger han: „Saa onde tanker kan du ikke have i hjertet, dersom du tager for dig og læser noget af Guds ord, eller kommer til en anden og taler med ham derom, at de onde lyfter jo vil blive overvundet, og fjødet blive stille. Det har jeg ofte forsøgt; og dersom I forsøger det, vil I ogsaa finde og gribe disse frugter og erfjende, at det er, som Gud siger.“ XI, 656.

Ved Guds ord føres de, som er farne vild, tilbage til sandheds og retsfærdigheds stier. I sit første brev til Korintierne klager apostelen Paulus saare over de store synder, som gaar isbang blandt dem. Med Guds ord gaar han skarpt iredt med dem, tugter og tilretteviser dem. Og dette ord bar frugt. Korintierne erkendte sin synd og omvendte sig fra sin vilbsærlse, saa at apostelen med

glede kan sige i sit andet brev: „Thi om jeg end bedrøvede eder med hint hrev, fortrylder jeg det ikke, om jeg end fortrød det; thi jeg ser, at brevet, om end kun til en tid, har bedrøvet eder. Nu gleder jeg mig, ikke derover, at **I** blev bedrøvede, men over, at **I** blev bedrøvede til onwendelse.“ 2. Kor. 7, 8, 9. Luther siger i et brev til Kurfyrst Jøhannes: „At borttage forargelse maa ske ved Guds ord. Thi omend alle ydre forargelser blev brudt og borttaget, saa hjælper det ikke, saalænge hjertet ikke er ombendt fra vanstro til den rette tro. Derfor maa i det nye testamente djævelen og forargelse fordrides paa den rette maade, nemlig ved Guds ord, og hjertet derved overvindes: Saalænge djævelen af sig selv med al sin pragt og magt.“ Erl. 53, 276.

Bigeledes øver Guds ord sin kraft i os under anfægtelser og fristelser i verden. Derved overvindes djævelen og hans haandlangere, verden og vort eget onde kjød. Salmisten siger, 119, 80: „Lad mit hjerte være ustraffeligt i dine forskrifter, forat jeg ikke skal vorde tilskamme!“ Guds forskrifter, hans ord, bevarer os fra at blive tilskamme, idet det styrker os mod djævelens angreb paa vor tro i anfægtelsens time. Naar den onde fiende søger at saa os til at fortvile paa Guds naade, søger at indbilde os, at vi er saa store syndere, at Gud umulig kan ville frelse os, da lyder evangeliets herlige forjættelser og forsikrer os om at, „hvor synden er bleven overflødig, er naaden bleven end overflødigere.“ Rom. 5, 20. Ved disse herlige forjættelser bringes den anfægtede til at satte myt mod, og Satan, som anfægter ham, aabenbares som løgner. Den kraft, som ordet udviser paa denne maade, har alle sande kristne af egen erfaring saa ofte lært at erkjende.

Og ordet giver den troende kraft til at overvinde de mange fristelser til synd, som kommer fra djævelen og hans bundsforvandte. Ordet kaldes „Alandens sverd,“ hvorved de onde fienders angreb drives tilbage. Vi erindrer, hvorledes Kristus, da han som vor stedfortræder blev angrebet af djævelen, drev hvert angreb tilbage ved at bruge Guds ord. Luther siger i sin store Katekisme: „Dertil er det en over al maade kraftig hjælp mod djævelen, verden, kjødet og alle onde tanker, at man omgaaes med Guds ord, taler derom og tænker derpaa, saa at ogsaa den første Salme priser dem salige, som legger vind paa Guds lov dag og nat. Uden vil kan du ikke bruge nogen kraftigere virak eller anden røgelse mod djævelen, end at du omgaaes med Guds bud, taler og synger derom eller tænker derbaa. Dette er det rette vievand og tegn, hvorfor han flyr, og hvormed han lader sig jage. Nu skulde du dog alene for demne sags skyld gjerne læse saadanne stykker, tale derom, tænke derpaa og omgaaes dermed, omend du ellers ikke havde anden frugt og nytte deraf, end at du dermed kan forjage djævelen og onde tanker. Thi han kan ikke høre ellers taale Guds ord, og Guds ord er ikke som anden los snak, som fortellingen om Didrik af Bern eller deslige, men, som St. Paulus siger, Rom. 1, 16, en Guds kraft.

Ta i sandhed en Guds kraft, som volder djævelen stemme, men trøster, styrker og hjælper os over al maade."

Dette kraftige ord er det middel, hvormed vi kan blive bevaret i troen indtil enden. Ligesom troen tager sin begyndelse ved ordet, saaledes opholdes den derved. Ordet oplyser den troende og bringer ham til at vokse i erfjendelse, giver ham hvor paa livets vigtige spørgsmaal. Det trøster ham i sorgs og modgangs tid, indgiver ham med nyt mod, og fylder ham med frimodighed og haab under livets kampe. Det styrker ham i kampen og giver ham kraft til at seire over alle fjælefjender. Salmisten siger, 19, 8. 9: „Herrens lov er fuldfommen, den vederkbæger sjælen; Herrens vidnesbyrd er trofast, det gjør den einfoldige vis; Herrens befalinger er rette, de glæder hjertet; Herrens bud er rent, det oplyser sinene.“ Og Sal. 119, 25: „Min sjæl er nedtrykt i støvet; hold mig islive efter dit ord!“ B. 50: „Det er min trøst i min elendighed, at dit ord har holdt mig islive.“ Da de to disciple gif paa veien til Emmaus den første påaskedag, var de fuldte af sorg og bedrøvelse. Deres tro paa Kristus var næsten udslukt. Men da Jesus kom og vandrede med dem og oplod skrifterne for dem, tenktes deres tro paa ny. „Var ikke vores hjerter brændende i os, da han talte til os paa veien, og da han oplod os skrifterne?“ sagde de til hverandre (Luk. 24, 32). Saaledes trøster, styrker og opholder Gud troen hos os ved sit ord.

Bed enden af vort livs løb møder vi den sidste og største fiende — døden. Guds ord har magt til at overvinde osaa denne fiende.

„Jesus Kristus har tilintetgjort døden og bragt liv og usørknelighed for lyset ved evangeliet.“ 2. Tim. 1, 10. Ved evangeliet bringer Kristus liv og usørknelighed for lyset, thi ved evangeliet gjør han os delagtige i sin seir over døden. Jesus siger: „Sandelig, sandelig siger jeg eder: Dersom nogen holder mit ord, skal han ikke se døden evindelig;“ Joh. 8, 51. Hvilket herligt løfte: Den, som holder Kristi ord, skal ikke se døden evindelig! Ordet fylder den troende med et saligt haab, giver ham frimodighed i dødens stund, idet det forvisser om, at han gjennem den legemlige død skal indgaa i det evige liv. Det er Guds ords løfter, som saaledes giver ham seier over døden.

Og dette samme ord har kraft til at føre den troende ind i den evige salighed. „Den hellige skrift kan gjøre dig vis til salighed ved troen paa Jesus Kristus.“ 2. Tim. 3, 15. „Kristi evangelium er en Guds kraft til salighed“ heder det, Rom. 1, 16. Paulus siger om evangeliet, „ved hvilket I og bliver salige.“ 1. Kor. 15, 2. I 1. Kor. 1, 21 siger han: „Det behagede Gud ved denne prædikens daarlighed at gjøre dem salige, som tror.“ Og apostelen Jakob skriver: „Ordet, som er mægtigt til at gjøre eders sjæle salige.“ 1, 21.

Det bør være vor høieste omsorg som Kristne, at vi kan tro paa Kristus, leve et helligt liv og dø en salig død. Det kan vi ikke

gjøre af os selv. Men Guds ord formaar det i os. Maatte vi flittig bruge dette ord og lære at elße det, saa vi ud fra hjertet kan prise Gud og sige:

„Guds ord det er min rige skat,
Min sol i sorgens mørke nat,
Mit sverd i troens frige;
Guds finger selv i ordet skrev
Min barneret, mit arvebrev;
Den skrift skal aldrig svige:
Kom arv et evigt rige!“

Bed Guds ord føres den enkelte sjæl saaledes gjennem ouven-
delse og retfærdiggjørelse ind til det evige liv. Men dette ord
jænler ogsaa alle sande troende til en enhed og bevarer dem i troens
samfund med sin frelsjer indtil enden. Det er Guds ord, som op-
bygger og bevarer den kristne kirke paa jord. Før sin himmelfart
 sagde Jesus til sine disciple: „J skal være mine vidner baade i Je-
rusalem og i hele Judea og Samaria og indtil jordens ende.“ Ap.
gi 1, 8. De skulde vidne om ham, prædike evangeliet om ham og
derved samle børn ind i Guds rige. Han gav dem denne befaling:
„Gaar bort i al verden og prædiger evangeliet for al skabningen!
Og de gif ud og prædikede allevene, og Herren arbeidede med og
stadsfestede ordet ved de medfølgende tegn.“ Mar. 16, 15. 20.

Paa den første pinsefest begyndte apostlerne sin forkynELSE. Den
bar herlige frugter. „De, som nu gjerne annammede hans ord,
blev døbte; og der lagdes den samme dag henved tre tusinde sjæle
til menigheden.“ Ap. gi. 2, 41. Forkynelsen fortæsses, og „Her-
ren lagde daglig dem til menigheden, som blev frelste.“ V. 47.
Disse troende „var varagtige i apostlernes undervisning og sam-
fundet og brødsbrydelsen og bønnerne.“ V. 42. Paa ganske kort
tid var antallet af de troende vokset til henved fem tusinde. Ap. gi.
4, 4. „Guds ord havde fremgang og disciplenes tal formeredes
meget i Jerusalem, og en stor høj af præsterne blev troen hydig.“
6, 7. Guds ord havde fremgang, heder det. Derved formeredes
de troendes antal. Bed Guds ord blev kirken grundlagt, ved det
voksede den; ved ordet samledes sjæle ind i Guds rige.

Men ordets forkynELSE inddrænkedes ikke til Jerusalem alene. Da forfølgelserne mod de troende brød ud efter Stefanius's marty-
død, gif mange af disciplene ud i Judea og til Samaria og for-
kynnte frelsjen i Kristus, og kristne menigheder oprettedes paa man-
ge steder. Da Peter talte i Cornelius' hus, „faldt den Hellige And
paa alle dem, som hørte ordet.“ 10, 44. Dette arbeide blandt hed-
ningerne fortæsses, og det fortelles, at „Guds ord havde fremgang
og udbredtes.“

Da apostelen Paulus, det af Gud udvalgte redskab til at bære
hans navn frem for hedninger og longer og Israels børn, drog ud
paa sine missionsreiser, oprettedes blandt hedningerne troens ly-

dighed, og Guds kirke voksende dag for dag. „Da hedningerne hørte det (hans forkynELSE), blev de glade og prisede Herrens ord, og de troede, saa mange, som var beslukkede til det evige liv.“ 13, 48. Arbeidet fortjattes, og „saaledes voksende Herrens ord kraftigt og sit magt.“ 19, 20. Det ene folk efter det andet bøiede sig ved ordets magt under troens lydighed. Under de store kristenforsøgelser feirede ordet, indtil jordens fornemste nationer samledes under dets banner. Ligesom sennepskornet voksende ordets frø fra en lidet plante til et vældigt træ, som opfylder den hele jord, under hvilken liggende grene alle Jordens folkeslag søger ly.

Og ordet har vist sig at eie kraft til at overvinde alle den onde fiendes anslag, som med magt og list har været ført mod den ene frelsende sandhed. Jøderne, som søgte at kverfe sandhedens sag under dens ringe begyndelse, blev tilskamme. Der dag idag findes de forhærdede jøder spredte blandt alle folkeslag, et levende vidnesbyrd om ordets magt over dem, som søger at hindre dets fremgang. Den hedenske filosofi, som en tid lang satte al sin magt ind paa at omstyrte den voksende kirkebygning, maatte snart buffe under for sandhedens magt. Den romerske antikristen, hvem det var lykkedes at befæste sin magt, saaledes at han i lang tid kunde herske med uindstrækket magt inden kristenheden, maatte strække baaben for en ringe munke, Martin Luthers forkynELSE af Guds rene ord. Og rationalismens fulde dæffke, som senere lagdes over kirken, blev affastet, hvorsomhelst trofaste vidner fremstod og frimodig holdt frem Guds ords fulde sandhed.

Guds ord er det middel, hvormed vi ogsaa nu maa bygge, vedligeholde og udbrede Guds kirke. Guds ord maa forkynDES og bruges rigelig i vores menigheder, dersom de skal vokse og trives. Om der ved hjælp af andre midler, interessante foredrag og sammenkomster eller tilbydelse af andre ydre fordele, kan lykkes at samle store skarer til vores menigheder, vil det være til lidet nytte. Kun i den grad Guds ord virkelig bliver forkynDt og bruges offentlig og privat, vil menigheden skyde sund væft og blive en samling af frelseste sjæle. Derfor gjælder det om, at Guds ord bliver rigelig forkynDt og rettelig delt; at medlemmerne bruger det flittigt ved at deltag i de offentlige gudstjenester og ved at grunde paa det i sine hjem. Fremforalt gjælder det, at de enkelte, som udgjør menigheden, bliver grundig underviste i Guds ord fra barndommen af. Kun derved kan de blive vise til salighed. Hvorommes denne Guds ords rette og fulde brug, kan vi vistnok opnaa at få ydre fællesskabelige forsamlinger, men ingen sand Guds menighed eller samfund af hellige. Med dette ord gaar missioneren ud til hedningerne. Ved at undervise dem grundig i Guds ord kan han føre dem til ombændelse og tro. Med almindeligt verdsligt oplysningsarbeide vil der ikke kunne oprettes nogen sand kristen menighed. Det magter ordet alene.

Og dette ord er det eneste middel, hvormed de kristne menigheder

kan slaa sandhedens fiender tilbage og fremme sandheds sag. Der har været megen tale iblandt os om ydre forening blandt lutheranere, for med en mægtig ydre organisation at danne en modvægt mod alt det, som kan lede paa afveie. „Dersom alle lutheranere i dette land var forenet, tænk hvilken front vi da kunde sætte mod paveømmet, mod reformert indflydelse og mod den moderne vantrogs indbryden,” har der været sagt. Ja, dersom alle kunde bindes sammen til ett i sandheden, vilde nof meget godt derved affstedkommes. Men dersom saadan ydre forening kun kan opnåaas ved at slaa af noget paa sandheden, er intet vundet, men meget tabt. De store farer kan intet udrette sei virkelig fremgang i Guds kirke. Og dersom vi for at blive store i det ydre maa slaa af paa sandheden, har vi derved sløvet det vaaben, hvormed sandhedens sag alene kan fremmes. En mand alene med sandheds vaaben formaar mere i Herrens krig end tusinder, som har sløvet eller fuldstændig fralagt sig det eneste vaaben, hvormed de kunde vente at vinde seier. Ganske alene var Martin Luther i stand til at holde stand mod pave og keiser og hele deres hær af bundsforvandte, fordi han brugte Guds rene ord. Alene, vandt han en seier over disse magter, som hundrede tusinder ikke kunde have vundet ved at bruge de samme slagz vaaben, som fienderne. Kun da, naar vi forbliver ubrødelig tro mod sandheden, enten vi er mange eller faa, kan vi vente at formaar noget mod sandhedens fiender. Men da skal vi — om vi end er faa — vinde seier over fyrstendømmer og magter, over ondskabens hær under himmelen. Det har Herren selv lovet os. Guds ord er den kraft, som bevarer og holder Guds kirke, faa at ikke engang helvedes porte skal vinde overhaand over den. Derfor synger vi:

„Om verden fuld af djævle var,
Som os oppsluge vilde,
Bor frygt er dog slet ei saa svar,
De maa sin vrede spilde;
Gi verdens første mor,
Hvor grum han end sig ter,
Skal krumme os et haar,
Han dømt og lænket gaar,
Et Guds ord kan han følde.“

III

Guds ord har kraft til at virke alt dette, fordi Gud selv har talt det. Gjenem dette ord virker den Helligaand paa menneskene og gjør dem delagtig i frelsens goder.

Men hvorfra har da Guds ord en saadan vidunderlig kraft? Fordi det er Guds ord, har det denne kraft. Gud har i sit uranfagelige raad besluttet at lægge saadan kraft deri for at bruge det som middel til at gjøre os arme syndere delagtig i frelsen. Det er Guds almagt, som saaledes er nedlagt i ordet; derfor kan det

øve en saadan vidunderlig virkning paa os. 2. Kor. 4, 6: „Thi Gud, som sagde, at lyset skalde skinne frem i mørket, er den, som har laderet det skinne ind i vores hjerter til oplysning i kundskaben om Guds hærslighed i Jesu Kristi aasyn.“ Gud, som med sit almagts ord skabte lyset, forat det skalde skinne over al jorden, han formaar ligleedes ved det ord, som han i Skriften har aabenbaret, at oplyse vores hjerter, saa vi kan erjende og blive delagtige i den hærslighed, som han har beredet os i Jesus Kristus. Vi hør merke os, at det er netop om sin forkyndelse apostelen figer dette. Det er Gud selv derfor, som gjennem sit ord virker paa os og gjør os delagtig i frelsens goder.

§ 2 Tim. 3, 16 figer apostelen: „Den hele skrift er inddelst af Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettelse, til opdagelse i retsfærdighed.“ Fordi Skriften er inddelst af Gud, har den denne nytte, denne kraft. Det bliver stadig fremhævet, at det er Gud, som taler i Skriften. Det er Gud selv, som har talt gjennem profeterne og apostlerne. § 1. Thes. 2, 13 skriver Paulus: „Derfor takker ogsaa vi Gud uafsladelig, fordi §, da § modtog det Guds ord, som blev forkyndt af os, ahammede det, ikke som menneskers ord, men (hvad det sandelig er) som Guds ord.“ Og saa tilføjer han, „hvilket ogsaa er virksomt i eder, som tror.“ Fordi det er Gud selv, som taler gjennem ordet, derfor er det saa virksonit. Naar forfatteren af Hebræerbrevet figer, at Guds ord er levende og kraftigt, etc., da begrunder han det dermed, at „ingen skabning er usynlig for hans aasyn, men alle ting er blottede og udspejde for hans øine, med hvem vi har at gjøre.“ Heb. 4, 12, 13. § ordet har vi med Gud at gjøre. Naar ordet lyder til os, da bliver vi dermed blottede og udspejde for Guds øine. Det er Gud selv, som da øver sin kraft paa os. Derfor kaldes ogsaa Kristi evangelium, „en Guds kraft.“ Rom. 1, 16. Ef. 53, 1: „Hvo troede det budskab, vi hørte? Og for hvem blev Herrens arm aabenbaret?“ Heraf fremgaar det, at „Herrens arm,“ hans magt, bliver aabenbaret gjennem det budskab, som kommer fra ham i hans ord.

Ligesom det da er Gud selv, som virker gjennem ordet og gjør det kraftigt, saaledes er det ogsaa han alene, som kan dygtiggjøre ordets tjenere og velsigne deres arbeide til sjeles frelse. Frugterne af forkyndelsen er ikke afhængige af tjenerens egen visdom og klægl, men alene deraf, at han bruger og deler Guds ord ret i sin forkyndelse. Apostelen Paulus figer: „Ikke at vi af os selv er dygtige til at tænke noget, som af os selv, men vor dygtighed er af Gud, som gjorde os dygtige til at være den nye pagts tjenere, ikke bogstavens, men Mandens.“ 2. Kor. 3, 5, 6. Heraf skal alle ordets tjenere lære, at de da først bliver virkelig nyttige tjenere, naar de i hdmighed lærer at se helt bort fra sig selv, gaar fuldstændig op i Guds ord og lader det stadig være det ene magtpaaliigende, flittig at forkynde ordet og dele det rettelig, saa Gud derigjennem kan saa gjøre sin gierning. Og alle tilhørere skal lære at søger hos for-

kynderen, ikke menneskelig visdom og dygtighed, menen ubrødelig tro-skab mod den frelsende sandhed.

Apostelen Paulus vilde ikke føje korintierne i deres higen efter at høre menneskelig visdom og glimrende tale. Han afholdt sig derfor omhyggelig fra alt, som kunde virke imponerende paa dem menneskelig talt, og vilde ikke vide noget iblandt dem uden Kristus og ham forsætstet. Han siger til dem om sin forkyndelse: „Men vi har denne skat i lerfar, forat den overbaettes kraft skal være Guds og ikke af os.“ 2. Kor. 4, 7. Saaledes har alle forkyndere sin skat, det er Guds ord, i jordiske forgjængelige far. De er skræbelige, syndige mennesker. Dog er de i stand til ved sin forkyndelse at opnaa herlige resultater, thi gjennem ordet, som de bærer frem, gjør Gud sin gjerning og udover sin uendelige kraft. Ejenerens egen dygtighed skal ikke have nogen ros deraf. Alle ørlige og tro forkyndere maa bekjende med apostlen: „Jeg vil ikke fordriste mig til at tale noget om det, som Kristus ikke har udrettet ved mig til hedningernes lydighed.“ Rom. 15, 18. Det, som opnaaes ved vor forkyndelse, udrettes af Herren, intet deraf opnaaes af os.

Den hellige skrift lærer, at det er Gud den Helligaand, som falder, oplyser, fører os til troen og gjør os delagtige i frelsen i Kristus. Og Aanden bruger det Guds ord, han selv har indblæst, som et middel, hvormed han udfører denne gjerning i os. Ordet er saa kraftigt, fordi det er den Helligaand, som virker gjennem det. Kristus siger: „De ord, jeg taler til eder, er aand og er liv.“ Joh. 6, 63. De ord, som Kristus taler, og som er nedtegnet i den hellige skrift, er aand; de er gjennemtrængt af Guds aand, som derved øver sin kraft paa os. Det samme siger apostlerne om sin prædiken. Paulus siger, 1. Kor. 2, 4, 5.: „Mit ord og min prædiken var ikke i menneskelig visdoms overtalende ord, men i aands og krafts bevisning, forat eders tro ikke skulle være grundet i menneskers visdom, men i Guds kraft.“ Guds aand var saaledes tilstede med sin kraftige virksomhed i apostlernes ord og prædiken, saa at deres tro, som tændtes ved hans forkyndelse, ikke var et produkt af hans egen visdom, men af Guds kraft. I Gal. 3, 2 viser apostelen, at galaterne havde „annammet Aanden ved troens forkyndelse.“ Ved evangeliets forkyndelse var altsaa Aanden tilstede og gjennem denne forkyndelse virkede han paa tilhørernes hjerter.

Gud har ikke noget sted i sit ord lovet at lade den Helligaand virke paa os uden gjennem naademidlerne, ordet og sakramenterne. I Koncordies. II. 4 bekjender vi: „Men omvendelsen virker Gud den Helligaand ikke uden midler, men bruger dertil Guds ords prædiken og hørelse.“ Dog i par. 10 heder det: „Ligesaa forkaste og fordømme vi entusiasternes vildfarelse, hvilke opdigte, at Gud uden midler, uden Guds ords hørelse og uden de hellige sakramenteres brug, drager menneskene til sig, oplyser, retsfærdiggjør og saliggjør dem.“ Guds ord sammen med sakramenterne er altsaa det middel, hvormed den Helligaand virker paa os og gjør os delagtige

i frelsen. Herom siger den Augsb. Konf. Art. V: „Forat vi skulle komme til denne tro, er det embede, at lære evangeliet og meddele sakramenterne, indstiftet. Thi ved ordet og sakramenterne som midler gives den Helligaand, som, hvor og naar det behager Gud, virker troen i dem, som hører evangeliet.“ Og Konkordies. II, 35: „Da menneskets naturlige krester intet kunne gjøre eller bidrage dertil (1. Kor. 2, 14; 2. Kor. 3, 5.), saa kommer Gud af uendelig godhed og barmhjertighed os i forkjøbet og lader sit hellige evangelium prædike, hvorved den Helligaand vil virke og udrette en saadan omvendelse og fornøjelse i os, og han optænder ved sit ords prædiken og betragtning troen og andre gudfrugtigheds dyder i os, saaledes at det altsammen er alene den Helligaands gaver og virknings.“

Af disse og mange andre steder ser vi, at vor lutheriske befjendelse efter Guds ord lærer, at den Helligaand efter naadens orden fører og leder arme syndere til opnåelse af barnesaar hos Gud her og den evige salighed hisset. Den virksomhed, som vi allerede har set, at Skriften tillægger ordet, den tillægges ogsaa den Helligaand. Det er, fordi den Helligaand netop ved ordet som middel virker dette. Vi vil blot henvisse til et sted af vor befjendelse, der fremholder en række bibelssteder, som viser dette: „Fornuftens og den frie vilje formaar nogenlunde at føre et udvortes ørbart liv, men at mennesket bliver født paamh, indvortes faar et andet hjerte, sind og hu, det virker alene den Helligaand. Han aabner hjerte og forstand til at forstaa Skriften og giveagt paa ordet, som skrevet staar, Luk. 24, 45: „Han oplod deres forstand til at forstaa skifterne.“ Ligefaa Mp. gj. 16, 14: „Lydia hørte til hendes hjerte oplod Herren, saa hun gavagt paa det, som blev talt af Paulus.“ „Han virker i os baade at ville og at udrette,“ Fil. 2, 13. „Han giver omvendelse,“ Mp. gj. 5, 31; 2. Tim. 2, 25. „Han virker troen, Fil. 1, 29.“ „Eder er det forundt at tro paa ham,“ Ef. 2, 8: „Det er en Guds gave.“ Joh. 6, 29: „Dette er Guds gjerning, at I skulle tro paa den, han udsendte.“ Han giver hjerte til at forstaa, øine til at se og øren til at høre med, 5. Mos. 29, 4. Matt. 13, 15. Han er en gjenførelsens og fornøjelsens aand, Tit. 3, 5. Han borttager det haarde sten hjerte og giver et myt, blødt kjældhjerte, saa vi vandre i hans bud, Ezech. 11, 36, 26; 5. Mos. 30, 6; Sal. 51, 12. Han har skabt os i Kristus Jesus til gode gjerninger, Ef. 2, 10 og til nye skabninger. 2. Kor. 5, 17; Gal. 6, 16. Og i en sum: „All god gave kommer fra Gud“, Jaf. 1, 17. „Ingen kan komme til Kristus, uden Faderen faar draget ham“, Joh. 6, 44. „Ingen fjender Fareren, uden den, hvem Sonnen vil aabenbare det,“ Matt. 11, 27. „Ingen kan kalde Jesus Herre, uden ved den Helligaand,“ 1. Kor. 12, 3. „Thi uden mig,“ siger Kristus, „kunne I slet intet gjøre.“ Joh. 15, 5. Thi „All vor dygtighed er af Gud,“ 2. Kor. 3, 5. „Og hvad har du, som du ikke har annammet? Hvi roser du dig, som om du ikke havde annammet det?“ 1. Kor. 4, 7. Navnlig om dette skriftspræg skriver St. Augustin, at han derbed er bleven over-

bevidst og beveget til at orgive sin forrige vildfarende mening (de praedestinatione, kap. 3); han havde nemlig ment, at Guds naade bestod alene deri, at Gud i sandhedens predikten aabenbarede os sin vilje, men at vi give det prædikede evangelium vort bifald, det skulde være vor egen sag og gjerning. Fremdeles siger St Augustin videre: „Jeg har feilet, idet jeg sagde, at det er vor sag at tro og at ville, men Guds satte give dem, som tro og ville, kraft til at virke.“ Konkordies, Grindig fort. II, 12.

Vi vil minde om endnu et sted, der tydelig viser, at hele vor frelse, fra begyndelse til ende, er tilskrevet Guds krafts virkning, nemlig Rom. 8, 28—30: „Men vi ved, at alle ting tjener dem til gode, som elsker Gud, dem, som efter hans beslutning er kaldte. Thi dem, han forud kændte, har han ogsaa forud bestemt til at vorde ligedannede med hans Jesus billede, forat han skal være den førstefødte blandt mange brødre. Men dem, han forud bestemte, dem har han ogsaa kaldet, og dem, han kaldte, dem har han ogsaa retfærdiggjort; men dem, han retfærdiggjorde, dem har han ogsaa helliggjort.“ Her fremhæves det, at Gud, som fra evighed har forudbestemt o stil barnekaar, han er det ogsaa, som selv udretter i os alt det, som er nødvendigt, forat vi kan blive delagtige i frelsen, som er beredt for os.

Men paa hvilken maade virker den Helligaand gjennem ordet? Vi har hørt, at Guds ord ikke virker ved fysisk kraft, men ved sin moraliske overbevisning oplyser det menneskets forstand, bører dets vilje og renser hjertet. Men her maa vi lære at ifjelne vel mellem den moraliske overbevisnings kraft, som ogsaa rent menneskelige ord kan have, og Guds ord's guddommelige kraft, som bringer et fuldstændigt nyt lys ind i vor af synden formørkede forstand og skaber et nyt liv i os. En moralprædikant kan med sin begejstrede tale om menneskelige dyder ofte gjøre et sterkt indtryk. Maar en taler paa en klar og slaaende maade fremlegger en sag, fremholder sine grunde og viser den mytte og fordel, som man kan have deraf, da kan han ofte vinde sine tilhørere for sin mening. Paa denne maade kan man ofte ogsaa føre andre mennesker bort fra den frelsende sandhed. Saaledes virker menneskelig tale.

Ogsaa den, som bekjender og forkynder Guds ord, bør fremholde Guds ord's sandheder paa en klar og jernstiftig maade og ved Skriften gjendrive de taabelige indvendinger, som gjøres af modstanderne. Har paaviser, hvilket herligt gode den salighed er, som vi ved troen paa Kristus ovnaar. Han viser de sorgelige følger af at støde denne frelse fra sig, at det fører til evig fortabelse. Men naar disse ting fremholdes af Guds ord, da er den Helligaand tilstede og paa underfuld maade virker paa menneskets forstand, vilje og samvittighed, saa at det ved ordet kommer til erkendelse af sin syn, og en levende tro opstaar i deres hjerter.

Da den sande tro er saaledes virket af den Helligaand, er den en guddommelig overbevisning om frelsens sandhed. Den troende

ved derfor, hvad han tror, fordi han har det fra Gud selv, og ingen menneskelig fornuftsgrunde er i stand til at rokke ham i hans tro. Luther skriver: „Det er den rette forståelse mellem den guddommelige og den menneskelige tro, at den menneskelige tro hviler paa personen, tror, forlader sig paa og ører ordet for hans skyld, som har talt det. Men den guddommelige tro derimod hviler paa ordet, som er Gud selv; han tror, forlader sig paa og ører ordet, ikke for hans skyld, som har sagt det, men han føler, at det er saa vist og sandt, at ingen mere kan rive ham derfra, selv om predikanten selv vilde søge at gjøre det.“ St. L. XI, 145.

Ligeom den Helligaand saaledes ved ordet skaber en levende tro i menneskehjertet, saa frembringer han hos den troende ved det samme Guds ord alle gode gjerninger, som er en frugt af den sande tro. Den, som ved Guds ord er gjenfødt, lader sig bestemme af dette ord i al sin gjøren og liden. Guds ord er den kraft, som frembringer de gode gjerninger i den troende. Derfor er disse gjerninger guddommelige gjerninger, da de ikke er frembragt ved menneskets egne motiver, men ved Guds kraft, som ved ordet bor i den troende. Fordi troen og de gode gjerninger er virket hos den kristne af den Helligaand, derfor falder apostelen de kristne i Korint — og det gjælder om alle kristne — et levende brev, „Kristi brev, be-sørget ved vor tjeneoste, indskrevet ikke med blæk, men med den le-vende Guds aand.“ 2. Kor. 3, 3.

Denne Mandens virksomhed gjennem ordet er ikke afhængig af hans dygtighed, som forkynder det. Baier siger i sit udtag: „Skrif-tens virkning er ikke at få i talens skønhed, heller ikke i følelni-gernes værdighed eller i det eftertryk, som gives af de i betalenhed fremførte grunde, men det er en virkning, som ligger over alle skabte og forgjængelige krafter, en virkning, som ikke er naturlig, men meget mere overnaturlig, eller som efter guddommelig ord-ning er paa det næste forbundet med Skriften natur.“ I, 154. Bistnok er det af stor betydning, at den, som forkynder ordet, med al mulig flid anstrenger sig for at fremholde dets sandheder klart og greit, saa at de kan komme til sin ret. Dog ligger kraften ikke i forkynders virkningsfulde fremstillingsmaade, men i ordet selv, som bliver forkyndt.

De, som forkynder ordet, skal derfor ikke sætte det som sit maal at gjøre tilhørerne modtagelig for ordets sandheder med sin egen skjonne tale og sindrige bevisførelse, men de skal med flid fremholde ordet, thi det eier selv kraften til at aabne hjernerne hos dem, som hører det. Kristus har ikke besalet os at bevise evangeliet, men at prædike evangeliet. Uden at indlade os paa at retfærdiggjøre eller undskynde ordet, skal vi i al ensoldighez forkynde for tilhørerne, at de er alle syndere, men at de er gjenløste, og ved troen paa Kristus kan opnaa den evige salighed. Saal skal vi trygt overlade det til Gud ved denne ensoldige prædiken at skabe troen og frelse dem, som hører den. Saaledes gjorde Paulus. Da han kom til Korint,

afholdt han sig med flid fra at bruge prægtige ord og at llaa om sig med menneskelig visdoms tale efter alle kunstens regler, som tilhørerne var saa begjærlig efter at høre. Han vidste, at al saadan ydre prægt kun vilde hindre korintierne fra at føeste sig ved det ene fornuødne. Derfor vilde han „ikke vide noget iblandt dem uden Kristus og ham forsøsstet.“ 1. Kor. 2. 2. Han siger til dem: „Mit ord og min prædiken var ikke i menneskelig visdoms overtalende ord, men i aands og krafts bevisning, forat eders tro ikke skulde være grundet i menneskers visdom, men i Guds kraft.“ V. 4. 5.

IV

Guds ord eier altid denne kraft, omend den kun er virksom til velsignelse for dem, som bruger det ret.

Vi har i det foregaaende set, hvilken overordentlig kraft Guds ord udøver, og hvorfra det har denne kraft, nemlig fordi den Hellig-aand virker kraftig gjennem ordet. I hvilket forhold staar da ordet og Aanden til hinanden? Er den Helligaand altid tilstede i ordet, eller er det blot til visse tider og under visse omstændigheder, at Aanden virker gjennem det? Der har været, og der er endnu stor forskel i opfatningen af, hvorledes Aanden ved ordet virker paa menneskene. I den romersk- og græsk-katolske kirke legges der lidt vægt paa ordet som naademiddel. I den romerske kirke træder prædikenen aldeles i baggrunden, og læsning af Skriften indskrænkes. Derimod legges vægten fornuødig paa sakramenterne, af hvilke den romerske kirke, som befjendt, har mange flere end vi. I den romerske katolicismus heder det: „Synderne tilgives kun gjennem sakramenterne, naar deres form iagttages. Der er ikke givet kirken nogen ret til paa anden maade at løsSIGE fra synd.“ Sp. 4.

Da Luther begyndte at vidne mod pavekirkeens vildfarelser, fremholdt han kraftig ordets betydning som naademiddel, hvorigjennem den Helligaand virker paa os. Men samtidig med Luther optraadte en hob sværmer og fanatikere, som ikke syntes, at Luther gif langt nok i sit vidnesbyrd mod pavekirkeens døde formvæsen. De roste sig af at have Aanden i rigeligt maal. De betegnede det skrevne ord som en død bogstav og mente, at de, som vilde blive frelst, maatte have Aanden udenom ordet. Schwenfeld, lederen blandt dem, skriver: „Det udvortes ord vidner kun om det indre ord, som er Kristus, det maner og opmuntrer. Men derved bliver ikke syndernes forladelse som ved et middel meddelt, da dette alene tilkommer det indre ord.“ Og paa et andet sted: „Den profetiske og apostoliske skrift er et udvortes og legemligt Guds ord, og ikke det lebende Guds ord, som nærer sjælene.“ Disse sværmer har havt mange estersølgere helt indtil vore dage. Det er karakteristisk ogsaa for vor tids sværmeraander, at de skiller Aanden fra ordet og mener, at de kommer direkte under Aanden indflydlse uden ved ordet som middel. Selv blandt dem, som bærer navnet Lutheranere, finder vi mange, som taler meget om Aanden virkaaing uden at tage det saa næc med brugen af Guds ord.

Det er ogsaa et særljende paa de reformerte kirkesamfund, at de ikke lægger den tilbørlige vægt paa Guds ord som naademiddel. Zwingli, som levede samtidig med Luther, siger: „Men Aanden trænger ingen bærer eller intet fartøj; thi den er selv en kraft og en bærer, af hvem alt bæres, og som derfor ikke har nødig at bæres.“ Dekolampad, Zwinglis medarbeider, siger: „I de udvortes ord som elementer maa ikke lægges mere, end at de er tegn for det indre ord, som forud er i menneskenes hjerter. Og hvor man tillægger de udvortes ord mere end saadan betegning og mindelse, maa det ansees som troldskab, d. e. en magisk virkning.“ Calvin, den mest indflydelsesrigte af de reformerte kirkesedre, siger: „Det er vel at merke, at ordets tjener fremstiller og bevidner noget udvortes, men Gud udfører i det indre, derfor bliver det ikke tilskrevet noget dødsligt menneske det, som Gud gjør fraa for sig selv alene.“ Af dette fremgaar det, at han mener, at Gud gantke uafhængig af forkynningen og hans prædiken virker paa menneskehjertet og skaber troen paa Kristus.

I dette stykke har alle de reformerte samfund trofast fulgt i sine lærefædres fodspor. I sine senere bøfjendelser ifjerner de ligedan mellem den ydre ordets prædiken og den indre Aandens oplysnings og lærer, at Gud fordrer først tro og saa brug af naademidlerne. Se Guenthers Symbolik par. 10 og par. 94. Derfor er det saa almindeligt blandt de reformerte at forsømme grundig undervisning i Guds ord, medens man tør til „revivals“ og allelags tunstige ombændelsesmethoder for at føre menneskene ind i Guds rige.

En lignende lære er i den senere tid opstaact ogsaa inden en stor del af den lutheriske kirke. Rygere theologer blandt lutheranerne i Europa har længe ført den lære, at det **prædikede ord** er hovedmidlet, hvorigennem den Helligaand virker troen. Derved mener de ikke Skriftenes ord, som bliver forsyndt i prædikenen, men et produkt, en frembringelse af mennesket selv. Det er den troende menigheds bevidsthed, som kommer til orde i prædikenen. Dette er det levende ord, som den troende menighed og især de troende prædikanter forkynder ud fra sit eget troende hjerte. Til dette vidnesbyrd, mener de, har den Helligaand bundet sin virksomhed. I modsætning til dette er en forelæsning af Skriften kun døde ord. Det er ikke det ord, som Gud har talt, og som han har ladet nedskrive i bibelen, men det er den troendes egen erfaring om frelsen, der kommer som et aandsfuldt vidnesbyrd ud af forkynderens mund, det er det, som trænger ind i tilhørernes hjerter og autenter troen hos dem. De adskiller saaledes den Helligaands virken fra Guds ord i egentlig forstand, det ord, som er nedtegnet i den hellige skrift. Denne opfatning begynder at blive nok saa almindelig ogsaa blandt lutheranere i dette land. Dette kommer tillyne i den ubetingede tillid, som saa mange sætter til visse ledere i kirken, ikke bare i hvad der angaaer ordningen af det ydre kirkelige arbeide, men ogsaa naar det gjælder lære og praksis. Hvad disse „gudlæerte mænd“ siger og

gjør, maa være ret. Omend vort folk ikke har været sig bevidst, at de holder en saadan lære, saa viser det sig dog derved, at de ofte saa blindt følger sine lederes forkynELSE, istedetfor, som borgenserne, at granske i skrifterne for at se, om disse ting forholder sig saa.

Og det ligger nær for det naturlige menneske at komme paa saadanne tanker. Vor stolte fornuft har altid været forarget over, at vi skal være bundet til ordet, at vi skal maatte tro, at den Helligaand er tilstede og virker i dette ord. Derfor vil man søge saadanne udfugter. Vor kirkes tro læerer og vor befjendelse har derfor gaaet skarpt irtte med alle sværmere og fremholdt, at Guds ord altid har kraft i sig, og at det er virkekraftigt ogsaa da, naar det ikke bruges. Quenstedt siger (Sys. I, 170): „Guds ord er altid virkekraftigt: Enten man læser det eller ikke læser det, enten man hører det og antager det i troen eller ikke, saa har det dog altid en indre kraft og evne til at frembringe aandelige virkninger, fordi Gud har ordnet det saa og meddelt det saadan kraft, og saadan kraft kommer ikke først til ved brugen deraf. — Ordet uden den Helligaand er slet ikke Guds ord heller ikke en Guds kraft til salighed.“ Her læres det, at den Helligaand altid er forbundet med Guds ord, saa at det altid, baade naar det bruges og ikke bruges, er en Guds kraft.

Gud har i sin visdom fundet det ejenligt at lade Aanden virke gjennem det aabenbarede ord og ikke paa anden maade udenfor ordet. Dette fremholdes i Schm. Art. 8, 3. „Og i alle disse styrker, som angaar det mundtlige, udvortes ord, maa man blive fast ved, at Gud ikke giver nogen sin Aand eller naade uden ved eller med det foran samme gaaende ord, forat vi maa bevare os fra sværmene, det er, hine aander, som rose sig op at have Aanden uden og før ordet, og derefter dømme Skriften eller det mundtlige ord, tyde og töie det efter eget behag, ligesom Müntzer gjorde, og som endnu den dag idag mange gjør, som vil sætte en skarp grænse mellem Aanden og bogstaven og ikke ved, hvad de sige og sætte.“ Kun da sættes vi i stand til at bedømme aanderne, naar vi ved, at den sande Aand virker alene gjennem Skriften ord og den sandhed, som er aabenbaret i ordet.

Og det er overmaade trøsteligt baade for prædikanterne og for tilhørerne at vide, at Aanden er altid tilstede i ordet og virker derigjennem. Naar vi forkynner ordet med flid og troskab, kan vi uebfymre overladet det til Gud at skabe frugterne. Dette fremhœves i Konkordiformelen, Grundig Forfl. II, 27: „Hvorvel nu baade prædikantens planten og vanden og tilhørernes løben og viljen vilde være forgjæves, og ingen ombendelse vilde følge paa, hvis ikke den Helligaands kraft og virkning kom til, hvilken ved det nævndede og hørte ord oplyser og ombender hjerterne, saa menneskene tror dette ord og giver det sit bisald, saa skal dog hverken prædikanten eller tilhørerne tvile om denne den Helligaands naade og virkning, men vere vis paa, at, naar Guds ord bliver efter Guds besaling og vilje prædiket purt og rent, og menneskene med flid og alvor høre og be-

fragte det, Gud da viiselig med sin naade vil være tilstede og give, som sagt, hvad mennesket ellers af sine egne kraæster hverken kan tage eller give. Thi om den Helligaands nærværelse, virkning og gaver skal og kan man ikke altid dømme efter følelsen, nemlig efter som og naar man fornemmer det i hjertet; men da det ofte gaar saaledes til, at det er sjælt under stor svaghed, skulle vi formedelst og ifølge forjettelsen være visse paa, at det prædikede og hørte Guds ord er den Helligaands embede og gjerning, hvorved han ganske vist er kraftig og virker i vores hjerter. 2. Kor. 2, 14 ff. og 3, 5 ff. "Se ogsaa samme steds XI, 51. Ja hvor trøsteligt er det ikke saaledes at kunne sætte hele vor tillid til ordets forjettelser, idet vi er visse paa, at den Helligaand er altid tilstede i ordet og virker i os alt det, som ordet lover.

Og da er ikke ordets virkning afhængig af den mands tro, som forkynder det. Prædikanten bærer ikke vidnesbyrdet om sin tro, men om den frelse, som Gud har aabenbaret i sit ord. Dersom han virkelig forkynder evangeliet, gjør hans egen aandelige tilstand hverken til eller fra. Herom figer vor bekjendelse, Augsb. Konf. Art. 8: „Hvorvel kirken egentlig er de helliges og i sandhed troendes forsamling, er det dog, efter som i dette liv mange hyllere og onde er i samme indblandede, tilladt at bruge sakramenterne, om de end forvaltes af onde, efter Kristi ord: „Paa Mose stol sidde de skriftkloge og fariseerne o. s. v.,“ Matt. 23, 2. Og sakramenterne og ordet er paa grund af Kristi indstiftelse og besfaling kraftige, om de ogsaa meddeles ved onde.“ I Konfondieformelen forkastes schwenkselbianernes vildfarelse, „at den kirvens tjener, som ikke selv for sit eget vedkommende er i sandhed fornyet, gjenfødt, retsædig og from, ikke kan med frugt lære andre eller meddele noget ret, sandt sakrament.“ Kort Begreb, XII, 27. Vistnok er det ikke ønskeligt at bruge uomvendte mennesker til at forkynde evangeliet og meddele sakramenterne. Ærke blot vil deres mangel paa tro og erfaring i aandelige ting gjøre dem uddført til at bringe lege dom og trøst til de engstede syndere; men deres mangel paa den rette indsigt i Guds ords sandhed, som den Helligaand alene kan give, maa gjøre det saare vanskeligt, for ikke at sige umuligt at dele sandheds ord ret. Saa langt fra dersor at opmuntre, skulle vi meget mere indstændig fraraade at bruge uigjensføde i ordets tjeneste. Og dog, dersom Guds ord virkelig bliver forkyndt purt og rent, af hvem og i hvilken hensigt det end står, saa virker Guds Land derigjennem. Apostelen Paulus glæder sig over, at Kristus bliver prædiket, selv om det står i uren hensigt, for abinds og kib's skyld, thi Kristus bliver alligevel forkyndt, og det kan ikke andet end bringe nytte. Fil. 1, 15—16. Det er til stor trøst for os, at ordet og sakramenterne er virksomme, af hvem de end forkyndes og forvaltes, thi hvem af os kunde ellers være visse paa at faa nytte af disse naadens midler? Hvem er vel i stand til at se ind i tjenerens hjerte og forvisse sig om, at denne er en sand troende?

Beviser fra Skriften for, at den Helligaand altid er tilstede og virker i ordet, har vi i de steder, som allerede er anført. Her kan særlig nævnes Joh. 6, 63: „De ord, jeg taler til eder, er aand og er liv.“ Guds ord er aand og liv, ikke blot til visse tider og under visse omstændigheder, men altid, det hører med til ordets væsen, og Aanden kan deraf ikke skilles fra ordet. 3. Pet. 1, 23 kaldes ordet en „uforkrenelig sæd.“ Paa mange andre steder i Skriften betegnes ordet som en sæd, der har livskraft i sig til at spire og bære frukt. Sæden har denne kraft i sig selv. Den skaffes ikke tilveie af den, som planter, eller af andre ydre omstændigheder.

Naar vi fastholder, at Aanden og ordet altid er forbundet med hinanden, saa følger deraf, at, naar ordet forkyndes, høres og betrages, saa berører Gud derved menneskene, ikke som var ordet i besiddelse af en magisk kraft, men den personlige Aand, den tredie person i Guddommen, er derved virksom i menneskernes hjerter. Dog paa samme tid, som dette kan siges med sandhed, maa vi ikke glemme, at den Helligaand er herre, og ordet er tjener. Ordet er det middel, hvorigennem Aanden i regelen er virksom. Aanden kan ogsaa umiddelbart, uden ordet, virke paa menneskene, som vi har eksempler paa fra Skriften. Dog har den Helligaand i sin uransagelige visdom selv valgt at forbinde sin virksomhed med dette middel, og han har bundet os til denne ordning. Vi har intet som helst løfte om at blive delagtiggjort i Aandens gjerning uden gennem dette middel. Skriften siger: „Det har behaget Gud ved denne prædikens daarslab at gjøre dem salige, som tror.“ 1. Kor 1, 21.

Den Helligaand virker i frihed gjennem ordet, „naar og hvor han vil.“ „Binden blæser, hvor den vil,“ Joh. 3, 8. Saaledes er det med Aandens gjerning. Hans tryk paa menneskene er ikke altid lige sterkt. For den enkelte er der flere naadestunder, da Aanden træder ham særlig nær med Guds naade. Den enes hjerte røres særlig ved et bibelsted, den onden ved et andet. Den hellige skrift er et herlig forradskammer, hvorfra han meddeler til hver især efter hans behov. Hvorvel vi ikke kan eftervise Aandens virkning i alle enkelheder, er han dog altid sikkert og kraftig tilstede i Guds ord.

V

Guds ord viser sig levende og kraftigt paa alle dem, som hører og læser det. For dem, som modstætter sig ordets naadevirking, bliver det en dødsens lugt til død, men for dem, som antager det, bliver det en livsens lugt til liv.

Guds ord er altid levende og kraftigt; det vil deraf aldrig lyde forgjæves, men vil altid have sin virkuung. Gud har selv lovet, at hans ord altid skal udføre, hvad han sender det til. Ef. 5, 10, 11: „Chi ligesom regnet og sneen falder ned fra himmelen og ikke vender tilbage, men vander jorden og bringer den til at bære og spire og giver fødemanden fød og den cedende brød, saaledes skal mit ord

være, som gaar ud af min mund; det skal ikke vende tomt til mig, men det skal gjøre, hvad jeg behager, og lykkelig udføre, hvad jeg sender det til." Vi behøver derfor aldrig at være i twil om, at ordet jo skal have virkning paa dem, som hører og læser det.

Men ordets virkning bliver forskjellig alt efter den jordbunos besiddelse, hvori sæden faaes. Noget af sæden falder ved veien, noget paa stengrund og efter noget blandt torne, og i alle disse tilfælde bliver ordet uden frugt til velsignelse. Kun en del af ordets sæd falder i god jord og bærer salighedsfrugter. Luk. 8. For dem, som ikke modtager ordet og beholder det i et smukt og godt hjerte, bliver ordets forkynELSE fun til fordærvelse, medens for dem, som antager det i troen, bliver det til velsignelse. Apostelen Paulus siger om sin forkynELSE, 2. Kor. 2, 15. 16: „Thi vi er Kristi vellugt for Gud iblandt dem, som frelses, og iblandt dem, som fortabes, for disse en dødens lugt til død, men for hine en livsens lugt til liv." Ordets forkynELSE har denne dobbelte virkning, fordi Kristus, ordets kerner og stjerne, bliver menneskene enten til liv eller til død. Om Jesusbarnet siger Simeon til hans moder Maria: „Se denne er sat mange i Israel til fald og til opreisning og til et tegn, som modsiges.... forat mange hjerters tanker skal aabenbares." Luk. 2, 34. 35. Evangeliet lyder til menneskene i den hensigt, at det skal frelse dem. Men naar de ringeagter denne frelse og træder pagtens blod under støder, tjener evangeliets forkynELSE fun til at forhædre dem end mere, saa at dette, som skulle blevet dem til saliggjørelse, fun bliver dem til fordærvelse.

Da Kristus selv bragte frelsens budstab til dem, som var Guds udvalgte folk i den gamle pagt, negtede de fleste af dem at antage det. Han siger til dem: „De ord, jeg taler til eder, er aand og er liv. Men der er nogle af eder, som ikke tror." Joh. 6, 63. 64. Han retter dette spørgsmaal til dem: „Men jeg siger sandhed, hvorfor tror I mig da ikke?" Joh. 8, 46. Og ved enden af sit virke flager han: „Jerusalem, Jerusalem, som ihjelstaar profeterne og stener dem, som er sendte til dig! Hvor ofte vilde jeg forsamlet dine børn, ligewis som en høne forsamler sine kyllinger under sine vinger! Og I vilde ikke." Matt. 23, 37. Og Kristus viser, at de netop af den grund paadrager sig saa stor en skyld, fordi frelsen er tilbuddt dem, og de støder den fra sig: „Dersom jeg ikke var kommen og havde talt til dem, havde de ikke synd, men nu har de ingen undskyldning for sin synd." Joh. 15, 22.

Denne samme virkning havde apostlernes forkynELSE paa mange af tilhørerne. Da Peter og Johannes havde baaret vidnesbyrdet for jødernes øverster om Kristi hellige frelse, lod de sig ikke overbevise, „men da de hørte det, farer det dem i deres hjertet, og de raadslog om at slaa dem ihjel." Ap. gl. 5, 33. Og det staar om medlemmerne af det høie raad, da Stefanus havde vidnet for dem: „Men da de hørte dette, farer det dem i deres hjertet, og de bed tænderne sammen mod ham." 7, 54. Saadan virkning har Guds ord

paa saa mange til enhver tid, fordi de, ligesom jøderne, modstaar den Helligaand og derved hindrer ham fra at frelse dem.

Grunden til, at ordet bliver for saa mange en dødsens lugt til død, er ikke at søge deri, at Guds ord ikke har kraft til at frelse dem, eller at Gud ikke vil, at de skal antage evangeliets budskab og blive frelst. Grunden dertil maa søges alene i deres eget onde hjerte. Herom siger vor befjendelse i overensstemmelse med den hellige skrift: „Thi faa annamme ordet og følge det; den største hob foragter ordet og vil ikke komme til brylluppet (Matt. 22, 3).” I denne foragt for ordet er ikke Guds forudbestemmelse skyld, men menneskets forvendte vilje, som støder den Helligaands middel og redskab, hvilket Gud ved faldet tilbyder ham, fra sig eller forbender og modstaar den Helligaand, som gjennem ordet vil være kraftig og virksom, ligesom Kristus siger: „Hvor ofte vilde jeg forsamlæt dine børn, og I vilde ikke.” Matt. 23, 37. Konkordiet. XI, 32.

Kristus har ved sin forleining sonet for alle menneskers syn. At mange tiltrods for dette gaar fortapt, fordi ikke frelse ikke er tilveiebragt og tilbuddt, men fordi de i vantro støder frelsen bort fra sig. Vantroen er derfor egentlig den syn, som fordømmer dem. Naar da frelsens budskab lyder, og menneskene forhærder sig mod det og ikke vil antage frelsen, tjener evangeliets forkyndelse blot til at forhærde dem end mere. Profeten Esaias sifl denne befaling: „Gjør dette folks hjerte forstøkket og gjør dets øren tunghøre og klin dets øine til, forat det ikke skal se med sine øine og ikke høre med sine øren, og dets hjerte forstaa og ombende sig, saa de bliver lægt!” Ej. 6, 10. Og hvorledes skulle profeten gjøre dette? Metop ved at vedblive med at forkynde frelsens herlige budskab for det gjenstridige folk skulle han aldeles forhærde dem. Denne samme virkning har evangeliets forkyndelse paa alle dem, som hører den og i vantro støder den tilbudte frelse bort. Guds ord, som skulle blevet dem til frelse, bliver derfor for dem kun en dødsens lugt til død.

Men omend Guds ords forkyndelse bliver mange til fordærvelse, vil det dog altid, saafremt det forkyndes ret, blive til frelse for en del af dem, som hører og læser det. Guds løfte om, at hans ord ikke skal vende tomt tilbage, men gjøre, hvad ham behager, gjælder særlig den virksomhed, at det skal et aandeligt liv og fører menneskene til den evige salighed. Vi kan derfor altid være visse paa, at paa ethvert sted, hvor Guds ord bliver rettelig forkyndt, der har Herren altid nogle, som hører ham til. Vi skal derfor ikke blive mismodige, om vor forkyndelse og vort arbeide i Guds kirke ofte synes at bære saa lidet frugt. Hvor Guds ord lyder, der skal altid Guds børn. Og „Herren tjender sine,” om vi end ikke altid kan estervise frugterne af ordet. Med frimodighed skal vi vedblive med at „prædike ordet i tide og i utide” og „med sagtmodighed tugte dem, som modsetter sig, om Gud engang vilde give dem omvendelse til sendheds erkjendelse.” Vi bør trøstig saa den gode sæd, og om-

end det stundom sker med graad, skal den tro tjener engang høste med fryderaab, naar Gud i evigheden skal aabenbare frugterne af vor forkyndelse og undervisning. Ordet maa høre frugt til evigt liv, thi det er „en Guds kraft til salighed.“

VI

Det er derfor af den største vigtighed at bevare Guds ord purt og rent, flittig forkynde, høre og lære det.

Guds ord er levende og kraeftigt, men dette gjælder kun om det, som virkelig er Guds ord. Dersom vi forfalskfer det ord, som Gud har aabenbaret for os i den hellige skrift, ved at indblænde vores egne meninger, da er det ikke mere Guds ord helt og holdent; og det som vi da forkynder, har ikke den kraft, som det rene Guds ord eier. Derfor maa vi vise ubrødelig trostlab mod de aabenbarede sandheder, idet vi tager al vor egen tanke fangen under troens lydhed mod det, som staar skrevet. For at kunne bevare Mandens kraeftige virken for os selv og vores børn maa vi med sand nidkjaerhed værne om ordets sandhed, forat det ikke maa lykkes den onde fiende at fåvriste os den herlige stat, som vi har i Guds ord. Og her gjælder det, at vi vogter os ikke alene for de store vildfarelser, men ogsaa for dem, som kan synes mindre betydelige. Thi „en lidet surdeig gjør den hele deig sur.“ Lykkes det den onde fiende at vinde indgang gjennem endog det mindste smuthul, vil han snart vide at faa troens hele fæstning i sin magt. Derfor kan vi aldrig blive for omhyggelig i vor stræben efter at bevare Guds ords rene sandhed uforfalsket.

Men saa gjælder det ogsaa at lade Guds ord bo rigelig blandt os. Vi bør ikke lade os noje med, at ordet forkyndes sparsomt i vores menigheder. Det bør saa lyde saa ofte som mulig i vores forsamlinger. Og tilhørerne bør ikke lade det være nok med blot nu og da at komme bid, hvor ordet forkyndes. De bør ikke forlade sin egen forsamling men søge at være tilstede saavidt mulig hver eneste gang ordet lyder i menigheden, thi de ved ikke, naar den time kommer, som Herren vil lade blive en særlig naadestund for dem. Har de til vanen at forsvinne gudstjenesterne, vil de visseleg gaa glip af mange herlige anledninger til aandelig opbyggelse, som maaske aldrig vil komme igjen.

Men vi bør ogsaa vænne os til daglig at læse Guds ord for os selv og i familiekredsen. Vi bør vænne os til derved at søge næring for vor sjæl ligesaa regelmæssigt, som vi søger næring for vort lejemlige liv. „Higer som nyfødte børn efter den aandelige, uforfalskede mælk, forat Σ kan vokse derved,“ siger Apostelen, 1. Pet. 2, 2. Paa denne maade kan vi som Guds elskelige børn omgaes vor himmelske fader og daglig hente lyft og kraft til at leve et myt liv.

Og særlig gjælder det, at de børn, som ved daaben er indlemmet i Guds rige, fra ungdommen af kan blive befæstet i de saliggjørende sandheder. Σ barneaarene udvikles det indre, saabelsom det ydre

menneske hurtigere end senere. Da lægges den grundvold, hvorpaa der bygges senere i livet. Forsømmes undervisningen i Guds ord i denne vigtige tid, vil denne forsømmelse vanskelig kunne erstattes senere. Vore missionærer, som virker blandt hedningerne, maa arbeide fornemlig med børnene. Blandt de voksne, som allerede har tillegnet sig en bestemt livsanstuelse, ovaæs forholdsvis lidet. Og for dem, som er døbte i kristne menigheder, men er vasket op med siden eller ingen kristendomsundervisning, er det senere i livet vanskeligt at udrette noget. Dersom Guds ord skal faa bo rigelig iblandt os og blive en kraft for unge og gamle, da maa vi oprette kristelige skoler, hvor vore børn først og fremst kan blive indprentet det, som er det ene forordnede.

I det heletaget bør vi lade det staa klart for os under alt vort arbeide i Guds menighed, at det er **Guds ord alene**, som kan virke i os at ville og at udrette; Guds ord er det, som alene kan vække et nytt liv i os og op holde dette nye liv. Vi skal ikke stole paa alle slags ydre indretninger for at fåsse vort arbeide fremgang. Men det bør være vor første og sidste tanke at lade Guds ord faa lyde rigelig, rent og ret. Thi det er den kraft, hvormed de enkelte sjæle frelses og Guds menighed bringes til at volse, udbredes og trives. Indretter vi os saa, at Guds ord kraft faar komme i udøvelse i os og blandt os, da vil vort arbeide have fremgang. Da vil det blive til Guds øre og mange sjæles frelse.

THE OBJECTION OF THE NORWEGIAN SYNOD TO THE FIRST PARAGRAPH OF "OPGJØR".

By REV. J. E. THOEN

When the President of our Synod requested me to write a paper for this meeting, he expressed a desire to get a clear statement of our objections to the union which was consummated in 1917 between the former Norwegian Synod, the United Church and the Hauge's Synod. It was especially for the benefit of our young people that such a paper was desired.

The subject assigned was the first paragraph of "Opgjør", or what has been called the Madison Agreement. When I came to write on this subject, I found it difficult to present our objections to the union in an adequate way without touching quite extensively upon the contents of the whole document. The reason why it is difficult to treat the first paragraph alone, so as to express our objections to the union, is that I am unable to see that the "Opgjør" is anything more than a compromise, and that no differences of doctrine have been cleared up or settled. Looking upon it from this viewpoint, which I am convinced is correct, it would be difficult to say more about the first paragraph than that it is a statement of the doctrine of the United Church concerning

the two forms, and that it demands an acknowledgment of this doctrine without reservation. This we have objected to, and object to now, as something which the Norwegian Synod had always consistantly refused to do

In order to make it clear why we refused to vote for the adoption of "Opgjør" and enter the union, it is necessary to recall the doctrinal situation, especially in the former Norwegian Synod and the United Church. Committees from the three church bodies which united in 1917 had been at work for several years previous to the adoption of "Opgjør" in 1912. These committees consisted mainly of theological professors and the presidents of the three churches. They were elected for the purpose of discussing the doctrinal differences between their churches, and, if possible, to come to an agreement upon the basis of the Scriptures and the confessions of the Lutheran Church. They seemed to succeed well at first. In the year 1908 they had apparently agreed upon the doctrines of absolution, lay preaching and conversion. In 1909 they discussed the doctrine of election. They met many times, but could not come to an agreement, and it ended in a complete rupture. They decided not to meet any more, and reported this to their respective churches. These committees were competent and learned men, who understood the doctrines of their church and were able to express them in adequate form. When these committees failed to agree, a great clamor arose against them, especially in the United Church. Dr. H. G. Stub had written a set of theses on the doctrine of election. It was during the discussion of Dr. Stub's theses that the negotiations stranded. The members of the United Church committee declared that they could not subscribe to these theses, because they contained unbiblical and unlutheran doctrine. Dr. T. H. Dahl, the president of the United Church and also a member of the committee, reported to his church, stating the reasons for the discontinuance of the committee-meetings. He declared that the committee of the Norwegian Synod insisted upon the adoption of a set of theses written by Dr. Stub. This his committee could not do, because these theses contained unbiblical and unlutheran doctrine. Dr. Stub was very much offended at this, and laid his theses before the district meetings of the Norwegian Synod in 1910. At Dr. Stub's urgent request the theses were adopted by the Synod as a correct expression of the Synod's doctrine of election. The following year the United Church committee issued a pamphlet bearing the title "Naadevalget og Foreningssagen," in which they stated their reasons for declaring that Dr. Stub's theses contained unbiblical and unlutheran doctrine, and also set forth their own doctrine of election. This, however, did not still the clamor in the United Church against these committees. A loud and insistent demand was

made, that new committees be elected and the discussions continued. At the annual meeting of the United Church in 1911 at St. Paul, Minn., this demand was granted, and the United Church elected a new committee consisting of younger and less experienced men. The Norwegian Synod met in the same place a week after the meeting of the United Church. Dr. Stub, who now had become the president of the Synod, recommended that the Synod follow the example of the United Church, saying that he was sure that his colleagues on the committee had no objection to this. It is a fact, however, that he had not consulted the other members of his committee on this matter. He gave as his reasons for making such a recommendation, that the Synod should show itself equally as liberal and desirous for union as the United Church. The result was that the Synod also elected a new committee of less experienced men. After a preliminary meeting these new committees met at Madison, Wis., in February 1912, and are the authors of "Opgjør". The supposed reason for electing new committees was to make sure that no personal ill feeling or old prejudices should prevent a purely objective discussion of the question. It was the understanding of the people at least, that these new committees were to make an earnest effort to come to an agreement in accordance with Scripture and the Lutheran confessions, which the old committees had failed to do. The result of their deliberations was the "Opgjør", or the so-called Madison Agreement.

Does this document contain an agreement on the doctrine of election between the former Norwegian Synod and the United Church? In order to answer this question correctly, we must know in what points the former Norwegian Synod and United Church differed in the doctrine of election before the adoption of "Opgjør", and then search this document to see how the committees have cleared away or settled these differences.

It has been claimed, that the only way in which we may know the doctrine of a church is through its official records. What the church has adopted by formal resolution alone can be regarded as its confession and doctrine, for which it is responsible. The utterances of individual men in the church must not be ascribed to the church as a whole. This principle has been applied frequently during the union movement in the Norwegian churches of this country. If this is a correct principle, then we find a most peculiar situation confronting us. The former Norwegian Synod had not by formal resolution adopted any specific statement of the doctrine of election, as its doctrine, until the year 1910, when it adopted Dr. Stub's theses on election. The United Church had never formally adopted any specific statement of the doctrine of election. The conclusion must be then, that these churches never had held any doctrine of election

up to the year 1910. Yet we find that the Synod was split by a controversy on the doctrine of election. This controversy on election was continued between the United Church and the Synod for twenty-five years after the Synod had been split. These two churches stood solidly in opposition to each other in this controversy. They fought each for its doctrine. It is an absurdity, therefore, to set up the claim, that they had no doctrine of election. How may we then learn to know their doctrine? We may learn to know their doctrine by the writings and utterances of their teachers and ministers. What the teachers and ministers of a church teach without protest must be the doctrine of that church, whether the church has formally resolved to adopt such doctrine or not, or whether it agrees with its formally adopted confession or not. A confession that is opposed by the commonly accepted practice of the church, is no longer its confession. It is a dead letter, and has no significance, as far as that church is concerned. We propose, therefore, to find the differences in the doctrine of election between the former Norwegian Synod and the United Church by examining the writings and public utterances of their teachers and ministers.

In order to avoid confusion concerning the doctrine of election and the so-called forms of doctrines, I wish to show firstly how the United Church and the Synod stood in regard to the first and second form of the doctrine of election. The differences that existed in this respect, the committees were expected to clear away. They were supposed to come to an agreement in accord with Scripture and the Lutheran confession.

First, let us see what the United Church taught concerning the two forms previous to the adoption of "Opgjør".

THE UNITED CHURCH.

The old committee of the United Church consisted of the theological professors and the president of that church. They were competent men, who knew and taught the accepted doctrines of their church. These were the men who declared that they could not with a good conscience adopt Dr. Stub's theses of election, because these theses, according to their opinion, contained unbiblical and unlutheran doctrine. In the above mentioned pamphlet entitled "Naadevalget og Foreningssagen," they state their doctrine concerning the two forms and the doctrine of election. What these men say is evidently the doctrine of the United Church.

We quote, "Naadevalget og Foreningssagen," page 10:

"Just as the Scriptures and the Confessions teach that God in time is determined by faith in his work of salvation, just as definitely and clearly they teach that God in eternity was determined by the foreseen faith in deciding what individual persons should be elected unto eternal life."

Here we must notice that they teach, that the so-called second form, which bases election upon the fore-knowledge of God, is in accord with Scripture and the Confessions. Again page 15: "His (God's) eternal decree is conditioned in every point by what he *foresees* in every individual," (of the elect). Here again we notice that they emphasize the fore-knowledge of God as determining God's decree of election. They teach election according to the second form.

Dr. J. N. Kildahl had also written a set of theses on election, which were proposed as a basis for discussion in the meetings of the old committees. Dr. Kildahl was a member of the committee, and professor of systematic theology at the United Church Theological Seminary. His statement ought to be a correct statement of the doctrine of that church. His theses were published in the pamphlet form which we have quoted. The 7th thesis reads as follows: "If the word election is used in a wider sense, it includes the whole doctrine concerning God's purpose, counsel, will and ordination in Christ, pertaining to our redemption, call, justification and salvation, as it is further explained in the Formula of Concord Solid Decl. Art XI, 10—20, and in this sense election must be regarded as the cause of our salvation.

If the word election is used in a narrower sense, election is that God has ordained unto eternal life all those concerning whom he from eternity foresaw that they would accept the proffered grace, believe in Christ and remain steadfast in this faith unto death."

This is a clear statement of the doctrine of the United Church concerning the two forms in relation to each other. The first form is said to include God's whole decree and order of salvation. The XI art. of the Formula of Concord is not regarded merely as a statement of the doctrine of election, but as a statement of the whole doctrine of salvation, including God's decree to give his Son as a Savior of man. In this way the decree of election is regarded as only a part of the doctrine of the XI art. or first form. He regards the second form as the only specific definition of election, and that the second form is included in the first form. According to this the two forms contain the same doctrine and should be subscribed to jointly and without reservation.

This is the same doctrine of the two forms which the Anti-missourians held during the controversy on election by which the Synod was split. Their confession of 1884 reads: "We confess as the doctrine of the Word of God concerning election unto a sure attainment of eternal salvation, a) What E. Pontoppidan teaches question 548, "Sandhed til Gudfrygtighed;" b) What the Formula of Concord teaches art. XI etc." Question 548, referred to, is the second form as used among the Norwegians,

and as stated in the last paragraph of Dr. Kildahl's thesis quoted above.

Now let us learn the doctrine of the former Norwegian Synod concerning the two forms before the adoption of "Opgjør".

THE FORMER NORWEGIAN SYNOD.

Dr. H. G. Stub, Theologisk Tidsskrift 1904, p. 167 writes: "The first form does not insert faith in such a manner, that we can speak of an election in view of faith." On page 168 he says: "With regard to the Formula of Concord it is our position, that it does not contain the *intuitu fidei* form, or teach election as having taken place in view of faith."

Dr. Koren (1910) Synodalbr., p. 117. "Election *intuitu fidei* rests on a definition of election which is in sharp contrast to the formula of Concord."

What is here called "*intuitu fidei*" or "in view of faith" is the second form, and corresponds to question 548 of Pontoppidan's "Sandhed til Gudfrygtighed" referred to by the United Church. The Formula of Concord, Art. XI, is the first form. We notice, then, that Dr. Stub declares that the second form, which teaches election in view of faith, is not found in the first form, and when we follow the Formula of Concord, we cannot say that God elected those whom he from eternity "foresaw" would come to faith. In other words the Formula of Concord does not say that those who are saved were elected unto salvation by the fore-knowledge of God. Dr. Koren expresses the same view by saying, that the second form is in sharp contrast to the first form.

"En Redegjørelse", § 13, of Election. "That presentation which restricts election to the bare decree concerning salvation, and which excludes therefrom God's decree concerning the ways and means of salvation, we do not acknowledge as the doctrine of Scripture and the Formula of Concord." This is from a statement of the doctrine of conversion, election, and that a Christian by faith in the promises of God must feel assured of his salvation, published during the controversy on election, and subscribed to by over 100 pastors and professors of the former Norwegian Synod, including such men as Dr. H. G. Stub, Dr. Koren, Dr. J. Ylvisaker, Dr. O. E. Brandt, Prof. C. K. Preus, etc.

"Concerning Election" (a lecture delivered in 1881 by Dr. H. G. Stub) page 8 and 9: "The Confessions distinguish most clearly (paa det bestemteste) between God's fore-knowledge, i. e. that he sees and knows everything before they come into being, and the eternal election of God. "God's fore-knowledge concerns all creatures good and bad" — — — "But the eternal election of God ,that is God's predestination unto salvation, *does not concern both the good and the bad, but God's children alone who are elected and predestined unto eternal life*, before the founda-

tion of the world was laid, as Paul says, Eph. 1, 4. 5: "(Konkordiebogen, Lisbon udg., side 417, § 2 og side 418, § 3). From these words it appears clearly that our Confession cannot use election in a so-called "wider sense," according to which redemption and the means of grace in general should become a part of election."

On page 29 he says that he cannot find that the second form can be proven by a single clear passage of Scripture.

We might go on and multiply such quotations, but this will suffice to show what the doctrine of the former Synod was before the adoption of "Opgjør". If we reduce what we have found into brief sentences, it will appear that the views of the two churches were directly opposed to each other concerning the two forms.

The United Church

- 1) The second form is taught by the Scriptures and the Confessions
- 2) The second form is contained in the first, because the first form is election in a wider sense, and includes the whole decree of salvation.
- 3) Election is based on the fore-knowledge of God according to both forms.

The former Norwegian Synod

- 1) There is no clear passage of Scripture by which the second form can be proven.
The second form is in sharp contrast to the first form.
- 2) The first form does not insert faith, so that we can speak of an election in view of faith. The first form is not election in a so-called wider sense.
- 3) The Formula of Concord (first form) distinguishes clearly between God's fore-knowledge and election. The first form does not teach an election by foreseen faith, which the second form does.

In order to see how the committees have settled these differences, we must examine those parts of "Opgjør" which treat of forms of doctrine. Let us examine the first paragraph. This paragraph reads: "The union committees of the Synod and the United Church acknowledge unanimously and without reservation that doctrine of election which is found in the Formula of Concord, Art. XI and in Pontoppidan's "Sandhed til Gudfrygtighed," question 548."

This places the two forms side by side as of equal value, and as containing the same doctrine of election. It does not say that the first form is to be regarded as the doctrine of election in a wider sense, but the natural conclusion is, that it is to be under-

stood that way. The United Church could subscribe to this without reservation but the Synod could not do it without giving up its former attitude to the two forms. The Synod has never regarded the second form as a correct and adequate definition of election, and has always looked upon it as unscriptural and not in accord with the Confessions. Dr. Stub declared that it was psychologically impossible to subscribe to this paragraph, but he seemed to get over his psychic trouble some way. There are only two ways in which Dr. Stub could subscribe to this paragraph, and that is that he either adopted the doctrine of the United Church or determined to compromise by letting the differences stand, and looking upon this paragraph as merely a statement of the doctrine of the United Church, and "acknowledging" it as such.

There is no agreement or settlement of the differences here, unless the Synod gave up its doctrine and adopted that of the United Church. In view of the fact, as we shall see later, that both parties declare they have not changed their doctrine, I am convinced that this first paragraph is to be regarded as a statement of the doctrine of the United Church, and that both parties have "without reservation" acknowledged it as such. The second paragraph is supposed to state the doctrine of the Synod.

§ 2. "Since both the negotiating churches recognize that the Formula of Concord, Art. XI, presents the pure and right doctrine of God's Word and the Lutheran church concerning the election of God's children unto salvation, it is deemed unnecessary for church unity to propose (opstille) new and more extensive theses concerning this article of faith."

This paragraph is partly a repetition of the first, unless we regard the two paragraphs as presenting the views of each party respectively as stated. The Synod has always regarded the first form as scriptural and adequate, and has refused to subscribe to the second form. The United Church has not been willing to subscribe to the first form except as including the second form, or that it is election in a "wider" sense. For this reason they have always insisted on the adoption of both forms. Both parties have always "recognized" the first form as true and right doctrine, but each in their own way. If this paragraph is not intended to present a different view from the first, why has it been added? This paragraph is supposed to state the doctrine of the Synod and is "recognized" by both parties as such. They have compromised by recognizing each other's views. There is no settlement or agreement. The third paragraph tells us in plain words that the differences existing concerning the use of the two forms of doctrine should not be any hinderance to union.
 § 3. "Since, however, it is well known, that two forms of doctrine concerning election have been used, both of which have won approbation and acknowledgment within the orthodox Lutheran

church, while some in accordance with the Formula of Concord let the doctrine of election include the whole doctrine of salvation from the call to the glorification of the elect (Form. of Conc. Solid Decl. Art. XI, 10-20) and teach an election 'unto salvation through sanctification of the Spirit and belief of the truth,' while others with Pontoppidan, like Johan Gerhard, Scriver and other recognized teachers, define election chiefly as the decree of final glorification with faith and perseverance, wrought by the Spirit, as its necessary prerequisite, and teach, that "God has forordained unto eternal life those whom he from eternity fore-saw would accept the proffered grace, believe in Christ and remain steadfast in this faith unto death,"

and since neither of these two forms of doctrine, thus presented, oppose any doctrine revealed in the Word of God, but lets the order of salvation, as this is otherwise presented in God's Word and the Confessions of the church, remain in force (komme til sin ret),

we find that this should not cause church division, and disturb that unity of spirit in the bonds of peace which God wills should exist among us."

First, we notice the statement that both forms "have been used and won approbation and acknowledgment within the orthodox Lutheran church." This is true only in part. Ever since the introduction of the so-called second form, election in view of faith, the Lutheran church has been divided concerning the use of the second form. Some have opposed the use of it, others have defended the use of it. The second form has never received general approbation like the first form. It is true, that some of the orthodox fathers used the second form, but they did not use it as a vehicle of synergism, as the advocates of the second form have done in this country, and for that reason the use of the second form did not cause a split in the old church, as it has among us. In the Lutheran church of America the second form has been used to introduce the doctrine of man's selfdetermination and the good conduct of man in conversion and thus to explain the mystery of conversion and election. This is the reason why the use of the second form became a question of controversy and a cause of division among us. It is not stating the whole truth to say that both forms have won approbation within the orthodox Lutheran church, when the use of the second form has caused bitter controversy and divisions in the church.

The two forms are defined: The first form includes in the decree of election God's ways and means of salvation. Consequently faith is part of that to which God has elected those who are saved. The second form does not include the ways and means of salvation, but places faith before election as a "necessary prerequisite." God first saw those who believed and per-

severed in faith, and then he elected them. These are two opposite views, which cannot be harmonized. As here defined the first form is the doctrine of the Synod and the second form, the doctrine of the United Church. The committees declare that these opposite views do not oppose or contradict any doctrine revealed in God's Word, and should not, therefore, hinder union. The differences existing concerning the two forms are left standing as they were. There is no agreement in doctrine, but an agreement to unite *in spite of* differences in doctrine.

The differences which the committees were supposed to settle did not, however, consist merely in contradictory views concerning the meaning and use of the so-called forms of doctrine. Just as the former Norwegian Synod and the United Church disagreed thoroughly concerning the forms, the disagreement between them in the doctrine of election was just as thorough and extensive before the adoption of "Opgjør". Let us pursue the same methods we have used concerning the forms, and learn what the two churches taught previous to the meeting of the committees.

THE UNITED CHURCH

Naadevalget og Foreningssagen, page 9 we read: "That those who are saved are elected, the Scriptures teach, but they do not teach that these only are elected. The Scriptures also use the term, "the elect" in the same sense as believers, and teach that all believers are elected, not only a few of them." P. 9 and 10: "Faith is not only like everything else foreseen of God, faith is not only a gift and work of God, faith is not only included in election as the means by which God has resolved to lead those whom he has elected into eternal life, and it is not true only, that faith is nothing meritorious from our side. But it is also a truth, which the Lutheran confession and our Lutheran theologians in accord with the Word of God so steadfastly (ihærdigt) have clung to over against the Calvinists, when treating the question of the election of individuals unto eternal life, that the fact that God foresaw faith in the individual *explains* why he has elected these unto eternal life in preference to others, or in other words, that God in eternity has been determined by faith to elect some persons in preference to others, *in the same way* as he in time is determined by faith to justify and save some persons in preference to others."

This is the doctrine of the United Church based upon their interpretation of the two forms, that the first form is election in a "wider sense" i. e. God's resolve to save the world, and that the second form is the final decree of glorification. Notice how the ideas skip back and forth between the two forms, as they understand them, confusing the whole issue. We are not, however, concerned at present with, whether this doctrine is right

or wrong, but what their doctrine is. According to these statements they teach that all believers are elected, also those who believe only for a time and fall away in temptation. They also teach that God is moved to elect those who are saved by his fore-knowledge of their faith. What they include under the term "faith" we shall see later. They also teach that the fact that God from eternity saw who would believe and who would not, *explains* why he has elected some in preference to others.

P. 15. "According to our doctrine God indeed treats all men alike, but men do not conduct themselves alike towards the work of His saving grace. This is the cause of the different results of God's equally powerful work for the conversion and salvation of all."

Page 16. "According to the doctrine of the Synod God saves those who are saved without being in anyway determined by their conduct towards His saving grace; according to our doctrine God saves only those who let themselves be saved."

"As the reader will see, the difference between the Synod's doctrine of election and ours is *not a difference in form but in doctrine*. It is not merely a question of two forms of doctrine, but of two kinds of doctrine. And the different doctrines concern *God's household of grace itself*."

From this we see what they mean by the faith which God foresaw. They mean the good conduct of man. They teach that there is no mystery in the election of grace. The reason why one is saved and another is lost, is that the one conducted himself better towards God's saving grace than the other. They teach that the deciding factor in man's salvation is his own good conduct. One man lets himself be saved, another resists. One man decides to accept God's grace another decides to reject it. God was moved to elect unto eternal life all those who show a good conduct towards the work of His saving grace. This is in brief the doctrine of the United Church. Now let us see what the Synod taught.

THE FORMER NORWEGIAN SYNOD.

Dr. Koren's Works, Vol. III, page 322. "That the responsibility for nonsalvation i. e. condemnation rests on man, that is correct. — — — But that the responsibility for salvation rests on man himself, that is a heresy, which I had never expected to hear in the Norwegian Synod." Dr. Koren in his treatise, "Hvad den Norske Synode har villet etc." page 20, says: "Whether man's co-operation in his own conversion and salvation is placed high or low, whether much or little is ascribed to man himself, that in fact amounts to the same thing. The assurance of salvation, the steadfast confidence of the remission of sins is irretrievably lost, if we no longer can rely on God alone."

Dr. Joh. Ylvisaker on Eph. 1, 3-6, Teol. Tidsskrift 1905, page

246: "The apostle has not entertained the thought that faith is a prerequisite or condition of election, for then he would have expressed himself differently. The 'intuitu fidei' theory has no foothold here." In speaking of the expression, "according to the good pleasure of his will," he says (page 247): "It denotes in general that a person from friendliness or kindness determines to do something. Hence the word here excludes all thought of merit in those who were predestinated or elected." Page 243: "But if the cause (of election) does not lie in us, absolutely not in us, what becomes of a better conduct?"

Dr. H. G. Stub's Theses on Election, adopted by the Synod at its meeting 1910. Thesis 5: "The Holy Scriptures teach that only those who remain steadfast in faith unto the end are saved, and that God as an omniscient God has foreseen them as such. But the faith which God foresaw, and which is His gift and work, must not be regarded as something from our side, which has moved God to form the decree of election. Faith is, as Paul and the Confessions in accordance with him teach, included in the decree of election.

Thesis 8: "According to Scripture there will not only be mysteries which God has reserved to Himself, among other things His providence, ways and judgments, in general and particular, but in the doctrine itself it demands that we should desist from pondering that which is incomprehensible to reason. When a person is not elected, or is not saved, the cause of this must not be sought in any foreordination of God, or in any defect in His gracious call, but solely in man's enduring resistance against the earnest and gracious call of God; when a person is elected and saved, it is solely by God's free grace in Christ. If the cause of damnation in any way is ascribed to God, we get Calvinism, if the cause of election and salvation as a whole, or half ways, or in the least part is ascribed to man, we get Pelagianism, or Semipelagianism or Synergism."

Reducing these statements into brief sentences we have the following:

United Church.

- 1) All believers are elected.
- 2) God has been determined to elect one in preference to another by what he fore-saw in every individual of the elected.

Former Norwegian Synod.

- 1) Only those who persevere in faith unto death are elected.
- 2) In his decree of election God has not been determined or moved by anything that man is or does, but solely by the merits of Christ alone.

- 3) God treats men alike, but men conduct themselves differently, this is the cause of the different results.
- 4) The good conduct of man *explains* why one is saved in preference to another.
- 3) God treats all men alike. The reason why some are lost is their own enduring resistance alone. The reason why some are saved must be ascribed to God's mercy in Christ alone.
- 4) Why one is saved and not the other is a mystery to human reason.

The fourth paragraph of "Opgjør" tells what the committees have done with these differences. It reads as follows: § 4. "Since, during the doctrinal controversy among us, words and expressions have been used which—justly or unjustly imputed to the respective parties—seemed to the other part to be or lead to a denial of the Confessions, we have agreed to reject all errors which seek to explain away the mystery of election (Form. of Conc. Sol. Decl. XI, 39-44) either in a synergistic or Calvinistic way; in other words, every doctrine which either on the one hand would rob God of his glory as the only Savior, or on the other hand weaken man's feeling of responsibility over against the acceptance or rejection of grace."

This paragraph speaks first of the controversy between the two churches, and declares that certain words and expressions were used by the United Church, which to the Synod seemed to deny the Confessions, or lead to such denial. Likewise certain words and expressions were used by the Synod which to the United Church seemed to deny the Confessions, or lead to such denial. The paragraph does not want to judge in this matter. May be it was right and just for the United Church to claim that certain words and expressions used by the Synod were contrary to the Confession, or may be it was unjust to make such a claim. May be it was just of the United Church to accuse the Synod of teaching Calvinistic doctrine, or may be it was not. When the Synod accused the United Church of teaching synergism, it may have been true, or it may not have been true. The committees have not come to any conclusion as to whether the doctrine of the Synod was right doctrine or not. They have not determined, whether the United Church taught true or false doctrine concerning the election of grace. They have not agreed to do anything with regard to the differences. They have, however, agreed "to reject all errors which seek to explain away the mystery of election either in a synergistic or Calvinistic way." This would be very well, if it were not for the fact that the two churches were thoroughly disagreed about what is synergism and what is Calvinism. The way in which the United Church sought to explain the mystery of election, the Synod claimed to

be a synergistic way. The United Church denied this, and claimed that their doctrine was in agreement with Scripture and the Confessions of the Lutheran Church. The Synod declared that why one is saved in preference to another is a mystery, which we must not ponder or seek to harmonize with human reason. This the United Church claimed to be Calvinistic doctrine. Now, since the paragraph does not judge between the two doctrines, are we not justified in concluding that it does not intend to apply the term "synergistic" to the doctrine of the United Church, and that we are not to understand that the doctrine of the Synod is meant by the term Calvinistic? It cannot be the intention to reject that upon which it passes no judgment. So far, no differences have been settled. They have been left standing as they were.

The paragraph then goes on to express the same proposition "in other words." It rejects "every doctrine which, either on the one hand, would rob God of His glory as the only Savior, or, on the other hand, weakens man's feeling of responsibility over against the acceptance or rejection of grace." If this paragraph is to be regarded as in harmony with itself, we cannot say that by "every doctrine which robs God of His glory as the only Savior," it means the doctrine of the United Church, for that would be to say, that words and expressions used by it "deny the Confessions or lead to such denial." That was the claim of the Synod, to be sure, but whether that was "just or unjust" the paragraph does not say. The last sentence "acknowledges" the doctrine of the United Church. They reject "every doctrine which would weaken man's feeling of responsibility over against the acceptance or rejection of grace." One of the authors of this paragraph has translated the expression "over against" with "face to face with." The sense is then, that when unregenerate man stands face to face with the question of accepting or rejecting the proffered grace, he has a "feeling of responsibility" with regard to the decision to be made. It is up to him to accept or reject. He is accountable for his conduct. He is conscious of the fact that all depends upon his conduct or decision now. He must choose life or death, and he is conscious of the fact. This is the doctrine of selfdetermination in conversion, or that man must dispose himself for grace. This has always been the doctrine of the United Church. They say that it is by the grace of God that man is put in such position, that he must choose for himself to accept or reject the proffered grace, and that it is by the power of the call that he is made able to decide for himself, but *it is his decision, it is his conduct* at this moment, which determines whether he will be saved or lost. If he "lets himself be saved," he is among those whom God "has elected in pre-

ference to others." The good conduct of man is the deciding factor.

The Synod has always rejected this doctrine, and declared that it "robs God of His glory as the only Savior." If man's conduct is the deciding factor, then we are not saved by grace alone. To teach that man contributes in the least to his own salvation has always been regarded by the Synod as teaching synergistic doctrine.

Now then, it seems that the paragraph would defend both doctrines. It will reject every doctrine that militates against either of them. This can be understood only in one way. They do not reject either of these doctrines. Both doctrines are to be allowed and defended. The United Church is granted the right to teach and defend its doctrine. The Synod is granted the right to teach and defend its doctrine. In this sense the paragraph is in harmony with itself and in agreement with foregoing paragraphs.

Some one may say, however: "The fifth paragraph rejects synergism, and you have no right to disregard this." We do not disregard this fact. The fifth paragraph rejects synergism, and the sixth paragraph rejects Calvinism, but it cannot be the intention of the committees to reject what is defended in the foregoing. We are obliged to suppose that the committees intended to produce a document that would be in harmony with itself. The purpose of this document was not to present an agreement in doctrine, as we see from the foregoing. The differences are left standing as they were before. The rejection of synergism in the fifth paragraph is not intended to reject the doctrine of man's feeling of responsibility face to face with the acceptance or rejection of grace." The rejection of Calvinism in the sixth paragraph is not intended to reject the doctrine, that "God is the only Savior." As we have seen concerning the previous paragraphs, the two churches are to retain each their doctrine. The same holds good with regard to the fifth and sixth paragraphs. The fifth paragraph rejects synergism, as the Synod would do it, and the sixth paragraph rejects Calvinism, as the United Church would do it. Each party is supposed to have an equal chance. The differences of doctrine are not regarded as sufficient cause for church separation or to hinder union. The two doctrines can be tolerated and practiced in the same church. From this viewpoint alone can "Opgjør" be made to harmonize with itself. The Synod and the United Church have approached each other closely enough to be joined into one church without further agreement in doctrine. That is the agreement of the committees. They have carried out their agreement by letting the differences stand and making a statement of both sides so as to satisfy both parties. Each party is supposed to find its doctrine in "Opgjør",

and thus each party is granted the right to teach and practice its own doctrine. This is the compromise.

That our estimate of "Opgjør" is correct, we prove further by the fact that leading men of both churches claim to find their doctrine in "Opgjør", and that members of the committee testify to the fact that it is a compromise.

In "Lutheraneren", the official organ of the United Church, we read in an editorial of Dec. 25, 1913, a year after the adoption of "Opgjør": "Even if some of the Norwegian Synod together with Dr. Stub are of the opinion that they have not changed their doctrine, but stand where they stood at the beginning of the controversy, such a circumstance should not cause us to lose our balance. There are men in our church (United Church), who have taken part in the controversy from the very beginning, and who on their side are possessed of just as strong a conviction, that they have not changed their position."

Dr. J. N. Kildahl writes in "Lutheraneren", Apr. 30, 1913: "Since Dr. Stub during the whole winter so vigorously has contended that the Norwegian Synod stands now where Dr. Walther and the Missouri Synod stood at the beginning of the controversy of election, it appears to me that I, for the sake of the truth, ought to declare that I am not agreed with Dr. Stub in this. — — — Dr. Stub finds Dr. Waither's doctrine in 'Opgjør', I do not find it there." Dr. Stub insisted that he found the doctrine of the Synod in "Opgjør". Dr. Kildahl finds his doctrine in "Opgjør", but will not concede that Walther's doctrine is found in it. Dr. Stub had pressed the point that the Synod had not changed its doctrine, and made it appear as though the United Church had given up its doctrine. This is the cause of Dr. Kildahl's rejoinder. It shows how each party may point to "Opgjør" as containing its doctrine.

Rev. S. Gunderson, one of the authors of "Opgjør", declared before the Chicago Madison pastoral conference in 1913: "The United Church has not changed a tittle of its doctrine, neither has the Synod. "Opgjør" is a compromise."

Rev. R. Malmin, another member of the committee, served as expert witness in the Silver Lake case, Northwood, Ia., and, being questioned concerning the wording of "Opgjør", said under oath: "And therefore our first paragraph would have to state in some way—or that the adherents of both those forms had a place within the pale of the Lutheran church, had to state that, But at the same time we could not say that each one adheres to the first form, because that would leave out the adherents of the second form. We could not say that each person adheres to the second form, because that would leave out those adhering to the first. — — — We could say neither of those three things — — — In the church, when we wish to accept any doctrine, we always

say that we believe, teach, confess or profess. We discarded all those theological terms, and, instead of that, we selected the term acknowledge or recognize." This is concerning the first paragraph. When questioned concerning the second paragraph, he says:—"but mark you there also the word acknowledge." (Stenographic report of testimony pp. 228 and 233.

Dr. Stub was also present at this case and served as expert witness. He was asked the question: "Well now, which church gave in on its doctrine?" He answered: "No church gave in, but they agreed to give in to the truth."

The authors of "Opgjør" found that the usual terms employed when doctrines are accepted did not suit their purpose. They "discarded" those terms and selected the term "acknowledge or recognize." The purpose of this selection was to avoid the sense of the terms teach, believe or confess. The word "acknowledge" must not be taken in that sense. Neither party is to be bound to teach or believe what the other party teaches or believes. The word *confess* is opposed to *deny*. That sense must also be avoided. To confess is to admit and declare the truth of a thing, and not to deny it. The two parties are not bound by this agreement to admit the truth of each other's doctrine. Now it is true that the word *acknowledge* may mean to admit or recognize as a truth, but that sense has been discarded in this document. We must not take it in that sense. The word "acknowledge" is to be taken in its first sense, *to own or admit knowledge of*. Applying this sense to the first paragraph of "Opgjør", we can readily see how each party could subscribe to it "without reservation." Both parties could say without reservation that they had knowledge of the fact that the United Church used the word election in a wider and narrower sense, that the second form is contained in the first, and that the two forms teach the same doctrine of election. Likewise with regard to the second paragraph, both parties could admit knowledge of the fact, that the Synod regarded the XI art. of the Form. of Conc. as a specific definition of election, that it is pure and correct doctrine according to Scripture, and that it was not necessary to propose new and more extensive theses on this article of faith.

This proves our contention completely. The "Opgjør" is not an agreement in doctrine, but it is a compromise pure and simple. It was constructed, formed and intended by its authors to be a compromise. It was to serve the purpose of union without agreement in doctrine, and it did serve such a purpose. It was called and made the basis of union between the United Church and the Synod, who had fought each other bitterly for thirty years on the question of election and never came to an agreement. This is genuine and unadulterated unionism. The essence of unionism is a pretense of agreement, when there is

no agreement. The "Opgjør" was a fitting basis and cornerstone for a unionistic church, because it is so worded and constructed, that it gives the impression of an attempt to agree, while it merely puts the differences aside as being of no importance.

We object to the first paragraph of "Opgjør", because it contains the doctrine of the United Church concerning the two forms and their relation to each other. The first form is not election in a so-called wider sense, and it does not contain the "Intuitu fidei" doctrine. The two forms do not contain the same doctrine of election, as the paragraph declares that they do. The doctrine of the second form is not the doctrine of Scripture nor of Confessions of the Lutheran church.

We do not, however, object to the first paragraph alone. We object to the "Opgjør" as a whole, because it is a compromise, an agreement by concessions, and forms the basis for a unionistic church, a false brotherhood. A brotherhood founded on a pretense of agreement is dangerous, false and sinful. It is not Christian. A Christian brotherhood must rest on unity of faith and doctrine. Brethren, members of the same church, should speak the same thing, be of the same mind, avoid those who cause dissensions and offenses contrary to the doctrine. Paul writes to the churches of Corinth and Rome: "Now I beseech you, brethren, by the name of our Lord Jesus Christ, that ye all speak the same thing, and that there be no divisions among you; but that ye be perfectly joined together in the same mind and in the same judgment." 1 Cor. 1, 10. "Now I beseech you, brethren, mark them which cause divisions and offenses contrary to the doctrine you have learned; and avoid them," Rom. 16, 17.

We refused to enter the union, because the "Opgjør", which is the basis of union, sanctions the doctrine of man's selfdetermination in conversion, or that the good conduct of man is the deciding factor in conversion and election. It permits the teaching and defense of man's co-operation in his own conversion, the doctrine that we must not rely on God alone in our hope of salvation. This doctrine we reject with our whole heart and will resist unto the last! "The assurance of salvation, the steadfast confidence of the remission of sins, is irretrievably lost, if we no longer can rely on God alone."

Who can with confidence and assurance approach the throne of judgment on the last day? Not he who demands recognition on account of his attitude, good conduct or works. Christ has said: "Many will say to me in that day, Lord, Lord, have we not prophesied in Thy name and in Thy name have cast out devils? and in Thy name done many wonderful works? And then will I profess unto them, I never knew you; depart from me, ye that work iniquity." These have done great things in the

name of Christ, but He never knew them as His own. Their hearts were closed to Him, for they come as those who have their own righteousness. They come with money of their own coinage to buy what they desire. They are not fit for the joys of heaven, for they cannot adore Christ and His work for their salvation. When these are made unfit by reliance upon their works, how much more unfit would those be who come relying on such small coin as a correct attitude, good conduct, or a "feeling of responsibility!" What pride and selfrighteousness must fill the hearts of those who dare to reckon with such coin!

Only when our reliance is on Christ and His merits alone can we approach the throne of judgment with assurance, for He is the Judge. He cannot deny His own work in our stead, for then he would deny Himself. Our hearts being filled with gratitude and adoration to the Judge for the love and work he has bestowed upon us, they are open to Him for the final gift of eternal life.

Lord Jesus keep us in the true faith! Amen.

Et historisk overblik over menigheds-skolen i Synoden

(Ved pastor Lauritz S. Guttebø).

Oprettelse og vedligeholdelse af menigheds-skoler har været betragtet som et af vores samfunds vigtigste gjøremål. Der har været ført forhandlinger om denne sag ved alle vores synodemøder, og der har vist sig at være megen iver og interesse for at fåa oprette slike skoler. Vort samfund er for tiden det eneste blandt de norske lutheranere, som ivrer for oprettelse af menigheds-skoler. Er det da noget nyt vi har begyndt at arbeide for? Da vort samfund blev organiseret i Lime Creek menighed, Iowa i 1918, var vi enige om, at vi vilde „*fortsætte den gamle norske synodes gjerning paa den gamle grundvold og ifølge de gamle principper.*“ Er nu en saadan vedholdende iver for oprettelse af menigheds-skoler i overensstemmelse med Synodens gamle principper? Det vil viselig være os til opmuntring og tilskyndelse til ivrig, vedholdende arbeide for denne vigtige sag, at se, at vi også i dette stykke fun fortsætter i de gamle spor. Vi vil derfor undersøge hvorledes man betragtede menigheds-skolen i den gamle norske synode.

Synodens modermenighed stiftedes paa Kashkonong i Dane Co., Wis. i 1844 af pastor J. W. C. Dietrichson. Han fortæller selv, hvorsedes han søgte at fåa i stand kristelige skoler inden denne menighed: „Mens jeg paa ansætte maade i forening med de valgte medhjælpere søgte at ordne menighedenes kirfelige anliggender, stræbte jeg også at fåa skolevesenet midlertidig organiseret. Dette var imidlertid ikke nogen let sag, da den manglende midler til at besejre de dermed forbundne udgifter. Vel så vi organiseret en

siger komiteen blandt andet: „Selv om skolen (d. e. den offentlige) er en god skole, er, hvad den kan og skal være, saa er den dog som blot verdslig skole ikke tjenlig for et kristenbarn; dette vilde dog staa i fare for at verdsliggøres i den og saaledes lide skade paa sin sjæl, og et saadant vederlag for sine penge skulle dog en kristen ikke ønske sig.“

Følgende udtalelse viser, at de ansaa oprettelse af menigheds-skoler for at være af den aller største betydning for Kirkens fremtid.“ En saadan iver i en menighed for skolen vil, ligesom den selv udflyder af menighedens iver og alvor i hele sin kristendom, saaledes ogsaa bidrage til at nære, styrke og fremme menighedslivet. Hør vil den for fremtiden være af saa stor indflydelse, at, som ovenfor sagt, vores menigheders fremtidige bestaen, saavidt mennesker kunne dømme, gjerne kan siges at være mere afhængig deraf end af noget andet. Gud give os at erkjende dette og handle derafter!“

Indstillingen sammenfattes tilslut i 27 forte satser. Vi skal blot anføre nogle faa.

1. „For kristne maa det ansees naturligt kun at benytte kristelige skoler til sine børns undervisning.

2. Hertillands maa det derfor ansees ønskeligt for de kristne at indrette saadanne menigheds-skoler, at de i disse ogsaa lære om-trent, hvad der læres i de saafaldte „common schools“, og saaledes ikke behøve at benytte disse.

3. Som en statsindretning fortjene de amerikanske „common schools“ al ros og vor kraftigste understøttelse, selv om vi ikke for vores egne børn benytte dem.

6. Hensynet til bekostningen ved at udvide menigheds-skolerne, som nævnt i pg. 2, bør ikke afholde en kristen fra at gjøre, hvad børns aandelige vel frøver, og hvad der kan befri barnet fra at verdsliggøres.“

Synoden havde saaledes fremholdt de rette principper for den kristelige barneopdragelse, og fra den tid blev der talt meget om denne sag. Den mand, som fremfor nogen anden fortjener at mindes som en ivrig forsæmper for den kristelige menigheds-skole, er formand H. A. Preus. Sent og tidlig ivrede han for oprettelse af menigheds-skoler. I sin indberetning til Synoden i 1875 siger han: „Men der er en anden ting, som mere end noget andet vækker frygt hos mig for, at det verdslige find ganske skal faa magten, ligesom det vidner om, hvor meget indpas det allerede har erholdt. Jeg mener den lidet iver og store ligegyldighed, som viser sig paa mange steder for en kristelig opdragelse og kristeligt skolevæsen. Jeg har alt mange gange omtalt denne sag, men om jeg noftaa meget skal spøttes og hudslettes derfor, saa vil jeg dog blive ved den stund, jeg kan have igjen, at tilraade vort samfund: „Opfør eders børn i tugt og Herrens formaning.“ Maaske dog en og anden ved det idelige raab kunde faa øren og sine øjne op og syn for sagens vigtighed.

Jeg ser i et helt igjennem kristeligt opdragelsesvæsen hovedbetringelsen for vort kirkesamfunds udvikling og trivsel i dette land; men den store forsømmelse heraf, i en ikke kristelig, religiøs helt eller halvt verdsligindet opdragelse af vores børn og ungdom siner jeg vor dyrebare kirkes forfald og undergang inden saa fægtled. Hvad vilde vi have sagt, brødre, om skyrlassen i Norge var kommet til os og havde sagt: Herveder skal der ikke læres religion i skolerne; ingen katekismus, ingen forklaring, ingen salmebog skal mere bruges der; der skal intet lyde om Kristus og frelsen i ham? Alle fonde kristne vilde have svaret: „Er det nødvendigt, kunne vi ikke hindre det, saa faar det ske; men vi ville da oprette egne kristelige skoler for vores børn; vores penge faar I tage, men at tage katekismen fra vores kristne børn i skolen, det skal ikke ske saalænge vi heder far og mor. Vi ville opføde vores børn i tugt og Herrens formoning. Jeg flager ikke over vor common-skole, jeg dadler den ei, fordi den er religiousløs, men jeg flager over, at vi kristne ikke gjør nok for at holde vores egne børn i kristelige skoler og lønne lærere, saa disse kan ret komme i trivsel og bestaa.“

I sin indberetning til Synoden i 1876 flager formand H. A. Preus over, at det staar saa jammerligt til med menigheds-skolen og søger saa til: „Og det er vist, her maa gjøres noget og det noget alvorligt af vort kirkesamfund, om det ikke skal gaa tilgrunde. Erfaringen lærer os, at dette har været tilfældet med flere Lutheriske kirkeafdelinger i dette land paagrund af deres forsømmelser af menigheds-skolen.“

En komite, som var blevet nedsat til at overveie, paa hvilken maade skolesagen bedst kunde fremmes, kom med en indstilling til mødet. Denne indstilling blev derpaa behandlet. Vi vil blot anføre lidt af det, som da blev udtalt: „Hensigten med vores forhandlinger om denne sag haade før og nu har været den, at vi vilde bønne vores menigheder til at oprette kristelige menigheds-skoler. I saadanne skoler skulle al den undervisning gives, som børnene tiltrænge. Den engelske distrikts-skole skulle kun benyttes i nødstifte; thi i den raader ikke Guds ord, ikke dets tugt og formaning; i den læres ikke om det „ene formåne;“ i den „søger man ikke først Guds rige og hans retfærdighed.“ „Hvad Synoden altsaa skulle gjøre, var at opfordre menighederne til at oprette skoler, hvor foruden kristendom ogsaa de almindelige lærefag havde sit hjem.“ „Bliver vort skolevæsen ikke anderledes, gaar vort samfund til grunde. Det er umulig som sagen nu staar, at vor dyrebare Lutheriske bekjendelse kan blive ret indplantet og rodfæstet i børnenes og ungdommens hjerter. Man maa faa faste skoler, faste lærere, saa at kristendommen kan komme til at gjeniemshre det hele.“

Paa enkelte steder blev der nu ogsaa oprettet menigheds-skoler. Formand Preus sit ved hjælp af en del mænd i sin menighed oprette en privat skole paa Spring Prairie, som holdtes gaaende i flere

aar. Ligeledes oprettedes der kristelige børnehøjskoler i Madison, Wis., Chicago, Eau Claire, Wis. og Decorah, Ia.

Da naadevalgsstriden udbrød blev der slut med arbeidet for oprettelser af menigheds-skoler, og først efter denne sorgelige stridsafslutning begyndte man igjen for alvor at tale og arbeide for menigheds-skolesagen. Saaledes fattede Minn. Distrikt af Synoden i 1888 paa forslag af prof. H. G. Stub følgende beslutning: „Minnesota Distrikt af Snoden anser oprettelse af norsk-engelske menigheds-skoler at være det store fremtidsmaal i skolesagen.“ Flere nye skoler blev nu oprettede. Past. B. Harstad fil. oprettet en skole i sin menighed i Gran. Menighederne i Portland, N. D., Devils Lake, N. D., Norway Lake og Nord Minneapolis begyndte flige skoler. Vor Frelsers menighed i Syd Minneapolis oprettede en skole og byggede et pent to-etages skolehus.

I nittiaarene blev skolesagen behandlet gang paa gang ved synodemøderne. Med større og større klarhed blev der fremholdt at menigheds-skolen frembød den bedste maade at efterkomme Herrens befaling angaaende barneopdragelsen. Som eksempel paa de grunde, som anførtes for oprettelse af flige skoler, vil jeg citere enkelte punkter fremlagt for Iowa distrikt i 1898 af prof. A. Mikkelsen:

„Hvorfor maa norsk-engelske lutheriske menigheds-skoler ansees som de bedste skoler for vores børn?

1. Fordi alene disse skoler er i stand til at nyde den undervisning i kristendommens sandheder, som børnene under vores forhold trenger.

2. Fordi alene disse skoler giver en rimelig tid til og det rette forhold i studiet af de religiøse og verdslige fag i skolen.

3. Fordi disse skoler lader Guds ord danne grundlaget for børnenes syn paa og forståelse af alle andre ting, som læres i historie, i naturfagene og i borger-samfundet.

4. Fordi barnets aandsliv ved al undervisning i disse skoler udvikles og styrkes, mens det modsatte er tilfældet, hvor det i 5—9 maaneders i træk blot undervises i verdslige fag.

7. Fordi alene disse skoler ved sin kristelige tugt og ledelse lærer barnet paa en praktisk maade at fatte og nyde syns-forladel-sens naade i evangeliet, idet læren der behandler barnet ikke blot efter en visss skolelov, men efter Guds lov og evangelium.

10. Fordi endelig disse skoler alene kan forebygge, at vores børn udsættes for den fare ved falsf lære og en falsf, forførende tids-aand at komme bort fra sandheden og blive et bytte for vildfarelsen.“

Prof. Laur. Larsen, en af menigheds-skolens ivrigste talsmænd, sa ved Minnesotas distrikts møde i 1900: „Bil ikke give dem ret, som figer, vi har talt denne sag ihjel, thi der er dog altid noget nyt fremholdt. Selv har jeg kommet til en altid klarere erkjendelse af denne sag's vigtighed. Nu tales der dog, at der tales om denne

sag, men da vi paa Synoden i 1866 sa, at common-skolen ikke var tilstrækkelig for os som kristne, blev vi angrebne som landsforrædere." Men endskjønt der var bleven talt meget om nødvendigheden af at oprette menigheds-skoler blev dog næsten intet udrettet for at faa sådanne skoler oprettede.

Dr. B. Noren, Synodens fælles formand, begyndte derfor sin indberetning til jubelSynoden, som holdtes i Decorah i 1903, med disse ord: „Dersom der er nogen sag af vigtighed for os, en sag som Synoden nu ved begyndelsen af et nyt tidsrum med kraft og begeistring bør tage sig af, saa er det vor barneskole." Han henviser i den anledning ogsaa til Synodens Festskrift, hvori viceformand H. Halvorsen paapeger „som Synodens største mangel den almindelige forsamlingsselskab af børnenes grundige og stædige undervisning i kristendom."

I nævnte „Festskrift" er der en artikel om den kristelige barneskole, hvoraf følgende hidslettes: „Resultatet af alle disse forhandlinger (nemlig om menigheds-skolen) har imidlertid til dato ikke baaret de forventede frugter. Denne skole drives endnu i det store og heletaget paa samme maade som for 50 aar siden. Der har vistnok her og der været gjort tilsprang til en bedre ordning af vores lavere skolevæsen, men efter nogen tids forløb er det lidt efter lidt faldt tilbage til det gamle system med 1 eller 2 maaneders saakaldt religions-skole paa de tider, da der inden skoledistricterne ikke holdes den almindelige engelske skole."

Afhandlingen slutter med disse ord: „Et meget mørkt kapitel i vores samfunds historie er dette om den kristelige barneskole, og her foreligger til løsning en opgave, som er af den allerstørste betydning for den norske-Lutherske kirkes sindes trivsel og fremgang." (Se Synodens Festskrift, side 190).

Prof. Laur. Larsen omtaler ogsaa den samme sag i sin aabningsprædiken ved jubelfesten: „Der er især en del af gjerningen, hvori vi hidtil har vist ladhed, og det er omsorgen for børnenes kristelige undervisning. — Dersom vi ikke her paa dette felt vil gjøre Guds gjerning bedre, end vi hidtil har gjort den, da kan vi ikke vente, at Herren vil blive hos os med sin bønsignelse i fremtiden."

Taunledning skolesagen fattede jubelSynoden følgende beslutninger: „Synoden opretter et legat til H. A. Preus's minde, hvoraf de menigheder, som trænger bidrag til oprettelse af faste norske-engelske menigheds-skoler, skal faa et aarlig tilføj, efter som komiteen for legattets bestyrelse finder det tjenligt. For at faa ind penge til dette legat bestemmer Synoden, at \$2000.00 af jubelofferten gaar ind i denne kasse og danner et grundfond, at der endvidere vælges en komite af 3 medlemmer, som skal sørge for at finde udvei til dette legats forsgelse og bestyre samme." Synodalberetning for 1903, side 219.

Desuden blev det besluttet: „Hovedgjenstanden for næste fællesmøde bliver menigheds-skolen og skolessærerseminariet.“

Efter jubelfesten i Decorah blev der drevet et ivrigere arbeide end nogensinde før for at faa menigheds-skoler oprettede. Allerede i det følgende år behandles sagen paa 2 distriktsmøder. Ved Minn. distrikts møde leverede prof. O. E. Brandt et referat over: „Menigheds-skolen i Guds ord's og historiens lys.“ Dette blev senere ogsaa trykt som pamflet. I det samme år fattede Pacific distrikt følgende beslutninger:

1. „Synoden udtaler sin glæde over, at bevidstheden om nødvendigheden af børnenes kristelige undervisning i enkelte menigheder inden distriktet har ledet til ordentlige kristelige barneskolers oprettelse.“

2. „Synoden opmuntrer sine prester til ihærdig og flittig at arbeide for ordentlige kristelige barneskolers oprettelse og ikke blive trætte, da dette er en for vor kirkes vel og bestaaen saa overmaade vigtig sag.“

3. „Synoden beder sine menigheder og enkelte kristne at betænke, hvad de gjør, som forsømmer at opføde sine børn i Herrens tugt og formaning.“

4. „Da den meget almindelig ongivne grund, hvorför sådanne skoler ikke oprettes, er mangel paa midler, beder Synoden den enkelte menighed betænke, om ikke jorden og dens fylde tilhører Herren, og om vi ikke har raad til at gjøre det, som han har befalet og lovet midler og velsignelse til.“

Bed fællesmødet i 1905 behandles menigheds-skolen ifølge beslutningen af jubelsynoden. Referenten begyndte sit referat med disse ord: „Bud vor jubelfest i Decorah for to år siden blev menigheds-skolers oprettelse sat paa vort samfunds program som nr. 1 for den anden halvdel af det første aarhundrede i dets historie.“ Prof. A. Mikkelsen erklaerede under diskussionen: „Vort samfunds maal og vor hæubleb for fremtiden maa blive, at vi med Guds hjælp kan komme derhen, at vi ved undervisningen af vore børn ikke behøver at tage andre hensyn end disse to:

1. At opdrage de unge til rette, faste, Lutheriske kristne.

2. At gjøre dem til gode, tro, døgtige borgere. All undervisning, som traenges til at opnaa disse to stykker, maa vi støaffe vore børn, det koste hvad det vil.“

I de følgende år lige til 1912 var menigheds-skolen et stadigt tema for forhandling ved baade fællessynoden og distrikternes møder, og resolutioner, den ene sterkere end den anden, blev antagne.

Vi skal anføre nogle faa af disse udtalelser og resolutioner:

Prof. Laur. Larsen ved Østlige distriktsmøde i 1909: „Saa er det skolerne. Der er fare for den opvoksende slegt. Hvad skal vi gjøre? Det gaar mere og mere op for os, at vi skal have kristelige skoler og ikke sende vore børn i skoler, som vel skalde være religionsløse, men har en falsk religion. Det er stemt at lade vores børn op-

drages selv i religionsløse skoler. Kun at lære verdslige ting maatte give børnenes sind en uret retning. Religionen skalde være en hovedsag, men istedenfor det bliver den en bisag, som bliver rent skudt tilhøje. Og endnu værre bliver det, naar disse skoler har en religion, den forbandede evolutionisme, som der har været talt om før."

Østlige distrikt i 1910: „Østlige distrikt holder fremdeles fast ved, hvad Synoden besluttede i 1908 og 1909, at Synoden erkærer oprettelse af menigheds-skoler for at være en livssag for vojt samfund og voje menigheder.“

Nordvestlige distrikt i 1910: „Da vojt distrikt ønser børnenes opdragelse i sand guðsfrygt for en livssag for voje menigheders be-staaen, træsel og fremgang, saa anbefales fremforalt oprettelse af nærværingelste menigheds-skoler, og hvor det ikke lader sig gjøre, i al-fald i hjemmet og i religions-skolen, at give børnene en saa fuldig kristendomsundervisning som mulig.“

I 1912, det aar, da „Opgjør“ blev antaget, forhandledes der atter om menigheds-skolen i to af distriktsmøderne. Referenten for skole sagen ved Toma-distriktsmødet erkærede: „Her staar vi overfor en opgave, som er af større betydning end selve foreningssagen, af hvis rette løsning afhænger langt mere; hvor vi maa tage ganske anderledes fat, end vi har gjort hidtil.“

Af de anførte vidnesbyrd fremgaar det klart, hvad den gamle norske synodes standpunkt i skole sagen var. Fra 1866—1912 forhandledes der om denne sag ved synodemøder og andre møder. I tide og i udte blev Guds ord lære om børnenes kristelige opdragelse fremholdt. Og det er glædeligt at se, hvilken enighed der viste sig at være angaaende denne sag. Med større og større klarhed fremholdtes det, at den eneste rette løsning af denne opgave er at oprette menigheds-skoler, skoler, hvor børnenes hele undervisning er under Guds ord's veiledning og indflydelse. At oprette og vedligeholde saadanne skoler betegnes som „samfundets livssag“, som dets „fremtidsmaal.“ Atter og atter betones det, at „deraf afhænger vor kirkes vel og bestaaen.“ Der flages over, at saa saa præster og menigheder har taget bærcelsen og formaningen til hjerte og handlet derefter. Dog, vi maa ikke tro, at alt, som blev talt om menigheds-skolen i disse mange aar, var uden frugt. Thi Guds ord, som jo aldrig vender tomt tilbage, blev visselig ikke uden frugt, hvad denne sag angaar. Frugterne vil først evigheden aabenbare.

I 1912 var der ogsaa inden Synoden en 13 a 14 menigheds-skoler, enkelte af dem med nof saa mange børn. Men netop som det saa mest lovere id, blev det pludselig slut med det ihærdige arbeide for menigheds-skolen inden den gamle norske synode.

Foreningssagen blev en „livssag“ for den store majoritet. Viist nok blev det af flere fremholdt, at foreningen vilde gjøre det saa meget lettere at oprette menigheds-skoler. Men ogsaa med hensyn til denne forhaabning, som til saa mange andre forhaabninger, har

Komite for Church Extention: H. Ingebritson, C. J. Quill og C. G. Mellem.

Nominationskomite: S. C. Ulvsaker, A. J. Torgerson, J. E. Thoen, A. J. Martinson og Nils Anderson.

Resolutionskomite: B. Harstad.

Komite for hedningemissionen: J. E. Strand, J. A. Moldstad og O. H. Monserud.

Komite til ligelig fordeling af presternes reiseudgifter: Stephen Sande.

Komite for prestekonferenserernes protokoller: J. B. Unseth, G. E. Møller og H. Strøm.

Staaende komiteer valgte for næste aar.

Hedningemissionskomite: L. S. Guttebø, S. C. Ulvsaker og C. F. Onstad.

Indremissionskomite: H. M. Ejernagel, M. F. Monnisen, Emil Hansen, Nils Spangelo og P. G. Kloster. Subkomite: B. Harstad, L. P. Jensen og N. J. Hong.

Komite for høiere skoler: J. E. Thoen, H. Ingebritson, S. C. Ulvsaker, J. P. Landsverk og N. Ejernagel.

Komite for menighedscoleen: O. M. Gullerud, S. Sande og O. Leborson.

Church Extention komite: J. B. Unseth, A. J. Martinson og L. E. Budvig.

Jorlagskomite: Chr. Anderson, H. A. Preus og J. Hendricks.

Finanskomite: C. J. Quill, E. N. Edwards og Oscar Svenson. Indianer- og Negermisionen overgives hedningemissionskomiteen.

Railroad Sekretær: Chr. Anderson.

Komite for tilførsle til Synodens konstitution: B. Harstad og L. P. Jensen.

Hovedredaktør for Tidende: J. A. Moldstad. Medredaktører: Widveh, Guldberg, Hendricks, B. Harstad, & L. Guttebø og Quill.

Hovedredaktør for Sentinel: S. C. Ulvsaker. Medredaktører: Torgerson, Hansen, Thoen, Gullixson, Haye og Ejernagel.

Jorretningsjører for Synodens blad: H. A. Preus.

Delegat til Synodalkonferensen: J. E. Thoen; supleant: G. A. Gullixson.

Til trustees for tre aar gjewalges: B. Harstad og P. G. Ejernagel.

Indberetninger fra de staaende komiteer.

Menighedscoleen:

1. Komiteen har ikke holdt noget møde og derfor udført sit arbeide ved korrespondanse. Den kan berette, at der nu er syv menighedscoleer inden vort samsfund. Det samlede antal elever i disse skoler var i det sidste aar 192. To af disse skoler blev oprettet i det sidste aar.

2. Indtægterne til menighedsstølefonden i det sidste aar har været \$121.00 hvorfra \$45.00 var et tilbagebetalt laan. Der er altsaa i bidrag fun indkommet \$76.00. Hølgende skoler har fået hjælp fra denne kasse: Vor Frælers menighed, Princeton; Parkland menighed, Parkland; Fairview menighed, Minneapolis.

3. Komiteen vil minde om, at Synoden gientagende gange har erklæret menighedsstølers oprettelse og vedligeholdelse, at være en af dens allervigtigste opgaver og har lovet de menigheder, som vil begynde saadanne støler, finansiel støtte. Den opfordrer deraf til, at man vil betænke menighedsstølefonden med milde gaver.

L. S. Gutteløs,
Stephan Sande,
Alvin Dronning.

Indremissionen:

Indremissionskomiteen har i det forløbne aar holdt 4 møder. Arbeidet gaar levnt fremad om dog ikke saa kraftigt, som kunde ønskes; helst af den grund, at indtægterne ikke strækker til for at møde alle de krav, som stilles til denne mission.

Følge henstilling fra komiteen har alle de menigheder, som før betjentes af Synodens reiseemissærer sørget for fast betjening, saa at reisemissionspresten for nærværende er overflødig.

Pastor J. E. Thoen har antaget fast kald til Nelsonville, Wis., og til missionsarbeide i nærliggende strøg. Desuden fortsætter han betjeningen af Chester menighed indtil videre.

Pastor C. J. Quill er kaldt til at betjene Hayfield menighed, Bethania mgh., Story City, Iowa betjentes af pastor A. J. Torgerson. Følge fuldmagt fra menighederne i Nordvesten har komiteen kaldt pastor J. Hendricks til at betjene dem indtil en prest kan sætte bo deroppe. Alle disse menigheder har lovet fast aarlig løn.

Pastor G. E. Möller er kaldt til missionær i Alberta, Canada. Hans arbeide hemmes meget paa grund af mangel paa befordringsmiddel. Deraf anmodes alle om at yde til en „Fond“ for ham.

Indremissionsarbeidet kræver altid større og større bidrag, deraf kom denne kasse ihu med end rigeligere bidrag.

Paa komiteens vegne,

J. G. Simé, sefr.

Negermissionen:

I det forløbne aar har komiteen for negermissionen sørget for at mange beretninger om denne mission er blevet trykt i vort kirkeblad.

Den har ikke bivaanet møderne af Synodalkonferensens komite; det gjaldt at spare tid og penge.

Gjennem aaret er der indkommet \$565.07. En del af denne sum var bestemt for byggefondet. Hvis Synodens sjæleantal er 7000, bliver dette lidt over 8 cts. per medlem. Er det alt, vi har raad til?

Den aandelige forkommenshed og nød blandt negrene er stor. Der er millioner af vort lands negre, som er uvidende hedninger. I tusenvis er sydens negre flyttet til nordens byer. Vaade i syden og i byerne er der stort, ja et uhyre stort virkefelt for vor negermis-
sion. Mulighederne er ubegrænsete. Gud har aabnet for os og tilbuddt os den ene missionsmark efter den anden. Det makedonske
raab, „Kom over og hjælp os,” lyder fra mangfoldige steder.

Gud har givt veft, og frugterne har været forbønsende store. Hvoromhelst vore missionærer kommer, vindes sjæle. Dette er ogsaa et missionsfald til os.

Meget mere kunde udrettes, dersom komiteen kunde få midler nok. Der trænges penge til kirker og skoler, til presters og lærerers underhold, samtidig hjælp for fattige studenter.

Herren hjælpe os til flittig at bede for og rigelig at bidrage til negermisjonen!

A. J. Moldstad, komitee.

FOREIGN MISSION:

The committee has met once and most matters pertaining to this mission have been handled by correspondence.

The foreign mission of the Norwegian Synod is being carried on in conjunction with the Missouri Synod, and your committee has had the minutes of the Missouri Synod Board sent to it and thus has been able to keep in touch with work in the foreign fields. As the Norwegian Synod has its representative in the China Field it was decided to devote our efforts to the China Mission and not to the India Mission. During the year three new stations have been opened in China, the last one being at Wanhsien, Szechwan where Rev. and Mrs. Lillegard are now permanently located. Wanhsien is a city of over 200,000 inhabitants and practically virgin soil, as there is only one small Catholic station and one station of the C. I. M. The Mission Board has voted a budget of \$7,000 Mex., equivalent to \$3,500 gold, for Wanhsien. This is considered very inadequate, but owing to a large deficit in the China Mission fund, that was all the board felt justified in granting. Your committee has urged that all contributions from our synod be given to the China field, and accordingly the Synod Treasurer has forwarded all contributions for that field only.

In accordance with this policy our Synod last year has contributed the amount of \$1,661.86, which sum includes the balance of \$688.10 from the previous year. The amount this year has been sufficient to take care of Missionary Lillegard's salary, but fell short of paying the other expenses incident to foreign mission work, such as rent for Chapel, School, etc., which are absolutely necessary to successful mission work. The Mission Board of the Missouri Synod has started a campaign for building funds for both China and India to which many and considerable contribu-

tions have been made during the last year. Especial mention should be made of the campaign of the Walther League, the Synodical Conference Y. P. S., which has already provided enough to begin building operations at Kuling, the summer home of the missionaries in China. Your committee suggests that greater efforts be made to bring the need of the China Mission to the attention of our people, and that the synod set as its goal a sum sufficient to carry on the Wanhsien station, about \$3,500. Your committee is of the opinion that with a definite sum, a definite objective to be reached, more interest will be aroused and larger contributions forthcoming. Your committee desires also to call the attention of this body, and our people generally, to the publicity work being done by missionaries home on furlough. A large part of their time is being devoted to visiting congregations and Y. P. S. of the Missouri Synod, giving lectures, and talks on their work and lantern slide views. This work has had remarkable results. As an instance of this a letter from Mrs. L. Meyer relates how a Ladies' Aid Society in Chicago at a meeting addressed by her, decided to support one student at the seminary in Hankow, and three individuals in the audience contributed \$500.00 each outright. There is no objection nor obstacle in the way for any of our Ladies' Aids, Y. P. S., or congregations to get lectures from some of the missionaries that may be home on furlough, and thus get first-hand information about mission work. The committee is convinced that a visit from some of these missionaries will arouse fresh interest in our circles for foreign missions.

The following letter has been received from Missionary Lillegard and has the endorsement of the committee, and is hereby referred to the Synod as a part of our report.

Respectfully submitted,

H. M. TJERNAGEI, Chairman, E. J. ONSTAD, Sec'y.

Wanhsien, Szechwan, May 5th, 1924.

To the Norwegian Synod of the American Ev. Luth. Church.

Dear Christian Brethren:—

Your representatives in China have always followed the work and progress of the Norwegian Synod with great interest. Although we are so closely identified with the work of our "big brother," the Missouri Synod, and have found no need to draw national lines, all our missionaries being young Americans first and last, we still feel very conscious of the fact that we are members of the Norwegian Synod, not of the Missouri Synod, and are proud to own the persecutions, difficulties, and enmity that it meets with as ours also. At times we would gladly be a little closer geographically to the enemies of sound Lutheranism

that trouble our Church in America, so that we could take a more active part in the struggle to free our Norwegian people from the power of the false ideas and the erring leaders that have beguiled them. But then again, we find the same enemies, the same difficulties here in heathen China, and that often in greater strength and numbers, so that we feel that we are doing our duty best by trying to establish a truly Lutheran Church in this land, while other brethren carry on the work at home.

But in these days of radio-phones and aeroplanes, a few thousand miles more or less cannot separate Christians from each other. We in China can follow you in your work closely, and you at home can do the same with our work. The Kingdom of God knows neither Jew nor Greek, neither Norwegian nor Chinese, and every Norwegian Christian is as interested in bringing true Christianity to his Chinese neighbors as he is to his Norwegian kinsmen. I am convinced that all the brethren are theoretically agreed with me in this. But practically, there would seem to be considerable difference of opinion as to the extent to which our Synod is responsible for bringing the light of the pure Gospel to heathen China. The facts, at least, seem to indicate that the members of the Norwegian Synod are less interested in heathen missions than in any other branch of Christian work, if I have read its financial reports correctly. It is in the hope that this situation can be changed for the better that I venture to address the Synod directly and to ask it to do something more tangible for the cause of Lutheran, that is, truly Christian, mission work in China.

If there is any place in the world that needs a true Lutheran Church to stand as a light in the surrounding darkness, it is China. No place in the world is Unionism, that great enemy of true Lutheranism, so strong as in China, where every single Mission organization, with the exception of the Missouri Synod, has been brought under the influence of an organization corresponding in every particular to the Inter-Church World Movement, and in fact carrying out the whole program of that Movement. No place in the world is doctrinal indifference so rampant as in China, where perhaps a majority of the missionaries openly proclaim their allegiance to Modernism, and where practically every agency, such as the Tract and Bible Societies, the Educational, Medical, and Evangelistic Associations, the Colleges and Medical Schools, and even the Theological Schools,—all have been captured by the liberal element in the Protestant Churches. People often have the idea that missionaries represent the more evangelical and orthodox elements in their respective churches. This is not true any more, at least in China. In fact, missionaries and Mission Board officials are often the chief agents of unionism and liberalism in their churches,—an example of which may be

found also in the Norwegian Church. No place in the world is religious syncretism so strong as in China, where not only Chinese Christians, but also many foreign missionaries, seek to harmonize Christianity with the prevailing heathen religions, or to take up into Christianity various elements of the heathen worship and customs. The proofs and reasons for the existence of such conditions would make interesting material for a paper, but this is not the place to state anything more than the fact.

This being true, what a great need is there not that testimony to the whole truth of God shall continue to be borne among the Chinese by those who hold that truth! It may be that it is our first duty to testify to the truth among our own people. But when Paul found that the Jews would not receive the truth, he went to the Gentiles. And when we find that our testimony is not received by our own countrymen, it is time that we also followed Paul's example and turned to the Gentiles of our day. It is entirely probable that there may be a greater future for true Lutheranism among them than among the old Christian races from whom the candlestick seems about to be removed.

Thus I believe that it would be entirely right and proper for the Norwegian Synod to emphasize heathen missions far more than it has done hitherto. None will say that more could not be done. The Lutheran Brethren, a smaller Church than ours, is supporting fourteen missionaries (including wives) at three stations in China, besides conducting a Bible School and considerable mission work in the States. What others can do, we can do. It should not be said that those who are zealous for the pure doctrine, do not manifest any zeal for bringing that doctrine to others, to the heathens as well as the unchurched at home. It should not be said with even a show of right that our Synod can live only through the accession and support of dissatisfied members of other churches. The history of the Christian church shows that Christians have all too often not succeeded in keeping up their zeal both for pure doctrine and for the preaching of the gospel throughout the world, the one suffering where the other was emphasized. And yet the real work of Christ on earth has been done by that "very small remnant," "den lille hob,"—that was able to fulfill both parts of Christ's command:—"Go ye, therefore, and teach *all nations*,—teaching them to observe *all things* whatsoever I have commanded you." May our little Norwegian Synod be marked in God's History, if not in histories written by men, as one that was thus obedient throughout its existence to every jot and tittle of Christ's Word!

If I could enjoy the privilege that other members of the Synod enjoy of attending your meeting, it would be with some such appeal as this that I would try to present the cause of our China Mission. Since it is impossible for me to be present in

school year 1922-'23, Prof. F. O. Reuter was last year granted a years leave of absence. During last summer he improved so that we began to hope that after a year's rest he would be able to continue his work. However, last fall brought a change to the worse, and day by day he weakened until death came June 9th, 1924. Death was caused by a tumor on the brain. In Prof. Reuter the school and the church had a tireless and faithful worker. The loss caused by his death is keenly felt, not only by the men and the students that came into daily contact with him, but also by the Lutheran church at large.

Prof. E. D. Backer has this year had Reuter's work at the College. He is to continue next year.

With the continued enrollment of these later years, it became necessary to provide additional teachers. During the past year, Prof. Albert C. Stindt, who teaches normal subjects and, together with Prof. Albrecht, supervises the practice school, and Rev. Richard J. Janke, who teaches Mathematics and German, have been added to the faculty.

The past school year Dr. Martin Luther College has had 193 students. 173 of these were with us to the end of the year. According to departments they are divided as follows: Normal Department 30, High school Department 163, Preparatory Department 7, and Special Students 3. Eight were from the Norwegian Synod and the rest from the Wisconsin and the Missouri Synods.

Nine were graduated from the Normal Department and twenty-two from the High school Department. The normal graduates will all take up work in the parochial schools of the Wisconsin Synod. Of the High school graduates, five expect to enter Northwestern College, Watertown, Wis., and seventeen will continue work in our Normal Department.

Dr. Martin Luther College has three courses, a normal, a classical high school, and a general high school. This past year 137 students were registered for the Normal course; 37 for the Classical; and 24 for the General. Of the 8 students from the Norwegian Synod, seven stayed with us the whole school year. They were divided among the following classes: 9th Grade 5; 10th Grade 1; and 1st Normal 2. For these, two classes in Norse have been conducted.

With so many preparing to teach, it would seem that there would be an overproduction of teachers. However such is not the situation either in the Norwegian Synod or in the Wisconsin Synod. Several of our congregations found it difficult to get a teacher for this past year. When the Assignment Committee of the Wisconsin Synod met this spring, there were twenty calls for teachers to be filled while Dr. Martin Luther College could offer only ten for these 20 calls.

We need boys and girls willing to prepare for this important branch of church work. Two of our congregations opened Christian day schools this year. If we are to continue to open new schools, teachers are needed. Let us therefore try to get more young men and young women to prepare for work in the Christian day school, so that we shall not be hindered in establishing these schools because we have not the teachers.

Then we have had repeatedly pointed out to us the danger of hearing the preaching of false doctrine. Allow me to point out that this danger is the same, whether the false doctrine is preached by a minister or taught by a teacher. It is necessary, not only to have ministers and teachers thoroughly founded in the doctrines of our church, but also to have laymen so founded. Let this be done first of all in the home and the congregation; and secondly, whenever a high school education is desired; let our boys and girls get this at a Christian school. Through the kindness of our German brethren, our Norwegian Synod has provided for this at Concordia College, St. Paul and at Dr. Martin Luther College, New Ulm, Minn.

Respectfully,
OSCAR LEVORSON.

Church Extension:

Den første mai 1923 havde Church Extension en kassebeholdning paa \$286.37. I det sidste regnskabsaar er der indkommet i bidrag \$371.65. Somber menighed har betalt tilbage \$248.00, hvilket var alt den syldte Church Extension. Forest City menighed har afbetaalt \$235.00 paa sit laan, og menigheden i Marchfield, Ore., har afbetaalt \$70.00 paa sit laan.

Det vilde voere godt, om de andre menigheder, som har saaet penge fra Church Extension kunde følge de tre nævnte menigheders eksempel og forsøge lidt efter lidt at afbetaale paa sine laan og ikke vente indtil de 5 aar er omme. De penge, som saaledes vilde komme ind, kunde saa anvendes paa andre steder, hvor hjælp maatte trænges.

I indeboende regnskabsaar har menighedsfonden i Vor Frelsers mgh. ved Princeton, Minn., saaet et laan paa \$500.00.

Kassebeholdningen den 1ste mai, 1924 var \$711.02. Den nuværende Church Extension komite bestaar af N. J. Loberg, E. N. Edwards og undertegnede. Da de bor saa langt fra hverandre, er alle forretninger i aarets løb udført ved korrespondanse. Dette er en noget tungvindt og uheldig maade at gjøre forretning paa, og derfor er det komiteens mening, at de staaende komiteer i samfundet bør, om muligt, vælges saaledes, at medlemmerne ikke bliver boende altfor langt fra hverandre.

Komiteen vil henlede opmerksomheden paa par. 5 i reglerne for Church Extension. Paragrafen lyder saa: „Bestyrelsen udlaaer rentefrit paa lovlig maade, mod pant i fast eiendom, af kassens

midler til trængende menigheder for at hjælpe til at bygge kirke, skolehus eller sikre kirketomt." Det er vor mening at ordene "mod pant i fast eiendom" hør stryges, både fordi de let kan volde vanskeligheder, og fordi de er umødvede.

Siden den 1ste mai er der kommet en begjæring fra Shell Rock menighed om et laan paa fra \$1000.00 til \$2000.00. Komiteen er enig om, at Shell Rock ingå, hør faa al den hjælp, den beder om, og vi vil derfor bede menighederne om at yde rigelig til denne kasse. Maaesse der ogsaa er bemidlede enkelte kristne, som kunde yde et større bidrag til Church Extension. Lader os have Herrens ord i evangeliet paa 9de søndag efter Trinitatis i minde: „Gjører eder venner ved den urette mammon, for at de, naar J ssilles herfra, skal se annans e eder i de evige boliger.“

Aerbødigst,

E. Hansen.

Finanserne:

Finanskomiteen mødte to gange i det forløbne aar for at behandle sager vedrørende synodens finanser. Den har ogsaa gjen nem „Tidende“ sendt ud overslag over, hvad der trænges til de forskellige kasser, med bøn om at vort kirkefolk vilde yde rigelig til disse. Desuden har den gjennem korrespondanse indvilget i, at indremissionskomiteen kunde ansætte en missionær i Canada.

Med glede og tak til Gud, som ved sin naade har velsignet arbejdet, kan komiteen berette, at Synodens regnskaber ogsaa dette aar er afsluttet uden gjeld.

Komiteen vil minde om, at da synodekassen og missionskassen stadig har udgifter, saa trænges det ogsaa, at bidragene til disse flyder ind jevnt og stadtigt.

Komiteen vil desuden minde om den beslutning, som blev fattet af synoden ifjor, nemlig, „at alle staende komiteer, før nhe bevilninger gjøres, hvad penge angaaer, saavært mulig raadsfører sig med den staende finanskomite.“

J. B. Unseth,
L. G. Meilem,
D. A. Smedal.

Kasserevens regnskaber.

synodekassen.

Kassebeholdning 5te mai 1923	\$1,015.79
Tidende	1,379.75
Lutheran Synod Book Co.	485.00
Amerikas trykkeri	239.60
Renter	87.11
Bidrag	2,994.53

Udgift:

Tryfning	\$3,024.17
Luth. Synod Book Co.	260.00
Margaret Kvittum, løn	225.00

Mailing and expenses	86.58
Stationery, Stamps, Postagecards, etc....	23.74
Rev. Chr. Anderson, R. R. Sec	50.00
Prof. Moenkenmoeller	15.00
Trach and Kilgore	15.00
Discount on Lib. Bonds	20.75
Rev. J. Bleckman, renter til Mrs. Larson ..	20.00
Renter til Mrs. Larson	40.00
Oversørt til kassen for trængende prester ..	100.00
Concordia College Boarding Club	20.50
Reiseudgifter for komiteer og embedsmænd ..	38.38
Lås til Lærerlønskassen	1,681.20
Kassebeholdning 1ste mai, 1924	581.46

\$6,201.78 \$6,201.78

Lærerlønskassen:

Indtægt:

Bidrag	\$1,038.80
Lås til synodekassen	1,681.20

Udgift:

Prof. S. C. Ulvåsaker	\$ 240.00
Prof. C. N. Faye	240.00
Prof. Oscar Levorson	40.00
Prof. E. R. Bliefernicht, New Ulm, Minn.	400.00
Prof. O. B. Harstad, St. Paul, Minn.	1,800.00

\$2,720.00 \$2,720.00

Den indre mission:

Indtægt:

Kassebeholdning 5te mai 1923	\$ 540.18
Bidrag	5,431.14

Udgift:

Past. H. A. Preus	\$ 600.00
Past. John Hendricks	1,375.00
Past. J. E. Thoen	1,140.75
Flytningssomfostninger	200.00
Past. L. P. Jensen	210.00
Past. C. N. Peterson	438.55
Past. G. Guldborg	360.00
Past. C. J. Quill	450.00
Past. P. C. Forseth	150.00
Past. J. B. Unseth (i forsfud \$25.00) ..	175.00
Past. G. E. Møller	500.00
Reiseudgifter	168.46
Kassebeholdning 1ste mai, 1924	203.56

\$5,971.32 \$5,971.32

Hedningemissionen:

Indtægt:		
Kassebeholdning 5te mai 1923.....	\$ 731.03	
Bidrag	1,745.21	
Udgift:		
Aina Mission	\$ 1,661.86	
Neger Mission	565.07	
Indianer Mission	46.00	
Prof. S. C. Ovsiáker, udgifter	7.00	
Kassebeholdning 1ste mai 1924	196.31	
	\$2,476.24	\$2,476.24

Barmhjertighedsarbeide:

Indtægt:		
Kassebeholdning 5te mai 1923	\$ 28.45	
Nødslide i Europa	645.00	
Børnehjem	59.71	
Wheat Ridge Sanitarium	25.00	
Am. Luth. Publicity Bureau	17.83	
Past. J. Blæffan	467.55	
Hans Bleken	204.29	
Concordia College Board. Club	21.40	
Udgift:		
E. Seuel, Treas. (Nødl. børnehj., etc.)	\$ 716.54	
Concordia College Board. Club	19.40	
W. Nolhs, kass. (Hans Bleken)	200.00	
Past. J. Blæffan	466.55	
Kassebeholdning 1ste mai 1924	66.74	
	\$1,469.23	\$1,469.23

Nyt Seminar i St. Louis, Mo.:

Indtægt	\$ 50.00	
Udgift		\$ 50.00
	\$ 50.00	\$ 50.00

Gospel Ford:

Indtægt	\$ 91.00	
J fassen		\$ 91.00
	\$ 91.00	\$ 91.00

Jacob Lund og Hustrus Studenterfond:

Indtægt	\$ 45.00	
J fassen 1ste mai 1924		\$ 45.00

Trængende prester og deres efterlatte:

Overført fra synodekassen	\$ 100.00	
J fassen 1ste mai, 1924		\$ 100.00

Studenterkassen:**Indtægt:**

Kassebeholdning 5te mai, 1923	\$ 487.00
Bidrag	364.65
Udgift:	
Prof. S. C. Møller	\$ 25.00
Prof. D. B. Harstad	250.00
Prof. J. H. C. Fritz	110.00
Stud. Sophus Lee	315.00
Oversørt til Jacob Lunde etc. Studentfond	5.00
Kassebeholdning 1ste mai, 1924	146.65
	\$ 851.65
	\$ 851.65

Menigheds-skolekassen:**Indtægt:**

Kassebeholdning 5te mai, 1923	\$ 586.18
Nora Leborfon, laan	45.00
Bidrag	76.00
Udgift:	
Parkeand menigheds-skole	\$ 90.00
Fairview menigheds-skole	200.00
Vor Frelsers mgh. Princeton, Minn.	385.00
Kassebeholdning 1ste mai, 1924	32.18
	\$ 707.18
	\$ 707.18

Church Extension Fund:**Indtægt:**

Kassebeholdning 5te mai, 1923	\$ 286.37
Marshfield mgh., afbetaalt paa laan	70.00
Somber mgh., afbetaalt paa laan	248.00
Forest City mgh., afbetaalt paa laan	235.00
Bidrag	371.65

Udgift:

Laan til Vor Frelsers mgh., Princeton	\$ 500.00
Kassebeholdning 1ste mai 1924	711.02
	\$ 1,211.02
	\$ 1,211.02

Luth. Synod Book Co.:

Kassebeholdning 5te mai, 1923	\$ 11.00
Luth. Synod Book Co.	\$ 11.00
	\$ 11.00
	\$ 11.00

rere for skoleaaret 1925—26 før næste synodemøde, dersom det er påalrævet.

Synoden opmuntrer til at flere unge mænd fra vore menigheder besøger derne skole.

Synoden tæller dem, som i aarets løb har ihukommet skolens holdningskasse med gaver, og alle vore menigheder opmuntres til at følge deres eksempel. Vigeledes tækkes alle, som har sjænket høger til Synoden.

En komite af to nedsættes til at undersøge, om ikke en del af disse høger kan komme dem af vore til gode, som studerer i New Ulm og St. Louis.

B. Dr. Martin Luther College, New Ulm.

Synoden glæder sig over, at saa mange af vore unge har besøgt denne skole det forløbne aar. Vore menigheder opmuntres til fremdeles at sende sine unge mænd og kvinder hid, hvor de kan få ud danne sig for skolegjerningen.

C. Concordia Seminar, St. Louis.

Synoden opmuntrer dertil stiftede unge mænd til at optage det teologiske studium og lover at støtte dem med de nødvendige midler.

Da det er sandsynligt at prof. C. U. Faye kommer til at studere ved Concordia Seminar det kommende aar, bemhyndiges komiteen for høiere læreanstalter til at ordne med en del timer i norsk for vore studenter.

Synoden opmuntrer vore menigheder til at komme understøttel fællesskaben ihu med rigelige bidrag.

De, som i tidligere aar har fået hjælp af denne kasse, og ikke har forlæn sin uddannelse for arbeide i Kirkens tjeneste, opmuntrtes til efter evne at tilbagebetale det, som de har modtaget, saa det kan komme andre til nytte.

Chr. Anderson, form.; H. A. Preus, sekr.; John Leiffson.
Indremissionskomiteen:

1. Synoden udtales sin glæde over og tak til Gud for den freimgang, som arbeidet i den indre mission har nydt i det svundne aar, idet alle menigheder, som før blev betjent af reisende missionærer, nu faar fast betjening; endvidere for at missionsvirksomhed er påabegyndt i Canada. (Følgende tilføjelse blev gjort og tilstentet med punktet, efter en tale af past. Møller: „Presterne forelægger sine menigheder sagen om en „Ford“ ved første gudstjeneste.“)

2. Synoden udtales det som sin overbevisning, at tiden er kommen, da vor missionsvirksomhed bør befatte sig mere og mere med den store høb af „unchurched“, som omgiver os paa alle kanter, om de er fordums norske eller ikke, og om de er fordums lutheranere eller ikke. Hver prest og hver menighed bør efter evne og anledning beslutte sig paa at være missionær, hver i sin kreds.

3. Flere af vore menigheder støttes af kassen for den indre mission, og denne kasse vil i det kommende aar trænge, at man sta-

dig kommer den ihu med bidrag, forat det arbeide, som er begyndt, kan gaa stadig fremad, og forat om mulig flere arbeidere kan udsendes. Gud har ret til at vente, at vort virke ogsaa i dette stykke skal vokse, efter som samfundet vokser. Synoden udtaler som sin overbevisning, at de krefter, som Gud har stillet til vor raadighed, bør anvendes, hvor anledning hydes.

4. Angaaende negermissionen tillader komiteen sig at henvende Synodens opmærksomhed paa disse ord af den staande komites indberetning fra 1923: „For salaries, traveling expenses, repairs etc., approximately \$123,000.00 is needed this year. Of this sum the Missouri Synod has promised to furnish about \$100,000.00, the Wisconsin Synod about \$20,000.00, leaving about \$4,000.00 to \$5,000.00 for the Norwegian Synod and the Slovac Synod. In the budget of \$123,000.00 is not included the amount needed for buildings.“

C. A. Moldstad, form.; C. Telleland, S. C. Ulvisaker.

Komiteen for pengesager:

1. Synoden takker Gud, at den ogsaa iaar kunde afslutte sine regnskaber uden underbalance i nogen faaße.

2. Synoden opmuntrer sine prester, menigheder og venner til især at ihukomme synodeklassen, missionsklassen og menighedsfoleklassen med rigelige bidrag. Man merke sig, at i det forløbne aar var indtægterne ved bidrag til menighedsfoleklassen blot \$76.00, medens der blev udbetalt \$707.18. Kassen er nu tom, og menighedsfolesagen trænger nu mere end nogensinde før vore forbønner og bidrag.

3. Synoden minder alle staende komiteer om punkt 4 i indberetningen fra komiteen for pengesager for mødet 1923 saalhydende: Synoden beslutter, at de staende komiteer, før nye bevilgninger gjøres, hvad penge angaaer, saavidt mulig raadsfører sig med den staende finanskomite.

4. Synoden bemindiger Board of Trustees til at ordne med og, om rimelig anledning gives, at sælge en del eller alt af det land, som enkefru L. Larsen har overdraget til den Norske Synode af den Amerikanske Evangeliske Lutheriske Kirke.

5. Med hensyn til de \$500.00 sjænket Synoden af en mand paa vestkysten, var komiteen meget tilbørlig til at anbefale Synoden, at de skalde gaa til menighedsfoleklassen, da menighedsfolen er en af de allervigtigste grene af vort arbeide og trænger al den finansielle støtte, den kan faa. Men paa grund af at der er blot \$711.02 i Church Extension kassen, medens Shell Rock menighed, past. A. J. Torgersons kald, trænger straks et laan af \$2000.00 om den skal kunne bygge sig et hus, saa anbefaler komiteen, at disse \$500.00 gaar til Church Extension.

Men menighedsfoleklassen vilde have været i underbalance, om enkelte, især af de nyoprettede menighedsfooler havde faaet den hjælp,

som de trængte, og som var stillet dem i udsigt; derfor anmodes alle Synodens medlemmer paa det indstændigste at komme denne kasse ihu med rigelige bidrag — og skalde der ikke være en eller anden, som vilde ifølge en større gave til menighedscolekassen? Kan vores penge bruges til fremme for en mere velsignet gjerning end menighedscole?

Komiteen anbefaler tillige, at de \$100.00 tilskænket af Mrs. Ole Vaala gaar til menighedscole.

6. Naar Synoden nu ved syv paa hverandre følgende møder, ved Guds højre og naadige velsignelse, har funnet glæde sig over, at der er kommet tilstrækkeligt til alle samfundets kasser, saa hør denne Herrrens velsignelse anspore prester og menigheder til med tak til Gud at anstrengte sig for, at det nødvendige fremdeles maa komme ind i rette tid, for at arbeidet ikke skal hemmes, men fremmes til Herrrens pris og kirvens opbyggelse.

D. M. Gullerud, form.; C. N. Peterson, sefr.; L. S. Heller.

Komiteen for Church Extension:

Komiteen gjør opmærksom paa, at kassebeholdningen for Church Extension 1ste mai 1924 var \$711.02.

Indtægterne ved bidrag det sidste aar var \$371.65. Grunden til at der er saa meget i kassen, er den, at flere menigheder har tilbagebetalt paa sine laan. En menighed har betalt tilbage hele laanet.

Stal denne kasse funne yde trængende menigheder nogen nævneværdig hjælp, hør den ihukommes med større bidrag fra samfundets menigheder end hidtil, og de menigheder, som har faaet laan, hør gjøre kraftanstregelser for at betale sine laan helt eller delvis snarest mulig.

Med hensyn til forandringen i reglerne for Church Extension par. 5, gaaende ud paa at stryge ordene: „mod pant i fast eiendom,” foreslaaer komiteen, at ordene stryges, og at det overslades til den staaende komite at ordne med forsikringen efter bedste føj.

Komiteen anbefaler at Shell Rock menighed faar laan op til \$2,000.00. H. Ingebritson, C. G. Mellem, C. J. Quill.

Komiteen for formandens indberetning:

1. Synoden opmuntrer og paalegger sine prester til at indsende parochialrapporter til formanden inden 1ste mars, og tillige angive, hvormange sjæle betjenes udenom menigheden.

Tilføjelse til Synodens Konstitution:

Indstilling fra komiteen valgt 1921 i anledning denne sag blev antaget paa Synodemødet 1923, (se Beret. side 74) og nu efter tilstent af samfundet. I midlertid valgtes atter en komite, bestaaende af B. Harstad og L. P. Jensen, til at komme med fortsat indstilling til mødet. Den indstillede følgende:

Tilstedet for Par. 4, Kap. 2 i Synodalforfatningen skal staa:
„Naar en menighed ønsker tilslutning til Synoden, skal den indsende

andragende derom til formanden. Med dette andragende skal følge a) afskrift af menighedsordningen og menighedens bilove, som maa frøve 1) antagelse af samtlige den lutheriske kirkes symboliske bøger, 2) at medlemmer af hemmelige selfababer ikke optages i menigheden, 3) at kun mandlige medlemmer har tale- og stemmeret i menigheden; dette som bevis for, at dens lære, bekjendelse og kirkeordning er ægte evangelisk luthersk; b) rettelig bevidnet erklæring om, at Synodens forfatning er antagen i offentligt menighedsmøde.

Disse dokumenter skal forelægges Synoden, som derpaa afgjør om andragendet skal bevilges."

Da tiden var fort, og flere ikke var rede til at stemme over denne forandring og tilføjelse, blev det besluttet at behandle denne sag ved næste synodemøde.

Resolutionskomite, B. Harstad:

Synoden modtog flere hjertelige hilsener, dels skriftlige, dels mundtlige, bragt frem af tilstedevarende medlemmer, og dels telegrafiske; disse besvaredes saaledes:

Brev fra past. J. Johansen, Fresno, Cal.

Til Synoden. Hjære brødre i Herren:

Endsljønt mine frøbeligheder ikke tillader mig at være hos eder i disse dage, er jeg dog hos eder i aanden og med mine bønner, og hvor gjerne vilde jeg ogsaa været med eder personlig. Da dette imidlertid negtes mig, vil J nog holde mig det tilgode, om jeg henbinder et var ord til eder.

J Ap. gj. 9, 31 læser vi: „Saa havde da menighederne fred over hele Judea og Galilæa og Samaria, idet de opbyggedes og vandrede i Herrens frøgt, og de blev formerede ved den Helligaands trost.“ Det var en stor Herrens velsignelse for den nylig grundlagte mytcstamentlige kirke, der trængtes af fienderne, at den kunde faa fred og ro til at vokse, udfolde sig og befæstes ved den Helligaands naadevirking. Den var som en spæd plante, der ikke faaer, at regn og slud bestandig gaar hen over den; men at den ved mild luft og solvarme kan trives og faa rødder og styrkes mod det komende uevir.

Synoden har jo ogsaa hidtil været og er endnu en spæd plante i Herrens have, der trænger til Guds naades solskin i fred og ro. Dette har Gud ogsaa forundt den i de sekst aar den har bestaaet, saa den har skudt en stadig stille vekst ved ordets og sakramenternes regn og dug. Men uforhågt, vær paa vagt, brødre! Tænk paa den gamle norske synode. Hvilke voldelige storme rusfede ikke i den plante. Men saalænge den var grundfaastet paa ordet, stod den der, som træet plantet ved vandbædden. Da den siden fik fred i mange aar, — da ved vi, hvordan det gif.

Kirken kan ikke altid taale megen fred. Det viser dens historie gang paa gang fra de tre første aarhundreder, da forfølgelserne op hørte og indtil denne dag. Mens husfolkene sov, kom djævelen og

saaede klinte blandt hveden. Men staar vi ved Guds hjælp „four square“ paa ordets kippetgrund, da skal baade fred og strid blive os til velsignelse. Thi ordet skal de lade staa og dertil utak have.

Herren give eder frimodighed og kraeft i vidnesbrydet for sandheden!

Eders gamle broder i Herren,

J. Johansen.

Synodens svar:

Kjære pastor J. Johansen-

Herved takker Den norske Synode for din kjærkomne hilsen med opmuntrende ønsker og påmindelser, som vi med glæde har lyttet til.

Idet vi beder vor himmeliske fader styrke og velsigne dig baade legemlig og åndelig, kan vi til Guds naades pris berette, at Herren har været med os og givet flere menigheder blandt os frimodighed til at oprette og drive engelsk-lutheriske menigheds-skoler.

Herren, som ved sine kristne har begyndt en god gjerning, vil fuldsøre den indtil Jesu Kristi dag.

Paa samfundets vegne,

G. A. Gullixson, form., L. P. Jensen, sefr.

Til kjære fødre, J. A. Thorsen og O. A. Sauer,

Minneapolis, Minn.

Gjennem eders prest, past. Chr. Andersen har vi modtaget eders brøderlige hilsen.

Herved fremberes vor hjerteligste tak ledsgaget af det inderlige ønske til Gud, at I endnu længe maa forblive med os og faa en blid alderdom.

Paa Synodens vegne,

G. A. Gullixson, form., L. P. Jensen, sefr.

Til H. Nanestad, Sherman, S. Dak.

Naaede og fred!

Den norske Synode takker herved for den brøderlige hilsen, som er modtaget.

Guds rige velsignelse under en blid alderdom tilønskes dig.

Paa Synodens vegne,

G. A. Gullixson, form., L. P. Jensen, sefr.

Prof. Th. Graebner, St. Louis, Mo.

Dear Sir and Brother in Christ:—The Norwegian Synod of the American Ev. Luth. Church, in session assembled, desires hereby to thank you for the kind greetings and wellwishing contained in your favor of the 18th inst. to our president, Rev. G. A. Gullixson.

Especially do we appreciate these words in your letter. "May God keep you faithful to the trust which you have received and give you success in all your synodical work."

We sincerely wish you the same great blessing from above.

In behalf of the Synod, Chr. Anderson, vice pres.

Jerico, Iowa, June 24th, 1924. L. P. Jensen, secretary.

Til giveren af et Liberty-bond paa \$500.00.

Hjære N. N.

Ijølge beslutning af Den norske Synode frembæres herved samfundets inderlige tak for den betydelige gave, Liberty Bond \$500.00, som er rigtig modtaget og som skal anvendes efter bedste fôjøn til Guds riges fremme.

Men Gud, som er mægtig til at lade al naade tilflyde dig og os alle, ham være tak for sin midsigelige gave.

Paa Synodens vegne,
G. A. Gullixson, form., L. P. Jensen, sefr.

Til Boston Norsk Luth. mgh., Boston, Mass.

Naade være med eder og fred fra Gud vor fader og den Herre Jesus Kristus.

Den norske Synode er kommen til kundstab om, at J har strøget af eders forfatning den ordning, hvorved kvinden havde stemmeret i menigheden.

Ijølge enstemmig beslutning fattet af samfundet den 19de juni, bevidnes herved vor inderlige tak først og fremst til Gud, som har givet menigheden erkjendelse og frimodighed til at tage sin tanke og tilbørelighed tilsange og til endog i denne vor underlige tid at bevise, at kvinden heller ikke ved sin stemmegivning vil hersse over manden. Herover glæder vi os og taffer ogsaa menigheden.

Vi forstaar nemlig, at det efter kjødelig visdom ansees for daarsstab, naar den Helligaand siger: „Kvinden tillader jeg ikke at lære, heller ikke at byde over manden, thi det er usømmeligt for kvinden at tale i menigheden.“ 1. Tim. 2, 12; 1. Kor. 14, 35.

Disse sandheder bør vi efterleve ligesaavelsom Herrens ord til manden, „at han skal leve med sin hustru, som med den svagere del, med forstand og bevise hende øre, da hun er ligeberettiget med ham til livets naadegave.“ 1. Pet. 3, 7.

Tillige bør vi merke os denne særlige forjættelse, som Gud har givet kvinden, at hun nemlig ved sin kjødske omgjængelse i Herrens frøgt „uden ord“ kan vinde vantro menneksler. Thi saa staar der skrevet 1. Pet. 3, 1—2: „Ligesaa skulle kvinderne være sine egne mænd underdanige, forat, selv om nogle ikke tro ordet, de kunde vindes uden ord ved kvindernes omgjængelse, naar de se eders kjødske omgjængelse i Herrens frøgt.“

Paa Synodens vegne,
G. A. Gullixson, form., L. P. Jensen, sefr.

Response to telegram from St. Paul, Minn.

To the Minn. Distr. Synod of The Missouri Synod,
assembled at Concordia College, St. Paul, Minn.
Rev. H. Meyer, president:—

The Norw. Synod of the Am. Ev. Luth. Church expresses its heartfelt thanks for your fraternal greetings and helpful co-operation in the past. We beseech the Lord to bless your work.

On behalf of Synod, G. A. Gullixson, president,
Jerico, Ia., June 23rd, 1924. L. P. Jensen, secretary.

Diverse.

Sessionerne:

Tiden for disse blev sat fra kl. 9.30 til 12 form. og fra 2 til 4.30 efterm. Mandag aften holdtes en 2 timers session, og tirsdag eftermiddag forlængedes sessionen 15 minutter. Sessionen onsdag eftermiddag begyndte kl. 1. Alle møder aabnedes med affyngelse af en salme, skriftlæsning og bøn og sluttedes med, at forsamlingen staaende bad i for Herrens bøn eller sang et salmevers, hvorefter formanden lyste velsignelsen. Hølgende prester aabnede sessionerne med andagt: B. Harstad, S. Hendricks, E. Hansen, S. Sande, C. A. Moldstad, J. Wæffan, J. B. Unseth, J. A. Moldstad, G. Guldberg, K. L. Guttebø og G. A. Gullixson.

Gudstjenester:

Torvden aabningsgudstjenesten, hvor past. O. M. Gullerud prædikede, holdtes der altergangsgudstjeneste søndag. Past. J. V. Strand prædikede paa norsk og B. Harstad holdt skriftetalen; et offer optoges, som deltes mellem indremisjonen og en „missionsfond.“ Umiddelbart efter holdtes engelsk gudstjeneste, hvor past. D. C. Durr var prædikant.

K. 3 søndag eftermiddag holdtes kirkekoncert. Det store blandede kor blev ledet af pastor Chr. Andersen. En øktet og en „ladies' trio“ sang nogle nummer og Miss Ruth Pearson fra St. Peter spillede violin. Programmet, som bestod af gode lutheriske foraler, partier fra oratorier og udsøgt kormusik, blev vel udført. Formand Gullixson holdt en vækfer tale til minde om past. M. R. Bleken, afdøde prest for Jerico og Saarde menigheder. En kollekt optoges. Tirsdag aften var der efter gudstjeneste med pastoralprædiken af past. G. Guldberg.

Beslutninger:

Synoden modtog med tak et tilbud fra past. C. N. Peterson at anskaffe enhver af presterne et eksemplar af parochialrapporterne, samt et til opbevaring i arkivet. Sekretæren paalagdes at anbringe samfundets arkiv i en brandfri, (safety box).

Det bestemtes at overlade til formanden og sekretæren at tage imod indbydelse til næste aars synodemøde.

I anledning en hilsen fra past. M. Fr. Wiese og den oplysning, at hans skrivemaskine negtede at fungere, overdroges det til past. J. A. Moldstad og formanden at bringe ham synodens hilsen, samt

efter bedste fôjøn at drage omsorg for, at han faar en brugbar ma-skine.

En justeringskomite blev nedsat bestaaende af L. S. Guttelsø, V. A. Moldstad og G. N. Gullixson, der sammen med Wiese gjen-nengaa hans referat, før det trykkes.

En hilser fra past. Edvard Borgen til gamle brødre blev mundt-
lig frembaaret af past. S. C. Iwisafer, som derefter blev anmodet
om at hilse ham igjen.

Mødets slutning.

Da tiden til at høve mødet var kommen, udtalte formanden for-
samlingens hjertelige tak til prest og menighed for gjestfriheden,
nydt i disse dage. Han forsikrede, at vi satte stor pris paa at faa
møde i disse menigheder; endog Saude menighed havde glædet os
med indbydelse til en festlig sammenkomst i dens midte lørdag efter
fessionens slutning og anrettet et storartet aftenmaaltid for os.
Lad os betænke, det er fra Herren saadanne glade dage, saamugen
venlighed og kjærlighed kommer; altid ved vore møder har vi maattet
bekjende, vi sylder ham tak for alt dette. Vi udtaler det ønske, at
Herrens rige velsignelse maa blive eder tildel, og han lønne eder
for den stilling, & har indtaget sammen med os, samt for al glede
beredt os ved eders gjestfrihed. Vi beder presten frembrære vor tak
til menigheden.

Past. B. Harstad sif derpaa ordet og mindede om, hvor godt det
var at iagttaage den orden, hvormed alt var blevet udført ved ind-
kvarteringen og bespisningen af denne store forsamling, ligeledes
den pyntede stand, hvori gravpladsen og alt i og omkring befandt
sig. Han mindede tillige om, at idag, den 25de juni, blev den Augs-
burgske Konfession oplest paa Rigsdagen i Worms 1530.

Herved blev mødet hævet.

Past. H. M. Ejernagel benyttede derefter anledningen til at
tolke sine og menighedens føleller, og udtalte, hvilken glæde det var
for dem, at gjæsterne sandt sig saa vel fornøiede med besøget. Vi
forstod nok, at det, at tage imod Synoden, vilde skaffe os baade ar-
beide og udleg, men vi indbød beredvillig, for paa den maade, at
fremhjælpe Guds rige iblandt os. Det er forholdsvis let at lægge
et stort offer paa alteret, imod at paataage sig et møde som dette.
Men selv det opveier ikke glæden over, at faa være med at bygge
himmeriges rige paa jord. Ingen af os beflager sig over, hvad
vi har gjort. Evertimod, nu vil denne uge staa for os, som et kjært
minde, vi aldrig vil glemme. Lad mig ogsaa faa udtale, at menig-
heden, og ikke jeg, har planet og udført alt. Modtag da vor tak
for glæden og alle de herlige ord, vi har lyttet til i disse dage; giid
vi alle maa erfare deres kraft. Herren ledsgage eder paa hjemveien
og velsigne eders virke i hjem og menighed.

Viceformanden, past. Chr. Andersen, som holdt slutningstalen, mindede om, hvilken glæde og hygge vi havde nydt, som dog ikke var ublandet, naar stille vemod holdte os ved tanken paa, at saermange af dem, der før havde staet med os, ikke nu var blandt os. — Men til trods herfor glæder vi os dog sammen; vi har faaet beholde sandheden og kan staa sammen paa den og vidne. Maatte da det gode, vi har hørt og nydt, styrke os til fortsat troskab og iver i virksomhed for sandhedens vidnesbyrd!

Forsamlingen sang derpaa salmen 385, og past. Anderson læste den 103 Davids Psalme og bad en inderlig bøn, samt lyste Herrens velsignelse.

„Herren har behag i sit folk, han smykker de sagtmelige med frelse. De fromme stille frønde sig i herlighed.“

L. P. Jensen, sekretær.

Synodens embedsmænd.

Formand: G. A. Gullirson 2219 W. North Ave., Chicago, Ill.
Viceformand: Chr. Anderson, 916 31 Ave. N., Minneapolis, Minn.
Sekretær: L. P. Jensen Marshfield, Ore.
Kasserer: A. T. Torgerson R. 3, Northwood, Iowa.

Synodens prester.

Aaberg, O. H. (Em.) Parkland, Wash.
Aanestad, H. (Em.) Sherman, S. Dak.
Anderson, Chr. 916 31 Ave. N., Minneapolis, Minn.
Blæffan, F. 418 E. Second Ave., Spokane, Wash.
Fayne, C. U. Concordia Seminary, St. Louis, Mo.
Forseth, P. C. Suttons Bay, Mich.
Guldberg, G. Suttons Bay, Mich.
Gullerud, D. M. R. 1, Princeton, Minn.
Gullirson, G. A. 2219 W. North Ave., Chicago, Ill.
Guttebø, Lauritz S. R. 2, Deerfield, Wis.
Guttebø, R. L. Holton, Mich.
Hansen, Emil Scarville, Iowa
Harstad, B. Parkland, Wash.
Harstad, D. B., prof. Concordia College, St. Paul, Minn.
Hendricks, John 1101 14 Ave. S. E., Minneapolis, Minn.
Hovde, B. (Em.) R. 3, Glenwood, Minn.
Ingebritson, H. R. 1, Lake Mills, Iowa.
Jensen, L. P. Marshfield, Ore.
Johansen, F. 204 Jay St., Fresno, Calif.
Levorson, O., prof. . . . Dr. Martin Luther College, New Ulm, Minn.
Lillegard, Geo. O. Wanhsien, Szechwan, China.
Moldstad, C. A. 66 Orchard St., Jamaica Plain, Boston, Mass.
Moldstad, F. A. 1535 N. Aeeler Ave., Chicago, Ill.
Mommsen, M. F. Belview, Minn.
Møller, G. E. Vulcan, Alta., Canada.
Nesseth, G. P. R. 1, Box 95, Clearbrook, Minn.

- Overn, O. B., prof..... Concordia College, St. Paul, Minn.
Peterson, C. N..... Fertile, Minn.
Preus, H. A..... 5916 Rice St., Chicago, Ill.
Quill, C. J..... Albert Lea, Minn.
Sande, Stephen..... Hartland, Minn.
Sauer, O. A. (Em.)..... 315 W. 15 St., Minneapolis, Minn.
Strand, J. J..... N. 3, St. Peter, Minn.
Thoen, J. E..... N. 2, Amherst, Ic., Wis.
Tjernagel, H. M..... N. 2, Latimer, Iowa.
Torgerson, A. J..... N. 3, Northwood, Iowa.
Unseth, Jos. B..... Waterville, Iowa.
Bidvey, P. A. c/o Gunnar Thorsen, Metasskin, Alta., Canada.
Wiese, M. Fr. (Em.)..... Cambridge, Wis.
Ivisaker, S. C..... 13 So. Hancock St., Madison, Wis.

I vor boghandel faaes:

Ev. Lutherisk Folkekalender for 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924 @	10c
Synodalsberetninger for 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923 @ 25c	
Hvad gjelder det?	10c
Redegjørelse	05c
Walthers Postille	\$1.75
Konkordiebogen	\$2.00
Luthers Udlæggelse over Kristi højrestepræstelige bøn	60c

Evangelist Lutherisk Tidende „and Sentinel“ udkommer ugentlig og kan bestilles hos past. G. A. Preus, 5916 Rice St., Chicago, Ill., eller hos Synodens præster, og kostet \$1.00 aaret.

Hvilken som helst bog, som er for salg kan faaes ved at sende bestilling til vor boghandel:

The Lutheran Synod Book Co.

2307 Irving Avenue North,

Minneapolis, Minn.